

D. O. ANTE CRNICA

BL. NIKOLA TAVELIĆ

NAŠ UZOR

2. izdanje s dodatkom:

ZAGREB 1961

2966

Obična L. Antić
22. 8. 1961
L. O. Ante Crnica
Šibenik
Kačićeva 11
O. Ante Crnica

D. O. ANTE CRNICA

doktor bogoslovlja i dvaju prava
b. profesor bogosl. i kanonskog prava
vice-postulator u kauzi Bl. Nikole Tavelića

BL. NIKOLA TAVELIĆ

NAŠ UZOR I NAŠ VELIKI DOBROČINITELJ

Din I

NAŠ UZOR

2. izdanje s dodatkom:

ZAGREB 1961

Izdala Vice-postulatura Bl. Nikole Tavelića. — Odgovara:
D. O. Ante Crnica, Vice-postulator, Šibenik, Kačićeva 11. —
Umnožio Ured za prijepis i umnožavanje M. Marijančić,
Zagreb, Jurišićeva 1a

PREDGOVOR	1
POGL. I. - Sveta mladost Bl. <u>Nikole Tavelića u Dalmaciji</u> ..	6
Čl. 1. Kad je živio Bl. Nikola Tavelić?	6
Čl. 2. Gdje se rodio Bl. Niko- la Tavelu?	10
Čl. 3. Obitelj Bl. Nikole Ta- velića	14
Čl. 4. Narodnost i društveni položaj obitelji Bl. Nikole	17
Čl. 5. Kako glasi prezime Bl. Nikole?	22
Čl. 6. U serafskom perivoju ..	26
Čl. 7. Školovanje Bl. Nikole Tavelića	32
Čl. 8. Redovnički naziv Bl. Nikole Tavelića	35
POGL. II. - Apostolski rad Bl. <u>Nikole T. u Bosni</u> ..	45
Čl. 1. Vjerske prilike u Bosni u vrijeme Bl. Nikole ..	45
Čl. 2. U vinogradu Gospodnjemu ..	49
Čl. 3. Apostol vjerskog i na- rodnog jedinstva	53
Čl. 4. Bl. N. T. i franjev. vikarija u Bosni	56
POGL. III - Na brdu Sionu u Sv. <u>Zemlji</u>	61
Čl. 1. Čuvar Isusova i Marijina Groba	61
Čl. 2. Mačkovječki pothvat ...	65
Čl. 3. Mučenik Kristov	70
Čl. 4. U sjaja čudesa	74
Čl. 5. Izvješća o mučeništvu ..	79
Čl. 6. Svjedoci mučeništva i slave	87

POGL. IV - Slava Bl. N. T. po kat. svijetu	92
Čl. 1. Bl. N.T. u Šibeniku ..	92
Čl. 2. Bl. N.T. u kat. svijetu	97
14. stoljeće	98
15. stoljeće	101
16. stoljeće	103
17. stoljeće	106
18. stoljeće	114
19. stoljeće	119
Čl. 3. Bl. N.T. u hrv. narodu	122
 POGL. V. - Bl. N.T. - naša sjajna zvijezda	 133
Čl. 1. Primjeri privlače	134
Čl. 2. Narodu preizgledan ...	138
Čl. 3. Duh Bl. Nikole Tavelića	141
Čl. 4. Nebeski pokrovitelj hrv. naroda	145
Čl. 5. Apostol jedinstva Crkve i mučenik za jedinstvo vjere	148
 POGL. VI. - Prema vrhuncu slave	 152
Čl. 1. Službeno odobrenje i porast štovanja	152
Čl. 2. Molbe za proglašenje svetim	158
Čl. 3. Rad oko proglašenja svetim	167
Čl. 4. Najveći štovatelj i širitelj slave Bl. N.T.	171
Čl. 5. Bl. N.T. za svoju sla- vu	177

O našem slavnom zemljaku Bl. Nikoli Taveliću mnogo se je kod nas pisalo, osobito od g. 1937. kad je njegovo štovanje protegnuto na sve krajeve države i kad je dozvoljeno, da se u svima crkvama i kapelama mogu na njegovu čast podizati oltari, a njegove slike i kipovi izlagati javnom štovanju vjernika, te kad je g. 1939. upravljena Sv. Stolici molba, da ga proglasi svecem kat. Crkve. Od tada je mnogobrojnim člancima, raspravama, pjesmama, novelama, igrokazima, prikazan njegov život i rad, njegovo mučeništvo kao i njegovo značenje za hrv. narod.

Ipak moramo priznati, da Bl. Nikola još nije kod nas dovoljno poznat, niti su pitanja, koja se odnose na njega, dovoljno proučena, kao što nije dovoljno poznata slava, koju je on u prošlosti uživao kod nas i u stranom svijetu. To se sada proučava, osobito od god. 1957. kad su zgotovljene i nanađležno mjesto upućene studije, na temelju kojih se ima povesti postupak kod Sv. Stolice za njegovo proglašenje svetim. Možemo napomenuti, da što se više proučava, to se više dolazi do ugodnih otkrića, koja nam sve bolje rasvijetljaju veličinu i slavu našega velikog domorodca.

Ali, osim ovih radosnih, imamo i tamnih pojava. Od god. 1958. do danas jedan bezimni pisac piše pamflete protiv Bl. Nikole kao i onih koji rade za njega i za njegovu slavu. Dosad je napisao 6 pamfleta: 5 na hrvatskom, 1 na latinskom jeziku. Po stvarima, koje navodi, lako je poznati pisca, premda je u veljači ove god. 1960. izjavio, da nije on sam, koji to piše. Ali na svoje sastavke ne usudjuje se staviti svoje ime i prezime, da se ne bi vidio njegov žalostan pad; pa se potpisuje kao "Povjestičar", da bi mu neupućeni povjerovali. Da bi sebi lakše zameo trag, svoje napisani stroj umnožene radove, razasilje iz Zagreba s raznih pošta. Ne razasilje ih svakomu, nego onim crkvenim licima, za koje misli, da će bolje uspjeti. Svrha mu je očita, ne samo da spriječi kanonizaciju Bl. Nikole, nego traži, da se opozove i njegova beatifikacija! U šestom pamfletu, koji nosi naslov: "Kanonizacija Nikole Tavelića i Papa XXIII", izjavljuje, da je pisao kardinalu Tisserantu, neka upozori Papu, da oni koji rade za kanonizaciju Bl. Tavelića, idu za tim, da osujete ciljeve, koje Papa hoće da postigne održavanjem sveopćeg crkvenog sabora!

Pri daljnjem proučavanju izvora i literature o Bl. Nikoli naišli smo na više dragocjenih pojedinosti, koje ćemo iznijeti u ovoj knjizi.

Smatramo uputnim, da odmah

upozorimo na dvije. To su dva starinska prepisa mučeništva Bl. Nikole i drugova. Jedan od njih nalazi se u arhivu samostana OO. Konventualaca u Šibeniku, drugi u arhivu franjevačkog Reda u Rimu.

Prepis u arhivu OO. Konventualaca u Šibeniku zapravo je prepis iz starog prepisa. Ovaj stari prepis našao je g. 1936. blagopok. Fr. O. Bernardin Polonijo, pisac prvoga većeg životopisa Bl. Nikole. On ga je vjerno prepisao i položio u stari "Brevijar šibenskih Franjevaca", koji je napisan prije g. 1412, kraj onog ulomka u Brevijaru, gdje je izvješće o mučeništvu Bl. Nikole i drugova. Budući da se ne zna, tko je taj starinski prepis učinio, O. Polonijo nazvao ga je "Transumptum anonymum". Na svom prepisu stavio je bilješku, da je "Transumptum" na nekim mjestima nečitljiv i poderan; pa je preporučio, da se njegov prepis pominjivo čuva. Kad je taj "Transumptum" vidio g. 1947, t.j. 11 godina kasnije, opet je zabilježio, da ga je našao u veoma lošem stanju (pessimo in statu); pa je dodao, da se radi toga ima njegov prepis još više cijeniti.

Prepisivač, t.j. pisac "Transumptuma" napominje, da je izvješće prepisao iz jednog starog Kodeksa i Franjevačke Kronike, dio 3, knj. 1: pogl. 9. Budući da je bilo više franjevačkih kronika, iz okolnosti

što spominje dio 3, knj. 1, pogl. 9, jasno je, da misli na kroniku Fr. Marka iz Lisabona (1511-1591). Iz toga bi se zaključilo, da je "Transumptum" napisan u 17. st. Budući pak da Fr. Marko ne donosi izvješća o mučeništvu, nego mučeništvo opisuje potpuno slobodno, a ovdje se radi o pravom izvješću, nedvojbeno je, da ga je prepisao iz onoga starog Kodeksa. Stari Kodeks napisan je prije g. 1393, jer se u njemu provincija Bl. Nikole nazivlje "Provincia Sclavoniæ", a taj je naziv izgubila na generalnom kapitulatu u Kölnu 25. svibnja 1393. i prozvala se "Provincia S. Hieronymi". Radi toga je taj prepis dragocjen, tim više što se u nekim stvarima razlikuje od drugih izvješća. Ovaj "Transumptum", nije bio poznat šibenskim povjesničarima Zavoroviću g. 1597. i Galvani-ju g. 1883, a ni prepisivačima izvješća O. Jeronimu Parčiću god. 1655. i O. Jacintu Dobroviću g. 1733. - jer ga ne spominju.

Izvješće, što se čuva u arhivu franjev. Reda u Rimu, jest ono što se nalazi u Ljetopisu 24-orice franjevačkih generala: "Chronicon XXIV Generalium Minorum". Ovaj "Chronicon" sadrži događaje, koji su se zbili do g. 1374, t.j. do generala O. Leonarda Rossi uključivo, pa, dosljedno, u njemu nije moglo biti opisano mučeništvo našega Nikole i drugova, koje se zbilo 29 godina kasnije. Međutim u 15. st. doda-

no je u nj izvješće, koje je za nas dragocjeno, kako ćemo vidjeti u toku ovog rada.

U ovom radu prikazan je Bl. Nikola kao naš divan uzor i kao naš veliki dobročinitelj. Bl. Nikola je naš divan uzor sa svojim izvanredno svetim životom, svojim plodnim apostolskim radom i sa svojom mučeničkom smrću. On se pokazao našim velikim dobročiniteljem dijeleći nam mnogobrojne i svakovrsne milosti. Radi toga ćemo stvar prikazati u dva dijela. U prvom dijelu ćemo prikazati njegovu svetu mladost u Dalmaciji, apostolski rad u Bosni, djelovanje i mučeničku smrt u Sv. Zemlji. Zatim ćemo istaknuti njegovu slavu po kat. svijetu i u hrv. narodu, njega kao sjajnu zvijezdu na obzorju kat. Crkve kod nas, kao i rad da dodje do vrhunca slave proglašenjem svecem kat. Crkve. U drugom dijelu prikazat ćemo ga kao našega velikog dobročinitelja, ističući milosti, koje smo dobili po njegovu moćnom zagovoru.

Napominjemo, da se u prikazu života i djelovanja koliko zemaljskoga toliko posmrtnoga Bl. Nikole po kanonskim propisima, u svemu i po svemu pokoravamo sudu mjerodavnih crkvenih poglavara.

DIO I

BL. NIKOLA TAVELIĆ - NAŠ UZOR

=====

Pogl. I

SVETA MLADOST BL. NIKOLE TAVELIĆA
U DALMACIJI

Prikazujući mladenačko doba našega slavnog zemljaka Bl. Nikole Tavelića, da ga što potpunije upoznamo, potrebno je ukratko prikazati prilike vremena i mjesta, u kojima je živio; obitelji, iz koje je potekao, i Reda, u koji je stupio. Stoga ćemo se najprije osvrnuti na vrijeme, kad je naš Nikola živio; na područje, na kojem se rodio; obitelj, iz koje je potekao, njezinu narodnost i društveni položaj kao i na obiteljsko ime; zatim na franjevački Red, u koji je stupio, školovanje, i na redovnički naziv, prema ondašnjemu i današnjemu shvaćanju.

Čl. 1

Kad je živio Bl. Nikola Tavelić?

1.) Bl. Nikola Tavelić živio je u drugoj polovici 14. st. Nije sigurna godina, kad se je rodio; ali je sigurna godina, kad je umro i kad je pošao u misije u Bosnu, odnosno koliko je godina u Bosni djelovao kao Kristov vjerovjesnik. Iz tih okolnosti, prema ondašnjim zakonima i prilikama, može se približno ustanoviti godina rodje-

nja kao i neki drugi nadnevcu Blaženikova života.

Kako se vidi iz izvješća o mučeništvu Bl. Nikole i drugova, njihovo mučeništvo počelo je 11. studenoga, a dovršilo 14. studenoga g. 1391. Kako kaže g. 1863. O. Donat Fabijanić, a za njim O. Božitković i drugi, Bl. Nikola pošao je u Bosnu g. 1379., a izvješća o mučeništvu kažu, da je u njoj djelovao 12 godina. Budući pak da mladi franjevački svećenici nisu mogli ispovijedati svjetovnjake ni vršiti viših služba u Redu prije, nego navrše 30. godinu života, pa su se nakon svećeničkog redjenja slali u strani svijet na više nauke, slijedi, da je Bl. Nikola redjen za svećenika oko g. 1375, odnosno da je stupio u franjevački Red oko g. 1365., dosljedno da je rodjen oko g. 1350.

2.) Do istog zaključka doći ćemo, ako promotrimo slike Bl. Nikole. Na t.zv. "najstarijoj slici" Bl. Nikole, koja se čuva u samostanu OO. Konventualaca u Šibeniku - za koju je akademski slikar Karlo Mihaljević iz Krke izjavio g. 1888. pod zakletvom, da je napravljena u 15. st., t.j. između g. 1400. i 1500, a talijanski stručnjak Rudolf Pallucchini g. 1942, da je napravljena u 17. st. - Bl. Nikola prikazan je s dugom prosijedom bradom, a svježim licem; pa bi se iz toga zaključilo, da je u času smrti imao oko 50 godina. Prema

drugoј slici na stropu crkve 00. Konventualaca u Šibeniku, koja je napravljena g. 1675. kako na njoj piše, Bl. Nikola prikazan je u vatri s muževnim licem, kratkom bradom, a kovrčastom kosom, tako da je u času smrti mogao imati nekih 40 godina. Isto bi se moglo reći prema slici Bl. Nikole i drugova, iz 18. st., u franjevačkom samostanu Nerezine na ot. Lošinju i prema službenoj slici na "Stablu sviju franjevačkih svetaca; priznatih od Sv. Stolicе", u Rimu od g. 1901, kao i na većem broju drugih slika i kipova Bl. Nikole kako kod naš tako i u stranom svijetu.

3.) Već s toga razloga ne mogu biti ispravne tvrdnje, da je naš Bl. Nikola boravio i svet život proveo prvih godina 14. st. u starom franjevačkom samostanu Rivortorto blizu Asiza, ili da je vršio diplomatsku službu g. 1456-1457. između Pape Kalista III. i bosanskog kralja Stjepana Tomaševića. Osim našega Nikole u 14. i 15. st. bila su još dva Franjevca s imenom Nikola iz Šibenika. Prvi se navodi na nekadašnjoj ploči u staroj crkvi u Rivortortu, gdje Fr. Nikola iz Šibenika oko g. 1320. kao vikar samostana svjedoči, da je tu živio i pokoru činio. Bl. Konrad iz Ofide. To se ne može odnositi na našega Bl. Nikolu, jer se ovaj nije tada bio ni rodio. Ni što se govori o diplomatskoj službi,

ne može se odnositi na Bl. Nikolu, jer je on 66 godina prije toga umro mučeničkom smrću.

4.) God. 1350., kad bi se naš Bl. Nikola rodio, znamenita je u našoj povijesti u dvostrukom pogledu. Prvo, to je bila ona godina, kad su se 4 male župe ili županije: Bribir, Nin, Luka i Sidraga, udružile u jednu veliku županiju pod imenom Lučka županija, koja je obuhvatila područje između Zadra i Šibenika prema moru. U njoj je još više oslabio, pače propao veliki ugled i moć Bribirskih knezova Šubića, od kojih se smatra, da su nastali i Tavelići. Drugo, te je godine crna kuga opustošila Europu, a s njom i naše krajeve. Tad je Gospodin Bog u beskrajnoj dobroti svojoj dao našem narodu čovjeka, koji će svetošću i nadčovječjom žrtvom povratiti našem narodu hiljade zavedenih i zalutalih, kao i nadoknaditi hiljade kugom pokošenih sinova; junaka, koji će apostolskim trudom i znojem poraditi, da ga oslobodi od druge, daleko strašnije kuge - bogumilstva, koja mu je ugrožavala ne samo pradjedovsku vjeru,

Čl. 2

Gdje se rodio Bl. Nikola Tavelić?

1.) Gotovo svi pisci (nazivlju Bl. Nikolu Tavelića Šibenčaninom, kažu da je iz Šibenika, od Šibenika i slično. Iz toga neki zaključuju, da se je Bl. Nikola rodio u samom gradu Šibeniku.

2.) Ne može se reći, da je taj zaključak potpuno opravdan, i to s dvostrukog razloga. Prvo, u doba Bl. Nikole, a i prije kao i nakon njega netko se zvao pripadnikom ili građaninom jednoga mjesta, ne samo zato što se je tu rodio, nego i zato, jer je tu boravio ili umro, ili jer je iz okolice dotičnog mjesta, itd. Imamo za to bezbroj primjera, a najpoznatiji je primjer Sv. Antuna Padovanskoga, koji se zove Padovanskim, jer mu sveto tijelo počiva u Padovi, a rodio se u portugalskom gradu Lisabonu. Drugi razlog jest okolnost, što se na rodoslovnom stablu šibenskih Tavelića na prvom mjestu kao osnivač obitelji nalazi Bogdan Tavelić, za kojega šibenski povjesničar Dr. Fridrikh Antun Galvani kaže, da je u Šibeniku živio koncem 14. i početkom 15. st. To znači, da se je Bogdan Tavelić - za kojega se drži, da je bio otac Bl. Nikole - doselio u Šibenik nakon što se je Bl. Nikola rodio.

3.) Pa gdje se je onda Bl. Nikola rodio, odnosno odakle se je Bogdan Tavelić doselio u Šibenik? Iz crkvenih matrica i državnih knjiga vidi se, da je Tavelića bilo u više mjesta na području spomenute Lučke županije, i to u mjestima: Velim, Čista, Grabovci, Dragišići i Stankovci. Bilo ih je i u okolici Šibenika i u Trogiru; ali ovi ne dolaze u obzir, jer je to ista obitelj, koja je onamo imala svojih posjeda. Šibenski Tavelići izumrli su g. 1649. od crne kuge, a oni na području Lučke županije živjeli su još u 19. st. Posljednji izdanak: Marija Tavelić umrla je u selu Gačelezi na dan Velike Gospe, 15. VIII. 1815. Budući da se je Bogdan Tavelić doselio u Šibenik, a Tavelića nalazimo - ukoliko je poznato - još jedino na području Lučke županije, slijedi, da je odatle došao u Šibenik.

4.) Iz kojeg je od spomenutih mjesta došao u Šibenik? Stankovci ne mogu doći u obzir, jer su oni nastali kasnije, od stanova velimskih žitelja. Što se tiče drugih mjesta, predaja stoji za mjesto Velim. To je sada neznatno selašće od nekih 30 kuća; ali u vrijeme Bl. Nikole i kasnije do sredine 17. st. to je bio znamenit grad. Velim sastoji od plodnog i prostranog polja i istoimenog brda, koje se nalazi između dvaju drugih brda: Čurkovice i Pešića-glavice. Na brdu Velim bila je važna

utvrda sa torčevima u uglovima, te je za dugo vremena služila kao branik kotara i grada Šibenika. Svoju važnost je izgubila, kad su je Mlečani, preotevši je Turcima, spalili. Velimsko polje, koje natapa potok Velištak, radi svoje dražesti i plodovitosti, još u 17. st. zvalo se "zemaljskim rajem". Kasnije je mjesto, radi malarije i iseljenja žitelja, izgubilo važnost. Ali još g. 1708. na župu Velim spadala je prekrasna okolica sa 17 sela i 8 crkava. Sjedniste župe mijenjalo se, dok nije g. 1752. ustaljeno u Stankovcima. Na kraju sela Velima, prema Stankovcima, nalazi se vrlo stara zgrada, kuća bratovštine Sv. Ante Padovanskoga, za koju nitko ne zna kad je sagrađena. Dugo je bila bez krova, a god. 1930. opet je pokrivena i uporabi. Nekih 100 metara ispod nje vide se razvaline t.zv. "Tavelića kapele", a iza ove, razvaline kuće, za koju se kaže, da se je u njoj rodio naš Bl. Nikola. Ispod ovih razvalina nižu se t.zv. "Tavelića njive", koje su u posljednje doba izgubile taj naziv, prešavši u ruke drugih vlasnika. Tavelićevo ime sačuvalo je šikarje od nekih 100 m² u Maloj Gisti, vlasništvo Krste Pešića, koje se i sada zove "Tavelića drače".

5.) Ako se je naš Bl. Nikola rodio u Velimu, onda moramo reći, da

se je rodio u vrlo zavidnom mjestu, nazivanom zemaljskim rajem. Taj kraj dao je kat. Crkvi i hrv. narodu rajsko dijete - Bl. Nikolu Tavelića.

6.) Predaja, da se je Bl. Nikola rodio u Velimu, postaje tim vjerojatnija, što se je dosad općenito držalo, da je Bl. Nikola stupio u franjevački Red na području Lučke županije, u mjestu Bribir. Jer, ako je tu stupio u Red - što je prema ondašnjim franjevačkim propisima moralo biti - onda je nesumnjivo, da se je tu i rodio. Rodjenje Bl. Nikole moglo je biti nešto prije, nego su mu se roditelji odselili u Šibenik, radi čega su franjevački propisi morali biti i njemu primijenjeni.

7.) Ali i u tom slučaju Bl. Nikola Tavelić opravdano se zove Šibenčaninom; ispravno se kaže o njemu, da je od Šibenika, iz Šibenika i slično. Jer ne samo što je Velim spadao na šibenski kotar, pa se već radi toga može to reći njemu; nego i radi činjenice, da su mu se roditelji doselili u Šibenik i tu živjeli do izumrća, a šibenski Tavelići uvijek su ga smatrali svojim - pa, dosljedno, i njemu pripada taj naziv.

Čl. 3

Obitelj Bl. Nikole Tavelića

1.) Spomenuli smo, da je na rodoslovnom stablu šibenskih Tavelića na prvom mjestu kao osnivač obitelji Bogdan. Za njim slijedi kao njegov sin Petar, pa sinovi Petrovi Cvjetan i Ivan. Cvjetan je imao 6 sinova: Stjepana, Mihovila, Bogdana, Šimuna, Petra i Ivana i kćer Katarinu, koja se udala za Jurja Divnića. Katarina je kao udova Jurjeva dala sinu Fra Šimunu, Franjevcu Observantu, god. 1470. svoj miraz, da bi mogao poći na visoke škole u Francusku. Ivan, brat Cvjetanov, imao je 3 sina: Klementa, Cvjetana i Jakova. Od ovih je Klement imao sinove Ivana i Tomu, Cvjetan Petra, Nikolu i Tomazija, Jakov Ivana, Tomu i Petra, itd.

2.) Upada u oči, da na rodoslovnom stablu ne nalazimo našega Bl. Nikolu. Kasniji Nikola, sin Cvjetana, sina Klementova, a praukun Bogdana Tavelića, ne može doći u obzir, jer je živio nekih 100 godina nakon smrti Bl. Nikole. To ne može biti čudno, jer u životu Šibenika nalazimo i drugih Tavelića, kojih nema na rodoslovnom stablu. Tako nema tu ni Grgura Tavelića, koji je god. 1419. bio gradski rektor u Šibeniku. Na rodoslovnom stablu su samo izravni potomci osnivača obitelji šibenskih Tavelića, Bogdana, a Grgur i drugi, koji ne potječu od

njega, nisu mogli biti naznačeni na tom stablu.

3.) Tu se nameće pitanje, je li naš Bl. Nikola sin Bogdana, a brat Petra Tavelića. Galvani, koji donosi rodoslovno stablo, toga ne kaže. On kaže, da je Bl. Nikola "možda" bio brat Petrov, odnosno sin Bogdanov. Veli naime: "A ovomu Petru možda je bio brat onaj Nikola. Franjevac, koji, nakon što je 12 godina plodonosno djelovao kao apostol u Bosni, podje u Jeruzalem, gdje god. 1391. zajedno s tri druga podnese mučeništvo za katoličku vjeru, te bi kasnije proglašen blaženim". Iz toga slijedi, da se prema rodoslovnom stablu ne bi moglo reći sa sigurnošću, da je naš Nikola potekao od Bogdana, odnosno od šibenskih Tavelića. A i drugi šibenski povjesničar Dominik Zavorović, kad god. 1597. piše o Bl. Nikoli, nekako se dvojbeno o tom izražava. Kaže naime, da je Bl. Nikola potekao od šibenskih Tavelića: "kako vele" /come dicono/. - Ni šibenski biskup Antun Josip Fosco, kad je 30. prosinca 1880. pred svjetovnim i redovnim svećenstvom u Šibeniku najavljuvao početak postupka za beatifikaciju Bl. Nikole, nije ustvrdio, da je Bl. Nikola sin Bogdanov, a brat Petrov; nego samo, da potječe od plemenite obitelji šibenskih Tavelića, da je svećenik Reda Sv. Franje, član bibrirskog samostana, nekadašnje biskupije skradinske.

- Prof. Vicko Miagostović, objelodanjujući god. 1894. i 1910. popis šibenskih plemića, koji su se god. 1444. i 1449.

obvezali na doprinos za gradnju nove, t.j. sadašnje stolne crkve u Šibeniku, dotiče se i Bl. Nikole. Govoreći o Stjepanu Taveliću, sinu Cvjetanovu, koji se za se i za braću obvezao na godišnji doprinos po jedan dukat, kaže, da je Cvjetan bio "nećak ili brat blaženog Mučenika". Ako uzmemo u obzir što govori Sv. Jakov Marhijski god. 1449, da je u Šibeniku vidio dva krvna brata Bl. Nikole, a našim je krajevima prolazio za Bosnu dva puta između god. 1432. i 1438. t.j. više od 40 godina nakon smrti Bl. Nikole, onda se teško može pogoditi, tko je bio otac našega Bl. Nikole. Iz svega ovoga očito je, da se ime našega Bl. Nikole nije nalazilo ni na rodoslovnom stablu, ni da je bilo zabilježeno na kojoj službenoj ispravi onog vremena.

4.) Ovu poteškoću može nam riješiti okolnost, da se je naš Nikola rodio prije, nego se je Bogdan doselio u Šibenik; kasnije je stupio u franjevački Red u Bribiru, zatim otišao za vjerovjesnika u Bosnu i na koncu u Sv. Zemlju. Stoga nije naveden na rodoslovnom stablu Bogdanove obitelji, koja je došla u Šibenik, niti mu je ime ubilježeno u šibenskim službenim ispravama. No ipak uspomena na njega kao njihova člana trajno se sačuvala

među potomcima, obitelji sve do njezina izumrca, kako ćemo niže vidjeti.

Čl. 4

Narodnost i društveni položaj obitelji Bl. Nikole

1.) Izgleda suvišno postavljati pitanje narodnosti Bl. Nikole. Ta sva ga hrvatska prošlost smatra svojim, a i prezime mu je kao i ime osnivača obitelji (Bogdan) čisto hrvatsko. No to pitanje nije suvišno, kako ćemo odmah vidjeti.

2.) Pitanje narodnosti Bl. Nikole Tavelića prvi je pokrenuo Dr. O.B. Polonije. Njemu nije bilo poznato, da je Tavelića bilo na području Lučke županije i da onamo postoji predaja, da se je Bl. Nikola rodio na tom području. Stoga je u svojim raspravama o Bl. Nikoli polazio s raznih pretpostavka. Radi sličnosti prezimena najprije je pomišljao, da je prvi Tavelić mogao biti saski rudar Teuglich, koji je došao u Bosnu, a iz Bosne on ili koji njegov potomak preselio se u Šibenik, tu se pohrvatilo i uzeo ime Tavelić. Zatim je pomišljao, da je prvi Tavelić mogao biti Talijanac Mletačke republike, Tavelli, koji je došao u Šibenik, i tu se među hrvatskim življem brzo pohrvatilo i prezime Tavelli promijenio u Tavelić. - Pretpostavljajući, da je prezime Tavelić nastalo od riječi "tava",

O. Polonijo drži, da je prvi Tavelić bio jedan od predja budućih tlači- telja hrv. naroda. Ovaj je s "tavom" na ramenu "dotavao" iz Carigrada u Šibenik, i tu praveći tave, koje su tako zgodne za prženje kave - koja je takodjer s istoka došla na zapad - kroz kratko vrijeme od siromaha postao bogataš i plemić. - S njim se slaže, ali u drugom smislu, i "po- vjesničar", koji Bl. Nikoli poriče hrv. narodnost. On hoće da je jedan od predja Bl. Nikole, zvan Tavalic- us, došao iz okolice Mletaka u Dubrovnik, a odatle, bez ikakva do- kaza, da je prešao u Šibenik, te da bi od njega nastao naš Bl. Niko- la! Obojica zaboravljaju - mimogred rečeno - kad bi prezime Bl. Nikole nastalo od riječi "tava" ili od prezimena "Tavalicus", da ne bi glasilo Tavelić, ili, kako oni ho- će, Tavilić, nego "Tavalić".

3.) Pitanje koliko narodnos- ti toliko društvenog položaja obi- telji Bl. Nikole Tavelića, rješava nam njihov obiteljski grb. Grbovi, koji su imali preko sebe traku ili vrpce, pokazuju, da su njihovi po- sjednici pravi Hrvati, članovi hrv. kraljevstva. Grb obitelji Tavelić ima preko sebe ne jednu, nego tri trake ili vrpce. Prema tomu, po grboslovnim pravilima, ne može biti sumnje, da je obitelj Tavelić čisto hrvatska obitelj. Osim toga, na tim vrpceama kao i na resama oko grba nalaze se crveno-bijele kocke hrv.

grba. Dakle je prvi posjednik toga grba bio čisti Hrvat, odnosno obi- telj Tavelić je čisto hrvatska obi- telj. - Grb obitelji Tavelić, po grboslovnim pravilima, pokazuje, da je obitelj bila velikaška. Grb je razdijeljen na dva polja: donje zlatno, a gornje modro. Zlatno po- lje označuje velikašku obitelj, a modro građansku. Okolnost pak, da su polja povezana, pokazuje, da je velikaški i građanski stalež među- sobno povezan ženidbom ili na koji drugi način. Okolnost pak, da je na modrom polju orao, pokazuje, da obi- telj pripada višem plemstvu. Dakle obitelj Tavelić bila je svojim pori- jeklom čisto hrvatska obitelj i kao takova pripadala višem plemstvu.

4.) Iz grba obitelji Tavelić izvodi se takodjer, da je ta obi- telj pripadala hrv. praplemenu Su- bića. Na području Lučke županije, odakle su Tavelići došli u Šibenik, prije dolaska Turaka, stanovali su razna hrv. praplemena, kao Kačići, Kuhari, Lapčani, Karinjani, Mogorovi- ć, Tugomirići i Šubići. Svako hrv. pleme dijelilo se na rodove ili ogranke, a rodovi na kuće ili obi- telji. Tako su od Kačića nastali: Andrijaševići, Bartulovići, Mioši- ć, Petkovići, Stipići, Pekići, Žarkovići i drugi. Od Kuhara su nastali Budačići, Hateževići, Ku- lišići, Milutinovići, Morogerutići, itd. Od Šubića su nastali Banići, Banovci, Brebići, Brinčići, Jurići, Jurišići, Markovići, Melići,

Obradići, Slavogostići, Stipanići, Ugrinići i drugi. Da su od Šubića nastali i Tavelići, to se vidi iz njihova grba. Pored vlastitih osobina, koje ima svaki grb i po kojima je jedan grb razlikuje od drugoga, na Tavelićevu i na Šubićevu grbu okvir i rese oko grba potpuno su jednake. Tavelićev grb ima na sebi orla jednako kao i Šubićev. Na trakama i vrpčama Tavelićeva grba, a tako i na resama, nalaze se crveno-bijele kocke hrv. grba jednako kao i na Šubićevu. Prema tomu, ne može biti sumnje, da su Tavelići čisto hrvatskoga porijekla, i da su nastali od hrv. praplemena Šubića.

5.) Da je Bl. Nikola Tavelić bio Hrvat, to svjedoči i njegov mletački savremenik Allegretto de Gallotti. Ovaj je oko g. 1400. hodočastio u Jeruzalem i opisao sveta mjesta, koja je pohodio, među njima i mjesto, gdje su naš Nikola i drugovi podnijeli mučeništvo. Znamenito je, da taj Mlečanin, navedjajući imena mučenika, jedino za šibenskog mučenika označuje narodnost, nazivajući ga "Schavo", kako su Mlečani uvijek nazivali dalmatinske Hrvate, a i sada se u Mlecima jedna važna obala nazivlje "Riva degli Chiavoni", t.j. Obala dalmatinskih Hrvata. Dosljedno neosporno je, da je Bl. Nikola Tavelić bio Hrvat.

6.) Što je prezime Tavelić slično njemačkom pridjevu Tauglich ili talijanskom prezimenu Tavelli, to ništa ne znači. Znamo naime, da je bilo u prošlosti, a i sada^{mo} samo sličnih, nego i potpuno jednakih prezimena kod pripadnika posve različitih narodnosti. Tako na pr. prezime Malik nalazi se kod Rusa, Čeha i Libanonaca i prezime Schumann nalazi se kod Nijemaca, Francuza, Hrvata (Šuman) i drugih; prezime Beck kod Nijemaca, Poljaka, Amerikanaca i drugih; prezime Horvat kod Hrvata, Mađjara, Slovenaca, itd. Za naš slučaj to vrijedi tim više, što je prezime Tavelić nastalo najvjerojatnije, kako ćemo niže vidjeti, od starohrvatske riječi "tavel", koja je označivala bilježnika, pisara, a jedan od predja vršio službu tavela, ili barem po njoj dobio nadimak "Tavelić".

7.) Kako smo istakli u brošuri: "Bl. Nikola Tavelić - dika i ponos hrv. naroda, obitelj Tavelić igrala je u Šibeniku važne uloge, obnašala odlične građanske, vojne i crkvene službe, a prvi je nosioc obiteljskog grba, po grboslovnim pravilima, posjedovao više velikih naravnih i moralnih vrлина, koje se tako lijepe odrazuju u na Bl. Nikoli. Spomenut ćemo, da je veći broj šibenskih Tavelića pripadao duhovnom staležu. Tako su Aleksandar (g. 1506) i Ivan Tavelić (1538-1546) bili kanonici.

Ivan je također bio tajnik kardinala Rudolphi u Rimu, i kao takav izabran od općine u Pagu 4.X.1545. za paškog biskupa. Izbor je prihvatio i mletački senat, a potvrdio ga Papa Pavao III 31.I.1546. Ali do biskupske posvete nije došlo, jer su neki zlikovci nekoliko dana prije prodrli u Ivanov stan i ubili ga. Jeronim Tavelić bio je upravitelj crkve Sv. Lovre u šibenskom Donjem Polju (1549). Osim našeg Blaženika franjevačkom Redu pripadao je i Fr. Grgur Tavelić, gvardijan samostana na otoku Krapnju. Fr. Jakov Tavelić bio je Dominikanac (1549), a među redovnicama Benediktinkama u samostanu Sv. Spasa u Šibeniku bile su tri Tavelićke: Paula (1547), Katarina (1597) i Margarita (1615).

Čl. 9

Kako glasi prezime Bl. Nikole?

1.) Kad se je kod nas god. 1933. počelo širiti po hrv. krajevima štovanje Bl. Nikole, njegovo prezime pisalo se: Tavelić, sa "e" u sredini. Tako je napisano i na dva mjesta na zavjetnom oltaru, što ga je hrv. narod dao podići na čast Bl. Nikole u crkvi Sv. Ćirila i Metoda u Jeruzalemu g. 1935. i koji je svečano posvećen 25.VII.1937. Tako je napisano na plakama, koje je tom prigodom napravio naš umjetnik Ivan Kerdić,

i koje su poklonjene jerzulameskom patrijarhi, kustuđu Sv. Zemlje, kao i drugim uglednim ličnostima. Tako je pisano i u svima drugim publikacijama, slikama i sličicama, koje su tada pravljene, itd.

2.) Blagopok. O.B. Polonijo, vi-deći u svojim samostanskim knjigama, da je Blaženikovo prezime pisano: Tavilić, t.j. sa "i" u sredini, pretpostavljaajući, da je to prezime nastalo od riječi "tava", a ne znajući, da je Tavelića bilo na području Lučke županije, gdje se to prezime pisalo uvijek i isključivo: "Tavelić", t.j. sa "e" u sredini, - zaključio je, da je prvobitno oblik prezimena Bl. Nikole glasio "Tavilić", a kasnije da je nastao oblik Tavelić, prema talijanskom prezimenu Tavelli. Njegovo razlaganje prihvatio je Dr. Josip Andrić, onda najveći širitelj štovanja Bl. Nikole, i prezime Bl. Nikole pisao Tavilić. Uz njih su pristali i drugi pisci, da se ne bi reklo, da je ime hrvatskog Blaženika nastalo od talijanskog prezime, a odnosno da se ne bi zaključilo, da je Bl. Nikola talijanskog porijekla. Pače je i jedna župa po prezimenu Bl. Nikole prozvana Tavilić-selo.

3.) Na razlaganje O. Polonija osvrnuo se šibenski povjesničar blagopok. Don Krsto Stošić. On je ispitao javne sudske i bilježničke knjige otkad se Tavelići pojavljuju u Šibeniku, i ustanovio, da u prvo

vrijeme, t.j. do sredine 15. st. dolazi najčešće oblik Tavelić, kasnije da dolaze podjednako oblici Tavelić i Tavilić, zatim da prevladava oblik Tavilić, pa onda dolaze talijanski oblici Tavileo, Tavilei, de Tavilei, itd. Iz toga je bilo očito, da se je oblik Tavelić upotrebljavao u početku, kad su se Tavelići doselili u Šibenik, kasnije, nakon boravka u drugom jezičnom ambientu, da dolazi oblik Tavilić, koji malo po malo počinje prevladavati, a na koncu se, uslijed raznih prilika, i neprilika, pretvorio u talijanske oblike Tavileo, Tavilei, kao što se dogodilo s mnogim drugim hrvatskim prezimenima u Dalmaciji pod Mletačkom vladavinom. Isto se zaključuje iz crkvenih knjiga, gdje se prezimena Petra, Cvjetana, Ivana i drugih Tavelića, koji su bili Blaženikov najbliži rod (brat, nećaci), pišu Tavelić sa "e" u sredini. To je bilo i u pogodbi za gradnju sadašnje šibenske katedrale 21.V.1430. Tu uz šibenskog biskupa Bogdana Pulšića, sudjeluje Cvjetko Tavelić, za koga se drži, da je bio Blaženikov sinovac, i Cvjetkov sinovac Ivan. Biskupu Bogdanu Pulšiću, koji je bio Hrvat, kao i Cvjetku, odnosno Cvjetkovu sinovcu Ivanu nitko ne će poreći, da nisu znali kako treba pisati to prezime. Pa, ako su oni to prezime pisali Tavelić sa "e" u sredini, najočitiji je znak, da je to prezime tako pisao i sam Bl. Nikola. Prezime Bl. Nikole pisano

je Tavelić sa "e" u sredini i god. 1398, kad to ime dolazi prvi put u službenim ispravama.

4.) Uz ova dva oblika ne rijetko dolazi i treći hrvatski oblik "Tavilić". Prelazimo preko okolnosti, da su se oblici Tavelić i Tavilić pretvorili u Taveljić i Taviljić; jer je to nastalo mnogo kasnije. Isto tako mnogo kasnije, i to kod strana-
ca, Blaženikovo prezime pisano je i Tavolić, Tavalić, Tanalić, itd. Nema sumnje, da je to kadšto učinjeno nehotice, iz nepažnje; ali najčešće iz neznanja, kao što je bilo i kod drugih hrv. prezimena. Stoga preko tih oblika prelazimo. Pitamo samo, koji je od tih triju hrv. oblika prvotni: Tavelić, Tavilić ili Taulić?

5.) Da riješimo ovo pitanje, uz službene državne i crkvene knjige, dolazi nam u pomoć korijen, iz kojega je nastalo prezime. Ne može se uzeti u obzir riječ "tava", ne samo jer nije u skladu s pitanjem narodnosti i društvenog položaja obitelji Bl. Nikole; nego i stoga, što u tom slučaju ne bi prezime glasilo ni Tavelić ni Tavilić ni Taulić, nego Tavalić. Držimo nedvojbenim, da je to prezime nastalo od starohrvatske riječi "tavel", i to tako da je jedan od predja obitelji obnašao službu tavela ili bilježnika, ili barem po njoj dobio nadimak, koji je prešao na sve njegove potomke. Ovo mišljenje smatramo to vjerojat-

nijim, što se je riječ tavel, kako se vidi iz isprava, u nekim krajevima izgovarala "Tavil" i "taul". Baš ova okolnost lijepo nam razjašnjuje tri različita oblika istog prezimena, prema načinu izgovora riječi tavel: Tavelić, Tavilić i Taulić.

6.) Sve ove promjene prezimena Bl. Nikole nastale su u Šibeniku. Na području Lučke županije, odakle su se Tavelići doselili u Šibenik, to je prezime ostalo nepromijenjeno do danas. U svima crkvenim i državnim knjigama Tavelići s tog područja pisani su uvijek Tavelić, nikada Tavilić, Taulić, Tavileo, Tavilei ili kako drukčije (osim dva puta Tavela, što upućuje na isti korijen). Stoga mi kako za Bl. Nikolu tako i za kasnije članove obitelji zadržavamo oblik Tavelić; jer je to prvotni oblik, s kojim su se služili prvi Tavelići kao i sam Bl. Nikola.

Čl. 6

U sêrafskom perivoju

1.) Nevinu dušu mladog plemića Nikole Bog je već od majčine utrobe odabrao za se. Dao mu je želju za savršenijim kršćanskim životom, za potpunom sličnošću s Ocem nebeskim. Mladi Nikola ubrzo je upoznao ništavilo zemaljskih raskošja, taštinu prolaznih dobara i slave, koju mu je

svijet obećavao, a njegov velikaški stalež mudjao. Stoga, kad je osjetio poziv, da se posveti Bogu i bude sav njegov, stupio je u franjevački Red, koji je već onda kod nas bio obljubljen i mnogo raširen. To je bilo oko g. 1365.

2.) Na mladu dušu našega Nikole moćno su djelovali, koliko prije toliko nakon ulaska u Red, primjerive-likih i svetih muževa, koji su prije njega ostavili svijet i njegove taštine i posvetili se Bogu u franjev. Redu. Među njima spomenut ćemo neke iz naših krajeva. To je u prvom redu pobožni skradinski biskup Bartul, koji se g. 1247. zahvelio na biskupskoj službi i stupio u franjev. Red, u kojemu je provodio svet život do posljednjega daha, oko g. 1274. - Drugi je Bl. Andrija iz Drača, koji je preminuo u Bribiru oko g. 1350 - u doba kad se naš Nikola rodio i čim čudesa, koja su bez sumnje bila poznata i mladom Nikoli. - Zatim primjeri drugih svetih redovnika franjevačke hrvatske provincije /Sclavonia/, kao Bl. Antuna i Bl. Adama, također iz Drača; Bl. Ivana iz Buče; Bl. Mihovila, kojega tijelo počiva u Cresu; Bl. Julijana iz Drage u Istri; Bl. Monalda iz Kopriva u Istri, jednoga od najvećih crkvenih pravnika njegova vremena, koji je napisao glasovitu zbirku crkvenih zakona, zvanu "Summa Monaldina"; Bl. Otona, velikog čudotvorca, kojega tijelo počiva u Puli, i drugih.

Primjeri ovih i drugih svetih muževa moćno su djelovali na nježnu dušu mladoga Nikole, bilo da ga privuku u serafiski perivoj, u kojemu su oni ovali, bilo da iz njega izgrade dražesni cvijet kreposti i svetosti redovnika po srcu Božjemu.

3.) U franjevačkom Redu, perivoju kršćanske ljubavi i ostalih kreposti, naš je Nikola brzo napredovao od kreposti do Kreposti, i doskora se popeo do najvišeg stupnja savršenosti. To svjedoče ne samo svi pisci, koji njega i njegove drugove u mučeništvu nazivlju svetim i presvetim muževima, svecima u potpunom smislu riječi; nego i izvješća o mučeništvu, koja se o svima izražuju, da nije moguće ljepše. Kažu naime, da su to bili redovnici zaista narešeni krepostima. Bogu preodani, poglavarima preposlušni, vrlo strogoga života i u svakoj redovničkoj vrlini preiskušani i presavršeni.

4.) Naš Nikola, poput svoga serafskog Oca Franje, nije mario, da bude vitez zemaljski. On je htio da bude vitez Božji. Zato je odbacio zemaljsko viteštvo svoje velikaške obitelji i svom snagom se dao, da dobije viteštvo duhovno, viteštvo Božje. To je duhovito i jezgrovito izrazio pjesnik u njegovoj Himni:

Izdanče hrabri plemićkoga roda,
Smela te nije varava sloboda;
Franjina halja milija ti bila,
Nego li svila.

Prezrevši oklop, mač i koplje
ljuto,
Srnuo ti si u kreševo kruto,
Gdjeno se steče snagom tajnog
kruha

Viteštvo duha.

5.) U vezi s ulaskom Bl. Nikole u franjevački Red, u posljednje vrijeme pojavilo se važno pitanje, u kojem je samostanu Bl. Nikola stupio u Red. Dosad se općenito držalo: prema pisanju Dominika Zavorovića, da je bio član bribirskog samostana; što je O. Polonijo tumačio tako, da je u Red stupio u Šibeniku, a da je bio dodijeljen bribirskom samostanu, da bude njegov član. Tumačenje O. Polonija nije se moglo prihvatiti, jer se je to dodjeljivanje drugom samostanu u doba Bl. Nikole činilo samo onda, kad se kandidat rodio u jednoj, a želio biti primljen u Red u drugoj provinciji; Šibenik i Bribir pripadali su istoj provinciji, pa je kandidat, dosljedno, morao stupiti u onaj samostan, na području kojega se rodio. Stoga, ako se je Bl. Nikola rodio na području šibenskog samostana, onda je morao stupiti u Red u Šibeniku; ako se je rodio na području bribirskog samostana, onda je stupio u Red u Bribiru.

6.) Zavorović je u svojoj povijesti Šibenika od g. 1597, govoreći o franjevačkom samostanu i crkvi u Šibeniku, rekao, da je velik broj relikvija, kako se vjeruje, donesen

u tu crkvu iz Bribira, prije nego su Turci zauzeli Bribir i porušili u njemu crkvu i samostan (g.1522). Zatim odmah nastavlja govoriti o našem Bl. Nikoli, koji je god. 1391. zajedno s drugovima Deodatom, Petrom i Stjepanom okrutno mučen i ubijen, radi čega je dostojno ubrojen među Mučenike Isusa Krista. Na čast toga Preblaženoga Mučenika OO. Franjevci svetkuju 14. dan mjeseca studenoga, koji je bio dan njegova mučeništva, i na njegovu se uspomenu s poštovanjem čuva njegova obuća, koju je on više puta vidio. Izvorni rukopis Zavorovićev nažalost nije sačuvan; nego su sačuvana dva prepisa. Jedan od njih bio je vlasništvo obitelji Divnić-Mihetić /Divnico-Miheteo/ i taj se sad čuva u arhivu Jugosl. Akademije (Hist. Institut) u Zagrebu. Drugi je vlasništvo obitelji Galvani-Gogala u Šibeniku. Zapravo oba su prepisa bila vlasništvo povjesničara Galvani-ja, koji je prvi prepis posudio Kukuljeviću-Sakcinskomu, kako na samom primjerku piše, a ovaj ga nije povratio, te je poslije Kukuljevićeve smrti zajedno s drugim njegovim rukopisima došao u arhiv Akademije. Oba prepisa vjerljivo je prepisao kustos Gradskog Muzeja u Šibeniku gosp. Božo Dulić i dodao im svoje bilješke. Prvi je prepis stariji, ali u njemu ima dosta ispravaka; dok drugi, Galvanijeg prepis, bolje odgovara načinu pisanja 16.st. i prema tomu, iz-

gleda vjerodostojniji. Razlika između Divnić-Mihetićeve prepisa s jedne strane i Galvanijeva s druge strane nalazi se baš u tekstu, koji se odnosi na Bl. Nikolu. U Galvanijevu prepisu, nakon što je rečeno, da su u Šibenik donesene relikvije iz Bribira, stoji tačka; u Divnić-Mihetićeveu prepisu nema tačke, nego dvije tačke i nastavlja se: "A član (figliuolo) ovog samostana bio je ..." Ako je Zavorović pisao tako, onda se nastavak njegova govora odnosi na Šibenik, pa se Bl. Nikola označuje kao član (sin) šibenskog samostana; ako je pak pisao onako, kako glasi kod Galvani-ja, onda se te riječi odnose na Bribir, naime da je Bl. Nikola bio član /sin/ bribirskog samostana. Tako je Zavorovićeve riječi razumio ne samo šibenski biskup Antun Josip Fosco i drugi članovi crkvenog povjerenstva prigodom postupka za odobrenje štovanja Bl. Nikole, nego i sam Galvani, vlasnik jednoga i drugoga primjerka. Ovo drugo shvaćanje razjašnjuje nam predaju, da se je Bl. Nikola rodio na području Lučke županije, u mjestu Velim, gdje se i sada pokazuje na razvaline t.zv. Tavelićeve kapele i rodne kuće Bl. Nikole. Stoga i mi pristajemo uz ovo drugo tumačenje, naime da Zavorović na dotičnom mjestu govori o Bribiru, a ne o Šibeniku, kao mjestu, gdje je Bl. Nikola Tavelić stupio u franjevački Red.

Čl. 7

Školovanje Bl. Nikole Tavelića

1.) Nije poznato, koje je škole svršio naš Bl. Nikola prije, nego je stupio u franjevački Red. Ali je sigurno, ako koje predmete nije učio prije ulaska, da ih je svršio nakon ulaska u Red. U Redu je svršio filozofske i bogoslovne nauke, koji su se tražili kao priprava za svećenički red. U brošuri: "Bl. Nikola Tavelić-dika i ponos hrv. naroda" pitanje su opisani filozofski i bogoslovni nauči u doba Bl. Nikole, pa nije potrebno, da o tom ovdje govorimo. Kad je svršio jedne i druge nauke, bio je redjen za svećenika. To je bio vrhunac njegove sreće, jer je sa svećeničkim redom postao, što se kaže, drugi Krist. To je bilo u njegovoj 25. godini života, oko g. 1375.

2.) Budući da, prema ondašnjim franjevačkim zakonima, mladi svećenik nije mogao djelovati u vinogradu Gospodnjemu, ispovijedati svjetovnjake ni obnašati više službe u Redu, prije nego navrší 30. godinu života, to su se redovito mladi svećenici slali u strani svijet na više nauke, na viša učilišta. To se je činilo zato, da se usavrše u filozofskom i bogoslovnom znanju, da postanu vrsni propovjednici i budu sposobni poučavati mlađu redovničku braću. Ta visoka učilišta zvala su se generalna

ili opća učilišta (studia generalia) i sveučilišta. Za hrvatsku franjevačku provinciju bilo je određeno, da šalju svoje redovnike na generalno učilište u Firenci. Osim toga, svaka je provincija imala pravo, da šalje po 2 djaka u Pariz, na trošak pariškog samostana. Provincija je mogla slati u Pariz i druge djake; ali u tom slučaju morala se je ona starati za njihovo uzdržavanje, isto kao kad ih je slala u Oksford ili na koje drugo sveučilište. Ne rijetko se je događalo, da bi rodbina redovnika pomagala njihovo školovanje na stranim učilištima. Vidjeli smo, da je i Katarina Divnić, rođj. Tavelić, g. 1470. dala svomu sinu Fra Šimunu svoj miraz, da bi mogao poći na visoke škole u Francusku. Savremenik našega Nikole i provincijal hrv. franjevačke provincije Fr. Jeronim od Zadra pohađjao je sveučilište u Oksfordu.

3.) Stoga je više nego vjerojatno, da je i naš Nikola, nakon što je postao svećenikom, a prije nego je pošao za misionara u Bosnu, pohađjao visoke škole u stranom svijetu, po svoj prilici u Parizu. To se zaključuje iz ovih okolnosti. Da netko može biti poslan na visoku školu, potrebna su bila dva uvjeta: 1) da je dobrog ponašanja; 2) da je dobar govornik. Svetački život našega Nikole dokazuje, da je kod njega prvi uvjet bio ispunjen u punoj mjeri; dvanaest-

godišnje pak misionarsko djelovanje u Bosni potvrđuje, da je bio ispunjen i drugi uvjet. Stoga ne možemo sumnjati, da je naš Nikola pohađjao visoke škole u stranom svijetu. Jer, ako su slučajno bila popunjena povlaštena mjesta u Parizu, te bilo u Parizu bilo na kojem drugom učilištu provincija nije bila u stanju uzdržavati Nikolu - što nije vjerojatno računajući na njegovu izvanrednu dobrotu - to Nikolinoj plemićkoj obitelji, koja je bez sumnje to smatrala osobito čašću, nije bilo teško snositi troškove njegova školovanja, kad su ih snosili i drugi, koji nisu u tako povoljnom položaju.

4.) Još jedna okolnost potvrđuje, da je naš Nikola pohađjao visoke škole u stranom svijetu. Odlazak Nikolina vjerovjesnika u Bosnu pada u god. 1379, nakon generalnog kapitula u Ostrogonu, u Ugarskoj. Taj je kapitul zaključio, da se u misije šalju učenici redovnici i da ih provincijalni poglavari nastoje na to nagovoriti. Budući da je naš Nikola nakon toga kapitula pošao u misije u Bosnu, to znači, da su i njega smatrali učenim redovnikom, tim više što su u Bosni gospodarili lukavi i prepređeni krivovjerci bogumili, kojih nije bilo lako raskrinkati. Iz toga se zaključuje, da je naš Nikola pohađjao visoke škole, pa se je kao učen redovnik mogao suprotstaviti lukavim opsjenama krivovjerskih zavednika. Visokih škola nije svršio ni dobio akademskih stepena, jer je god. 1379 -

kako tvrde Fabianić i Božitković, a ne između g. 1374-1378, kako nagadja Polonijo - pošao u misije u Bosnu. U Bosni je djelovao 12 godina, a odatle otišao u Sv. Zemlju, gdje je podnio mučeničku smrt 14. XI. 1391.

Gl. 8

Redovnički naziv Bl. Nikole Tavelića

1.) Neki vjernici, videći u jednoj crkvi ili na slikama Bl. Nikolu u smedjemu franjevačkom odijelu, u drugoj crkvi ili na drugim slikama u crnom odijelu OO. Konventualaca, čude se i pitaju se, kojemu je Redu, ili bolje kojemu je ogranku franjevačkog Reda pripadao Bl. Nikola, odnosno je li bio Franjevac (Malobraćenin), ili, kako se nekoć govorilo, Opservant, ili je bio Konventualac.

Ovo je pitanje tim opravdanije, što se glavne relikvije Bl. Nikole i isprave o njegovu mučenštvu u našim krajevima čuvaju u crkvi i samostanu Konventualaca u Šibeniku, i što se je u početku, kad se je počelo širiti štovanje Bl. Nikole kod nas, njega nazivalo Konventualcem. Pače se pisalo, da je Bl. Nikola "pravi pravcati Konventualac iz doba, kad u franjevačkom Redu kod nas nije bilo govora o kakvoj reformi". Slično i sada piše "Povjesničar" u svojim pamfletima protiv Bl. Nikole;

a naziv "Konventualac" bio je davan Bl. Nikoli iz početka u postupku za odobrenje njegova štovanja, ali je kasnije napušten.

Stoga smatramo potrebitim, da se, radi Bl. Nikole, na ovo pitanje posebno osvrnemo.

2.) Poznato je, da su u franjevačkom Redu već od početka postojale razne struje gledom na opsluživanje (observantia) redovničkih pravila, u prvom redu siromaštva. Rasprave o siromaštvu počele su već za života Sv. Utemeljitelja, a nastavile su se većom žestinom nakon njegove smrti (g. 1226.). One su dovele do svrgnuća s generalstva Reda g. 1239. brata Ilije Bombarone, poznatoga pod imenom Fra Ilija iz Kortone - o kojemu kaže Gobry, da je bio jedan od najkobnijih članova serafskog Reda - kao i do mjerodavnih tumačenja pravila sa strane Sv. Stolice. Rasprave o siromaštvu bile su sudbonosne za Red, osobito za Pape Ivana XXII, kad je protiv Pape ustao sam general Reda Fr. Mihael iz Cesene, kao i više drugih uglednih redovnika, među kojima je bio i glasoviti Vilim Ockam, te su prešli k Papinu protivniku Ljudevitu Bavorskom. Ovaj je tada dao izabrati antipapu u osobi Franjevca Petra Rainalducci iz Corbare, koji se prozvaio Nikola V. Ne ulazeći u pokrete ekstremista, kao što su bili spiritualci i fraticeli, koji su svršili kao raskolnici

ci i krivovjerci, gotovo u svima zemljama javljali su se umjereni pokreti za vjerno ili strogo vršenje pravila u duhu Sv. Utemeljitelja i Papih tumačenja. Tim pokretima pogodovali su sami poglavari Reda kao i Sv. OO. Pape.

Franjevačka Opservacija kao reformni pokret, piše O. Ahil Léon, nastala je g. 1334. u samotnom samostanu Brugliano blizu Foligna (Histoire de l'Ordre des Frères Mineurs, Paris 1954, s. 60). Tada je general Reda Fr. Gerard Odon dozvolio Bl. Ivanu iz Valle, koji je preminuo g. 1351, da se tamo povuče s nekoliko drugova i opslužuje pravilo sa svom strogošću. Isto je dozvolio general Fr. Vilim Farinier g. 1350. Bl. Gentilisu iz Spoljeta, koji je umro g. 1362; general Fr. Toma iz Frignana g. 1368. Bl. Pavliću (Paulucius) iz Trinci-ja, koji je preminuo 17.IX.1390, itd. Slični su pokreti bili u Španjolskoj, Francuskoj i drugim zemljama, osobito kad je, za t.zv. "Zapadnog raskola" (g. 1378-1417), redovnička disciplina u svima Redovima mnogo popustila. U Francuskoj je oko 200 Franjevaca, među kojima velik broj redovnika s visokim akademskim stepenima, ne našavši potpore kod vrhovnoga poglavara Reda, zatražio pomoć od sveopćeg sabora u Kostanci. Sabor je uvažio njihove žalbe i proveo prvu, djelomičnu diobu franjevačkog Reda, koja je dovela do potpune diobe g. 1517.

3. Gledom na naše krajeve, moramo reći, da, iako su samostani u Šibeniku, Bribiru i Skradinu primali ostavštine i poklone, pa i u nepokretninama, uz obvezu misa i molitava, to su činili, kako se vidi iz službenih isprava, s izjavom, da to ne pripada njima, nego Sv. Stolici. Dosljedno, ti se samostani nisu opredjelili za konventualsku struju, nego pri drugoj diobi Reda, g. 1517. Franjevački Brevijar u Šibeniku, napisan g. 1411, prije g. 1412. nema u naslovu konventualskog naziva na šibenske Franjevce, nego samo "Frātūm Minorum de Scibenico". Fr. Šimun Divnić, kojemu je majka Katarina rođj. Tavelić, dala g. 1470. svoj miraz, da bi mogao poći na visoke škole u Francusku, zove se "Franjevcem Opservantom". To je znak, da su god. 1470. šibenski Franjevci pripadali opservantskoj struji.

4.) Što se napose tiče bosanske vikarije, u kojoj je Bl. Nikola djelovao kao vjerovjesnik 12 godina, i za koju "Chronicon XXIV Generalium Minorum" kaže, da je bio njezin član, moramo reći, da je ona od početka bila opservantska, t.j. da je u njoj uvedeno strogo opsluživanje pravila odmah u početku, kad je ustanovljena, a ustanovljena je g. 1339. Da je to bila opservantska vikarija, to se kaže već u naslovu njezine kronike, koja se očuvala u arhivu franjev. samostana u Gyöngyösu, u Ugar

skoj. Naslov kronike glasi: "Chronicon observantis provinciae Bosnae Argentinae Ordinis S. Francisci Seraphici". Objelodanio ju je i popratio svojim bilješkama O. Euzebij Fermendžin, OFM, g. 1890. u "Starinama" Jugosl. Akademije, knj. XII. str. 1-67. Gyöngyöška kronika nosi naslov: "Cronica seu origo fratrum minorum de observantia Bozne et Hungarie Christo Jesu militantium". Napisana je, veli O. Fermendžin, oko g. 1547, t.j. malo poslije diobe Reda.

Ta kronika kaže za god. 1339. da je tada general Reda Fr. Gerard Odon sa svojim pratiocem Bl. Peregrinom Saksoncem došao u Bosnu i našav je gotovo svu punu krivovjeraca, pošao do bana Stjepana Kotromanića koji je također bio krivovjerac, bogumil, a koji je generala vrlo lijepo primio - predobio bana za katoličku vjeru. Tad je general ustanovio prvu franjevačku bosansku vikariju, koja je bila podložna izravno generalu. Na čelo vikarije postavio je 5.X.1339. Bl. Peregrina Saksonca, redovnika svetog života, koji je u Bosni promicao redovnički život i preveo u krilo kat. Cikve mnogo bogumila. Peregrin je bio od velike pomoći banu Kotromaniću, koji je do njega mnogo držao. Ban je 3.IV.1347. pisao Papi pismo, u kojemu uvelike hvali Peregrina, da vjerno i postojano radi za katoličku stvar u Bosni, samo žali, što ima malo pomoć-

nika. Stoga moli Papu, neka mu pošalje nekoliko mladih sila, koji poznaju narodni jezik, ili ako ga ne znadu, sposobni su naučiti ga. Fr. Peregrin je uživao toliki ugled, da ga je splitski kaptol 2.I.1349. izabrao za nadbiskupa u Splitu. Ban Stjepan Kotromanić nikako se nije mogao rastati od Fr. Peregrina, s kojim je, kako veli Jelenić, učinio puno dobra za svoju državu i za svoj narod; pa zamoli Papu, neka Fr. Peregrina ostavi kao biskupa u Bosni. Papa Klement VI. uvaži banovu molbu, imenuje Fr. Peregrina bosanskim biskupom, a bosanskog biskupa Bon-Ivana, koji je naslijedio preminulog biskupa Fr. Lovru Lorandu, premjesti u Fermo. Fr. Peregrin kao biskup povećao je apostolski rad u Bosni. Kao biskup primio je u Djakovu 13.II. 1355. bosanskog bana Tvrtka. Ban Stjepan Kotromanić preminuo je g. 1353. i bi pokopan u franjevačkom samostanu u Mileševu, što ga je sam sagradio. Tri godine kasnije, veli Jelenić, podje za njim njegov "državni kancelar" ili "ministar vanjskih poslova" Fr. Peregrin Saksonac. Fr. Peregrin je umro, kako piše Rački s drugim franjevačkim piscima, 28.I. 1356. u Djakovu, gdje je ukopan, kako kaže gyöngyöski ljetopisac, u crkvi Franjevaca od Opsluženja, nakon što je upravljao bosanskom vikarijom kao prvi vikar 10 godina, a 7 godina kao biskup. Jelenić njega i Stjepana Kotromanića smatra dvjema najsjajni-

jim zvijezdama na bosanskom obzorju u 14. st. U franjevačkom Redu časti se kao blaženi, a uspomena mu se slavi 28. siječnja.

5.) Gyöngyöski ljetopisac uz g. 1382. piše, da se je tada samo bosanska vikarija, radi svoga redovničkog opsluženja i radi zasluga svojega rada među nevjernicima i raskolnicima; nazivala franjevačkom opservantskom vikarijom. To je bilo za sedmoga bosanskog vikara Fr. Bartula s Alverne, u doba, kad je u njoj djelovao kao Kristov vjerovjesnik naš Bl. Nikola Fr. Bartul je upravljao bosanskom vikarijom skoro 40 godina: od g. 1368-1407. Pod njim je bosanska vikarija stekla najveći ugled na čitavom Balkanu, od Jadrana do Bessarabije, pa i južne Italije. Fermedžin i Jelenić nazivlju ga jednim od velikana na slavenskom jugu, a Božitković odličnim čovjekom, reformatorom Bosne i Sv. Zemlje, dobrim pravnikom, vještim upravnikom, neumornim radnikom i dubokim teologom. Redovnička disciplina je pod njim, uza sve poteškoće sa strane bogumila, upravo cvala. Bosanski su Franjevci tada uživali tolik glas, da je Nikola Ruffus, kako piše Wadding, sagradio za Franjevce u gradu Cotrone u Kalabriji samostan i zamolio Papu Bonifacija IX., neka mu za nj pošalje bosanske Franjevece. Papa je pisao Fra Bartulu, neka mu ih pošalje. Ovdje ćemo napomenuti, da su ove okolnosti veoma pogodovale težnji našega Nikole za svetošću, a

a s druge strane da je i njegova osobna svetost mnogo doprinijela velikom ugledu bosanskih Franjevacu. Ovaj Fr. Bartul uveo je strogo opsluživanje redovničkih pravila, u duhu reformnog pokreta i u Palestini, kad je onamo pošao kao pohoditelj i odašlanik Reda. Te je godine propisao pravila za Franjevce u Sv. Zemlji, kojih su se morali držati svi koji su onamo dolazili. Fr. Bartul je umro g. 1407. u Cetingradu, u gornjoj Hrvatskoj, na glasu svetosti, i ukopan u kapelici Sv. Katarine. - Bl. Nikola i njegov drug Fr. Deodat boravili su u Bosni kao vjerovjesnici 12 godina. Treći drug Fr. Petar iz Narbone prije je bio s Bl. Pavlićem i njegovim drugovima, kako kaže Sv. Jakov Marhijski i drugi pisci, a 1 godinu i po bio je s njima u Bosni. Četvrti drug Fr. Stjepan bio je 8 godina na Korsici, gdje je također bilo strogo opsluživanje pravila, zatim 8 godina u Jeruzalemu. Dakle svi su bili i djelovali ondje, gdje je cvala observantia, t.j. strogo opsluživanje franjevačkih redovničkih pravila. Izvješća o njihovom mučeništvu naglasuju, da su mučenici boravili u Bosni i na Korsici radi "redovničkog savršenstva". Stoga se ne ćemo čuditi, da nijedan strani pisac nije nazvao našega Nikolu i njegove drugove Konventualcima, a ima ih više, koji ih nazivlju Opservantima. Tako na pr. Horacij Diola g. 1582. i 1591., P. Blan-

cone g. 1603. i 1609, Barezo Barezzi g. 1612, Reinaccius Felix g. 1658., i drugi.

6.) Medjutim, prema odredbama Sv. Stolice, ne smijemo našega Bl. Nikolu nazivati ni Konventualcem ni Opservantom. Razlog je taj, jer je umro prije Kostničkog Sabora, koji je održan g. 1415. Kad se je vodio postupak za proglašenje blaženim Sluge Božje Andrije Conti, koji je preminuo g. 1302, ovoga Slugu Božjega nazvali su Konventualcem. Sv. Zbor Obreda odlukom od 25.IX.1723. naredio je, da se taj naziv briše. Tu je naredbu Sv. Zbor obnovio 11.XII. iste godine. Nešto kasnije slučaj se ponovio, kad se radilo o beatifikaciji Sluge Božjega Andrije iz Spella, koji je umro g. 1254. i bio nazvan Konventualcem, a Bl. Mihelina iz Pesara, preminula g. 1356., bila nazvana Trećoredicom Reda Konventualaca. Sv. Zbor Obreda odlukom od 26.II.1737. naredio je, da se ti nazivi dokuinu. Naredba glasi: "U odlukama ove Kauze kao i drugih Slugu Božjih obojega spola Trećega Reda Sv. Franje, ima se staviti naslov: "Trećega Reda Sv. Franje". U ostalim pak odlukama Slugu Božjih franjevačkog Reda koji su preminuli prije Kostničkog Sabora, imaju se držati odluke Sv. Zbora izdane "in causa Anagniana" Bl. Andrije Conti, dneva 25. rujna i 11. prosinca 1723". - Kardinal Lercari, državni tajnik Pape Bene-

diktika XIII., pisao je 27.III.1729. generalu Opservernata O. Mateju Baziliju iz Pareta, koji je imao te godine predsjedati generalnom kapitulom u Milanu: "Njegova Svetost hoće da upozorite Vaše redovnike, da se sveci, blaženi i naučitelji Reda, koji su preminuli prije Kostničkog Sabora, moraju označivati, kako u spisima tako i na naslovima; jednostavnim nazivom Fratres Minores, jer prije onog Sabora Red nije bio razdijeljen" (Chronologia historico-legalis; Romae 1751, T. III. P. II, p. 114; Aureola Serafica, T.I, Quaracchi 1898, p. 178 s.).

Budući da je naš Bl. Nikola preminuo 14.XI.1391.- dakle 24 godine prije Kostničkog Sabora; iako je živio, djelovao i umro u ambientu, gdje je vladala opservancija, t.j. strogo opsluživanje franjevačkoga redovničkog pravila; iako ga stari pisci nazivlju Opservantom - njega se, prema propisima Sv. Stolice, ne smije nazivati Konventualcem ni Opservantom, nego samo Malobraćaninom ili, kako mi obično kažemo, Franjevcem, bez drugog dodatka; jer je umro prije, nego je vrhovna crkvena vlast formalno dozvolila diobu franjevačkog Reda.

7.) Što se tiče boje i oblika odijela, odnosno brkova i brade, budući da za to nema propisa Sv. Stolice, slobodno je slikati i prikazivati Bl. Nikolu na jedan ili na drugi način.

Pogl. II.

APOSTOLSKI RAD BL. NIKOLE TAVELIĆA U BOSNI

U ovom poglavlju prikazat ćemo vjerske prilike u Bosni u vrijeme našega Bl. Nikole, da vidimo, s kakvim se je poteškoćama morao boriti i u kako se je teškim okolnostima morao odvijati njegov apostolat. Zatim ćemo prikazati sâm rad kao i posljedice toga rada. Ta pitanja opširnije su raspravljana u brošuri: "Bl. N.T. - dika i ponos hrv. naroda" i u djelu: "Historico-iuridica dilucidatio vitae, martyrii et gloriae B. Nicolai Tavelić". Ovdje ćemo se samo ukratko na njih osvrnuti.

Čl. 1

Vjerske prilike u Bosni u vrijeme Bl. Nikole

1.) Već smo spomenuli, da je Bosna bila zatrovana krivovjermom bogumilstva, kad je u nju došao g. 1339. franjevački general Fr. Gerard Odon sa svojim drugom Bl. Peregrinom Saksoncem i u njoj ustanovio bosansku franjevačku vikariju, imenovavši prvim vikarom samoga Bl. Peregrina. Iako se je bosanski ban Stjepan Kotromanić, nastojanjem Fra Gerarda, obratio na kat. vjeru i kasnije pomagao Fra Peregrina u povraćanju bogumila u kat. Crkvu, ipak su se bogumili dugo u

Bosni zadržavali i pod zaštitom bosanskih velikaša širili svoju krivu nauku i provadjali u djelo svoja pogubna načela.

2.) Da upoznamo, koja je to i kakva je bila bogumilska nauka, treba se sjetiti, da je u srednjem vijeku oživjelo gnostičko, novo-mahinejsko krivovjerje, koje se širilo nevjerovatnom brzinom, licemjerjem i upornošću. Dok su se na zapadu, u Italiji i Francuskoj, širile reformatorske sekte, s istoka je gnosticizam zahvatio gotovo sve krajeve od Perzije do Francuske. Da uspješnije prikriju svoje namjere i lakše predočuju neupućenu masu, širitelji vjerskih zabluda nazivali su se imenima, koja su bolje odgovarala dotičnom kraju. Tako su se na jednom mjestu zvali gnostici, na drugom manihejci, katar, valdezi, albigezi, patareni /od Pater noster - Oče naš/. Kod nas su se zvali pavličani, babune, najčešće bogumili.

Uz glavne, zajedničke zablude, imali su i posebne, kojih nije bilo u drugim krajevima. U arhivi Jugosl. Akademije, Histor. Institutu, Zagreb, čuvaju se dva rukopisa iz 14. st. Prvi je iz god. 1373, a sadrži odgovor Pape Grgura XI. na pitanja Fra Bartula s Alverne, poglavara misija u Bosni, u vezi s ondašnjim vjerskim prilikama u Bosni. Drugi je popis zabluda bosanskih krivovjeraca, što ga je sastavio

najvjerojatnije isti Fra Bartul oko g. 1375. za porabu bosanskih misionara. Oba rukopisa napisana su nešto prije nego je naš Nikola došao u Bosnu (g. 1379); pa ne može biti sumnje, da se je i naš Nikola njima služio, odnosno da nam oni prikazuju pravo stanje stvari.

3.) Prema popisu zabluda bosanskih krivovjeraca, glavne njihove nauke bile su: Postoje dva boga: dobri i zli. Dobri Bog stvorio je duh i ono što je nevidljivo, a zli bog stvorio je tvar i sve što je vidljivo, dakle i čovjeka. Isus Krist nije Bog, a ni čovjek, jer je imao samo zračno tijelo. Nije se rodio od Bl. Dj. Marije, nije za nas trpio, umro, nije nas otkupio svojom mukom i smrću, nije uskrsnuo ni uzašao na nebo, i. t. d. Bl. Dj. Marija nije bila žena, nego anđeo. Nije rodila Isusa, Spasitelja svijeta, koji je iz nje samo izašao. Bosanski bogumili, kao i drugi savremeni krivovjerci, zabacivali su Sv. Pismo Staroga Zavjeta, osim psalama. Zabacivali su patrijarhe, proroke. Sv. Ivana Krstitelja. Nisu priznavali orkava, oltara, sakramenata, osim svoga krštenja (consolamentum), ni molitava, osim Očenaša. Nisu se ukopavali u grobovima, nego u kamenim spomenicima-stećcima. Zabacivali su križ. Ako su ga gdje upotrebljavali, taj križ nije bio križ Isusov, znak njegove muke i našeg otkupljenja - jer Isus, budu-

ći da je imao samo zračno tijelo, nije mogao trpjeti - nego je bio znak Krista, koji blagoslivlje, itd.

4.) Ovu nauku bogumili su silom provadjali u djelo, pa su rušili crkve, oltare, križeve, groblja, ubijali svećenike i sve one koji su se protivili njihovim zabludama. Stoga u Bosni, kako se vidi iz papinskih pisama, nije bilo ni crkava, ni kapele, ni oltara, ni križa, ni zvona, ni groblja, ni drugih znakova kršćanske vjere. Nisu se dijelili sakramenti ni obavljali sveti obredi, pače i samo ime kršćanskog krštenja bilo je nepoznato. Kako su bosanski bogumili provadjali u djelo svoje zablude, pokazuje okolnost, da su g. 1238. ubili u Visokom 32 Dominikanca i 5 (po drugima: 7) Franjevacu. 17. lipnja 1304. ubili su i samoga bosanskog bana Mladena I, brata slavnoga hrvatskog bana Pavla I Šubića. Hinjenom svetošću, piše Papa Urban V. u pismu od 13.XII.1369. bosanskim Franjevcima, predobili su naklonost bosanskih mogućnika i velikaša i uspjele spriječiti, da ovi Franjevcima daju milostinju. Stoga im Papa dopušta prositi milostinju po Dalmaciji, Hrvatskoj i Ugarskoj, da bi mogli preživjeti.

5.) Jadna Bosna tražila je pomoć, vapila je za kat. misionarima, koji bi je povratili Bogu i kat. Crkvi. Stanje je bilo takovo, da je trebalo - kako je izjavio g. 1366. franjevački general Fr. Marko iz Viterba, kasniji kardinal, a tako isto ugarsko-hrvatski kralj Lju-

devit I. Veliki - poslati u Bosnu do dvije hiljade misionara. Ali misionara nije bilo. Sv. OO. Pape pozivali su katoličke vladare, među njima i hrvatske knezove, da priteku u Bosni u pomoć. Ali odaziva nije bilo. Sve to, a osobito vapaj za Kristovim vjerovjesnicima izražuje Himna Bl. Nikole, kad kaže:

Nevjere crvom rastočena Bosna,
Ognjišta njena i polja još rosna,
Vjesniče Kristov, k sebi su te
zvala

S jadranskih žala.

Čl. 2

U vinogradu Gospodnjemu

1.) S takovim korovom bio je zatrovan vinograd Gospodnji u Bosni, kad je u nju stupio g. 1379. naš Nikola s jedanaestoricom drugova, poslanih od vrhovnog starešinstva Reda, nakon generalnog kapitula u Ostrogonu. Razumije se, da je našem Nikoli, u takvim prilikama apostolsko djelovanje bilo neobično teško. Ipak se je on svom dušom dao na posao.

2.) Djelovanje našeg Nikole u Bosni sastojalo je u prvom redu, barem iz početka, u utvrđivanju vjernika u pravoj vjeri i kršćanskom moralnom životu, u upozoravanju na zablude i kriva načela lukavih zavodnika, u po-

vraćanju u stado Kristovo zavedenih žrtava, jednom riječju: u naučavanju Kristova nauka i podjeljivanju svetih sakramenata. U drugom redu, njegov rad sastojao je u suzbijanju rada samih krivovjeraca i raskolnika, u raskrinkavanju njihovih prividno ispravnih, ali u stvari potpuno neispravnih i lažnih nauka, protivnih objavljenim istinama i nauci Sv. Otaca; s drugim riječima: u obraćanju krivovjeraca i raskolnika na pravu Kristovu vjeru i povraćanju u njegovu Crkvu.

3.) Teškoće, koje su krivovjerci i raskolnici pravili našem Nikoli i ostalim vjerovjesnicima, ne samo da su spriječavale uspjeh njihova djelovanja, nego su bile uzrokom, da ih je dosta napustilo misije. Gyöngyöski ljetopisac piše uz g. 1382., da su se mnogi talijanski misionari, koje je bio poslao u naše krajeve general Reda Fr. Marko iz Viterba, i koji su onamo došli radi zasluge rada među nevjernicima i raskolnicima kao i radi redovničkog opsluženja, nakon smrti kralja Ljudevita (1382), povratili u domovinu. To nije učinio naš Nikola. Njemu je bila pred očima samo slava Božja i spas duša. Teškoća se nije bojao, uzdajući se u pomoć Božju. Stoga je ostao i čitavih devet godina dalje radio među svojom vjernom i nevjernom kršćanskom braćom, sve dok mu je to bilo moguće. Bog je obilno blagoslovio žrtve

njegove i malog broja njegovih drugova. Tako je god. 1402. obavijestio poglavar bosanske misije Fr. Bartul Pepu Bonifacija IX. vjerovjesnici su kroz nekoliko godina povratili u kat. Crkvu preko 50.000 krivovjeraca, da i ne govorimo o drugom velikom dobru, što su ga učinili među pravovjernima.

4.) Bosnu je napustio naš Nikola, kad mu je daljnji rad u njoj postao nemoguć. To je bilo, kad su, nakon nenadane smrti kralja Stjepana Tvrtka, 23.III.1391, radi nasljedstva na prijestolju, nastali nemiri i građanski ratovi, koji su onemogućili svaki duhovni rad. Ti su nemiri i ratovi doveli do tako teškog stanja, da je poslanik Dubrovačke republike Nikola Gundulić pisao 8.VII.1404. velikom bosanskom vojvodi Sandalju Hraniću, da tako teški dani nisu bili u Bosni od potopa svijeta. Radi tih nemira, kasnije sumisionari, i bez dozvole Fra Bartulove, napuštali Bosnu i vraćali se u svoje provincije. Naš Nikola, videći, da mu je daljnji boravak u Bosni suvišan, odmah je zamolio poglavara misije Fra Bartula za dozvolu, i s dvojicom drugova: Fr. Deodatom iz Ruticini-ja i Fr. Petrom iz Narbone, Francuzima, zamijenio bosansku misiju s palestinskom, i ljeti iste god. 1391. pošao u Sv. Zemlju.

5.) Naš priznati umjetnik Gabriel Jurkić izradio je više slika o životu i radu Bl. Nikole u Bosni.

Medju njima ističu se dvije, koje prikazuju njegov odlazak iz Bosne. Jedna je od njih umnožena u više stotina hiljada primjeraka velikog, srednjeg i malog oblika, za crkve, kapele, redovničke, svećeničke i privatne kuće, kao i za privatnu pobožnost, s molitvom ili bez molitve na poledjini. Druga se upotrebljavala kao naslovna slika na "Glasniku Bl. Nikole Tavelića", god. 1943-1944. Na obim slikama Bl. Nikola kleči s pogledom uprtim u nebo, u jednoj ruci drži križ, a u drugoj svitak, na kojemu je napisan govor, što ga je održao s trojicom drugova 11.XI.1391. u Jeruzalemu, kad su pokušali predobiti za kršćansku vjeru Saracene. Dok Bl. Nikola upire oči u nebo, iz neba dolazi zraka, koja ga obasjava. Iza njega je s jedne strane oblak, s druge strane bosanska brda s nekoliko bogumilskih stećaka na ravnicima. Vrijedni umjetnik htio je time izraziti, kako naš Nikola, napuštajući Bosnu, moli Boga, da mu štiti dragu Bosnu, koja ga nije htjela poslušati i potpuno se vratiti k vjeri otaca. Moli Boga, da je poštedi od grozota, koje je čekaju zbog njezina nevjerstva.

Čl. 3

Apostol vjerskog i narodnog jedinstva

1.) Bl. Nikola Tavelić bio je u svoje vrijeme pravi apostol vjerskog i nacionalnog jedinstva hrv. naroda. Njegovu ulogu u tom pogledu još nismo u stanju potpuno ocijeniti, jer nam još nije dovoljno poznat njegov rad ni prilike, u kojima se njegov rad razvijao.

2.) Istina je, da se je Bl. Nikola sa svojim drugovima trudio u prvom redu, da hrv. narodu povрати vjersko jedinstvo; ali baš je taj rad donosio hrv. narodu i nacionalno jedinstvo, koje je vjerskom pocijepanošću bilo ugroženo. To dokazuju i prilike, koje su nastale već za života bosanskoga kralja Stjepana Tvrtka I, a još više nakon njegove nenadane smrti, 23.III.1391. Iako se je Tvrtko g. 1390. proglasio hrvatsko-dalmatinskim kraljem; iako je uza nj pristao i moćni vranski prior Ivan Paližna - ipak su se njemu i Paližni protivili drugi hrvatski velikaši, poimence knezovi Bribirski i neki dalmatinski gradovi, upravo stoga, što se Tvrtko oslanjao na bogumile. Pojedini hrv. velikaši i dalmatinski gradovi radije su, radi vjernosti kat. Crkvi, pristajali uz ugarsku krunu i Mletačku republiku, nego li uz bosanske bogumile.

3.) Vjerska i nacionalna podvojenost hrv. naroda u Bosni još više se odrazila nakon Tvrtkove smrti g. 1391. Budući da je Tvrtko umro nenađano bez zakonitog potomka, tri strane su se borile za nasljedstvo na prijestolu: njegov nezakoniti sin Tvrtko II., mlađji brat mu ili nećak Stjepan Dabiša i vojvoda Ostoja Kristić. Nemiri i građanski ratovi, koji su iz toga nastali, onemogućili su svaki duhovni rad. Ove borbe, uslijed vjerske pocijepanosti, dovele su Bosnu do tako teškog stanja, kakvog nije bilo od potopa svijeta.

4.) Turci su već za života Stjepana Tvrtka I. s pobjedom na Kosovu 15.VI.1389., došli do granica Bosne. Premda je Tvrtko vjerovao, radi pogibije sultana Murata; da su njegova i srpska vojska pobijedile, to razglasio na sve strane i za to primio čestitke, dolazak na vlast Muratova sina Bajazita i skori razvoj događaja pokazali su, kakva je to bila pobjeda. A ipak su se bosanski velikaši, radi svoje nesloge, međusobno onemogućivali i ništili. Nije koristio nikakav savjet, nikakav poziv, da se urazume, da se priprave na otpor protiv zajedničkog neprijatelja, koji na granici čeka zgodu, da ih sve skupa proždre. Tako se dogodilo, da je Bosna sve više i više propadala, dok nije konačno g. 1463. potpuno došla pod tursko ropstvo i postala zemljom mučenika, a nakon nje to je

postao i veći dio drugih hrv. krajeva. Na to misli Himna Bl. Nikole, kad kaže, da je Nikola' pao za Krista podno Golgote, da njegova žrtva bude znamen stoljetnih patnja njegove rođene mučeničke grude:

Nikola, žrtva nek se tvoja vine,
Ko kâd nam roda k Bogu do visine,
Stoljetnih patnja mučeničke grude
Znamen da bude.

5.) Da se je poslušao glas Bl. Nikole Tavelića, koji je pozivao na vjersko jedinstvo i bratsku ljubav, hrv. narod bio bi pošteđen od tolikog bratoubilačkog prolijevanja krvi; bio bi sačuvan od višestoljetnog teškog ropstva; u povijesti bi odigrao daleko važniju ulogu, koja bi mu zaslužila još časnije nazive od "prečvrstog bedema i predzidja kršćanstva", koje je dobio u času, kad su od njega ostali tek "ostatci ostataka" (reliquiae reliquiarum regni Croatiae). Radi toga uloga Bl. Nikole Tavelića u povijesti hrv. naroda, iako njegovo požrtvovno nastojanje nije potpuno uspjelo krivnjom bogumilskih zavodnika i njihovih zaštitnika, ipak nam se ukazuje kao uloga od zamjerne važnosti za hrv. narod.

Čl. 4

Bl. Nikola Tavelić i franjev.
vikarija u Bosni

1.) Proučavanje izvora o životu i radu Bl. Nikole dovelo je do jednog važnog otkrića, koje baca posebno svijetlo na odnošaj Bl. Nikole prema franjevačkoj bosanskoj vikariji, i koje zaslužuje, da se na nj osvrnemo.

2.) Vatikansko kao i Leipziško izvješće o mučeništvu našega Nikole i njegovih drugova, govoreći o pojedinim mučenicima, kojim provincijama pripadaju i gdje su boravili, prije nego su došli u Jeruzalem i podnijeli mučeništvo, neodređeno se o stvari izrazuju. Kažu naime, da je naš Nikola bio član "Provincie Sclavonie", Fr. Deodat iz Ruticinijske "Provincie Aquitanie", Fr. Petar iz Narbone "Provincie Provincie" (Provence), a Fr. Stjepan iz Cuneje Provincie Janue" (Genova). Ali, gledom na boravak prije nego su došli u Jeruzalem, kažu, da su neki, radi redovničke savršenosti, boravili više godina u vikariji Bosne, drugi u vikariji Korsike, pa su onda došli u Jeruzalem i tu boravili više godina. Tako ne znamo, tko je bio u Bosni, tko u Korsici, i koliko je godina tamo boravio. - Šibenska izvješća u tomu su određivanja i jasnija. Po njima su naš Nikola i Fr. Deodat iz Ruticinijske boravili u Bosni 12 godina, pa su onda

pošli u Jeruzalem; Fr. Petar iz Narbone bio je mnogo vremena sa svetom braćom Fr. Pavlića iz Follina, a Fr. Stjepan je boravio na Korsici, zatim 8 godina u Jeruzalemu.

3.) Izvješće, koje je u 15. st. dodano "Ljetopisu 24-orice franjevačkih generala", za razliku od sviju drugih izvješća, ne kaže, da je naš Nikola bio član "Provincie Sclavonie", nego "Vicarie Bosne". Ime Nikolino navodi se na drugom mjestu i kaže se, da je "de Sibenico", kao i u drugim izvješćima; ali zatim, mjesto da se reče: "Provincie Sclavonie", kaže se: "Vicarie Bosne".

Zašto je tako rečeno? Bez dvojbe, izvjestitelj nije htio kazati, da Bl. Nikola nije, barem iz početka, pripadao hrvatskoj provinciji, kojoj je pripadao samostan u Šibeniku, tim više što kaže, da je on iz Šibenika. Ovako se je mogao izraziti samo s dva razloga: Prvo, jer hrv. provincija Sv. Serafina, koja je prestala opstojati na gen. kapitolu u Kölnu g. 1393, u 15. st., kad je to izvješće uneseno u Ljetopis, nije više postojala, a dalmatinska provincija Sv. Jeronima, koja je nastala g. 1393, nije još postojala za života Bl. Nikole, koji je umro 2 godine ranije (1391). Vjerojatno stoga ni jedna ni druga nije označena kao provincija Bl. Nikole; nego je navedena bosanska vikarija, u kojoj je proveo sav javni život do pred smrt. - Drugo, Bl. Nikola mogao je bi-

ti označen kao član bosanske vikarije stoga, ako je, za vrijeme svoga 12-godišnjeg boravka i rada u njoj; prešao u nju i postao njezinim članom. To nije isključeno, a iz navoda, da je bio član bosanske vikarije, zaključilo bi se to kao sigurno.

4.) Okolnost, da se Bl. Nikola imenuje članom bosanske vikarije, u posve drugom svijetlu prikazuje našu prošlost. Posve drukčiji su bili odnosi prema Bl. Nikoli, nego smo ih mi dosada zamišljali, koliko kod redovničke braće u bosanskoj vikariji, toliko kod vjernika, među kojima je Bl. Nikola 12 mučnih godina kao Kristov vjerovjesnik djelovao. Višestoljetno ropstvo pod turskim jarmom kao i višekratno iseljavanje u masama i bježanje ispod turskog jarma - izbrisali su tragove i uspomene na te odnose, kao što su izbrisali s lica zemlje i mjesta, u kojima je on djelovao. Ali zato se neispravno preko svega toga prelazi, kao da Bl. Nikola Tavelić nije bio u Bosni, kao da uopće nije djelovao na ogromnom području franjevačke bosanske vikarije, koja je onda obuhvatala gotovo sve sadašnje krajeve južnih Slavena, i radi čega se Bl. Nikola ima smatrati apostolom katolika sviju jugoslavenskih naroda.

5.) Dosljedno, posve je skučeno i nedopušteno ograničivanje priznanja Bl. Nikoli, za njegovo djelovanje u domovini i za slavno mučeništvo u Sv. Zemlji, na Šibenik. Ako su se na širokom području prostrane bosanske vikarije, u kojoj je Bl. Nikola 12 god. razvijao blagoslovljeni apostolski rad - uslijed teških olujna naše bolne prošlosti - izgubili tragovi, pa i sama uspomena na taj blagoslovljeni rad, to ne znači, da toga rada nije bilo, da ga se redovnička braća s vjernim pukom nisu sjećala, sve dok im je to bilo moguće, slaveći uspomenu svoga velikog zemljaka i brata, koji im je toliko dobara iskazao i toliko se za njih žrtvovao. Ako su se dokazi o štovanju Bl. Nikole kao Kristova Mučenika - u vrijeme postupka za odobrenje štovanja - u našim krajevima ograničili na Šibenik, to je bilo jedino radi toga, jer onda nisu bila poznata druga povjesna svjedočanstva iz naših krajeva, a ne jer ih nije bilo. Stoga je tvrdnja O. Polonija i "Povjesničara", da Bl. Nikola Tavelić nije štovan kao Kristov Mučenik u Bribiru odnosno nigdje drugdje izvan Šibenika, ne samo neistina, nego i neozbiljna. Bl. Nikola Tavelić bio je, radi svoga svetog života i slavnog mučeništva, štovan ne samo u Šibeniku, nego i u svim krajevima hrvatske provincije i bosanske vikarije, kao i u čitavom franjevačkom Redu, kako ćemo niže vidjeti; samo

su se dokazi za to sačuvali jedin u Šibeniku, jer je Šibenik bio pošteđen od turskog jarma, a ni u njemu nisu se svi sačuvali.

6.) Smatramo potrebitim, da ovdje dodamo još jednu primjedb. Ako tako važno svjedočanstvo, kao što je ovo iz "Ljetopisa 24-orice franjevačkih generala", iz vremena, kad je u franjev. Redu cvala opservancija, kaže, da je naš Bl. Nikola bio član bosanske vikarije, onda je nesumnjivo, da je Bl. Nikola za života pripadao opservantskoj struji, premda se, po crkvenim propisima, ne smije nazivati Opservantom, jer prije njegove smrti Red nije bio razdijeljen.

Pogl. III.

NA BRDU SLONU U SV. ZEMLJI

Čl. 1

Čuvar Isusova i Marijina Groba

1.) Franjevac O. Franjo Quaresmi objelodanio je g. 1634-1639. u Antwerpen, u dva sveska, na latinskom jeziku, znamenito djelo: "Povijesni, bogoslovni i moralni prikaz Sv. Zemlje", u kojemu tako lijepo piše i o mučeništvu našega Nikole i njegovih drugova. U tom djelu O. Quaresmi raspravlja i o razlozima, radi kojih vjernici idu u Sv. Zemlju. Vjernici idu u Sv. Zemlju, veli On, s dvostrukog razloga, odnosno radi dvostruke svrhe: prvotne i drugotne. Prvotna je svrha sam Bog, predobri i neizmjerni, i ujedinjenje s njim po vjeri i ljubavi, Drugotna svrha uključuje u sebi trostruki razlog. Prvi je: želja za mučeništvom, koja može biti zajednička svima, koji idu u krajeve nevjernika; drugi je: čuvanje, odnosno sačuvanje svetih mjesta, a ta je vlastita Franjevcima, jer se oni radi toga šalju u Sv. Zemlju; treći je: pomoć u kršćanskoj vjeri i pobožnosti vjernicima i hodočasnicima propovijedanjem riječi Božje i podjeljivanjem sakramenata.

2.) Radi tih razloga pošao je u Sv. Zemlju i naš Bl. Nikola, naime: 1/ da se s Bogom što uže sjedini po vjeri i ljubavi; 2/ da čuva

sveta mjesta; 3/ da bude u pomoći vjernicima i hodočasnicima; 4/ da dodje, ako bude volja Božja, do mučeničke krune.

U tom smislu sastavljena su i pravila, što ih je propisao l.VIII. 1377. za Franjevce u Sv. Zemlji spomenuti Fr. Bartul s Alverne, poglavar misija u Bosni, kad je onamo boravio kao odaslanik gen. kapitula u Akvili od 12.VI.1376. Ti su uzvišeni ciljevi doveli našega Nikolu u Sv. Zemlju. On, koji je u svemu bio presavršen, kako kažu izvješća, nastojao je svima silama, da ih što vjernije i što zdušnije izvrši. Ovi se ciljevi tako lijepo izrazuju u službi, koju su Franjevci vršili u Sv. Zemlji kao čuvari svetih mjesta, ukratko kao čuvari Isusova i Marijina Groba.

3.) U Sv. Zemlji Bl. Nikola boravio je u samostanu Sv. Spasitelja na brdu Sionu. Franjevci su već od prvog dolaska u Sv. Zemlju, po osobitoj povlastici Sv. Stolice, čuvari svetih mjesta, u prvom redu bazilike nad Spasiteljevim Grobom i bazilike nad Grobom Spasiteljeve Majke Bl.Dj. Marije u dolini Jozafatskoj. Oni su čuvari tih svetih mjesta osobito od g. 1342, kad su napuljski kralj Robert i kraljica Sancija kupili od egipatskog sultana, uz ogromne troškove sveta mjesta u Palestini i poklonili ih Franjevcima, kojima je

pripadao i kraljev brat Sv. Ljudevit, biskup tuluški. Službu čuvara sv. mjesta vrše i danas hrvatski Franjevci, a vršili su je i u 14. st., kad se u izvješćima o mučeništvu spominje i drugi član hrvatske provincije: "Fr. Martinus de Sclavonia".

4.) Uz Bl. Nikolu i Fr. Martina, možemo spomenuti i neke druge Franjevce iz naših krajeva, koji su u Sv. Zemlji bili čuvari Isusova i Marijina Groba. Neki su od njih obnašali usput i druge službe ili su opisali sv. mjesta i svoj boravak ondje. Ti su u prvom redu: O. Mihovil iz Splita (1398), O. Ivan Gundulić iz Dubrovnika (1526-1565), O. Juraj Bošnjak (1544), O. Bonifacij Drkolića, obnositelj Božjega Groba, kasniji biskup u Stonu (1564-1591), O. Bonaventura Corsetto, Dalmatinac (1547), O. Franjo Kotoranin (1635), O. Anselmo Ruschi, Dalmatinac u 17. st., O. Jakov Pletikosić iz Vačana kod Skradina (1752), preminuo na glasu svetosti u Sumartinu na Braču 1769, gdje se čuva njegov putopis u rukopisu; O. Ante Buštruc iz Pasićine (1751), O. Stjepan Bauk iz Makarske (1766), O. Toma Žepina iz Promine (1770), O. Josip Franić iz Vrgorca (1780), O. Augustin Burilović iz Visoke (1790), O. Grgur Kurtović iz Drniša (1790), O. Ivan Raić iz Gradca kod Makarske (1810), O. Feliks Mijatinić iz Betine na ot. Murteru (1820), O. Venceslav Bilušić iz Promine (1937), Andrić Dr. J., Hrv. putopisi

iz Sv. Zemlje, "Hrv. Straža" 12.VII. 1933; Šimčik A., Hrvat obnovitelj Božjeg Groba, Zagreb 1936, s. 4 sl.; Crnica Dr. O.A., Naša Gospa od Zdravlja i Njezina slava, Šibenik 1939, s. 426/. I sada onamo borave: O. Ivan Franković iz Živika kod Sl. Broda, O. Stanko Perović iz Arabanasa kod Zadra, O. Pijo Fržop iz Vodica kod Šibenika.

5.) Služba čuvara Isusova i Marijina Groba nosila je sobom ne samo pomaganje vjernicima u dugovnim potrebama, nego i vršenje raznih pobožnosti. Među tim pobožnostima spomenut ćemo, osim Križnog Puta na Kalvariju, 2 mise na Marijinu Grobu svake subote: jedna na čast Bl.Dj. Marije, druga za Sv. O. Papu i za dobrobit Papine države. Koliko se je nježna duša našega Nikole kao čuvara Isusova i Marijina Groba ražarila ljubavlju prema Isusu i Mariji, to se može lakše zamisliti, nego li izreći. Nikola, nevino Marijino dijete, koje je žarku ljubav prema Isusu i Mariji usisalo s majčinim mlijekom, možemo reći, na ovim svetim mjestima, u ovoj tako plemenitoj, a njemu tako miloj službi, moralo je Isusa i Mariju zavoliti do beskrajnosti. Stoga se mi njegova po krvi braća možemo ponositi, što nas je tako divan sin našega naroda zastupao kod Isusova i Marijina Groba; što je u naše ime upravljao božanskom Spasitelju i njegovoj Presv. Majci osjećaje žive vjere, žarke ljubavi i dubokog poštovanja i poklonstva svoga i svoga naroda. Stoga ga

možemo najradosnije pozdravljati s riječima pjesme, spjevane na čast njemu kao čuvaru Isusova Groba:

Čuvaru vjerni Isusova Groba,
Nikola, diko franjevačkog Reda,
Urese slavni hrvatskoga roda,
Zdravo nam budi !

6.) O. Ivan Krstitelj Guzzo, opisujući pobožna čuvstva našega Nikole u Sv. Zemlji, među ostalim kaže : "Ako svako brdašce, koje okružuje Jeruzalem, čini se da ponavlja svakom kršćaninu riječi i tužbe Čovjeka-Boga; ako svaki kamen onoga svetoga grada, pače i svaki pedalj zemlje čini se da još kuca božanskim kucajima preljubeznoga Srca Isusova - tko bi mogao zamisliti, koliko su more uzbudljivih uspomena i intimnih osjećaja uzbudila ili bolje porodila u srcu Svetog Franjevca (Nikole Tavelića) ona brda, one pećine, ona zemlja posvećena naporima, suzama, krvlju, ljubavlju Boga, utjelovljenoga za grješno čovječanstvo! I tako je budućí Mučenik dovršivao svoju potpunu i krvnu žrtvu" (Il libro d'Oro dei Francescani di Terra Santa, Venezia 1939, 218).

Čl. 2

Nadžovječji pothvat

1.) Veliko srce i plemenita duša Bl.Nikole Tavelića nisu se zadovoljili pobožnim djelima, koja su raspaljivala ljubavlju prema Bogu i Presv.Spa-

siteljevoj Majci Njega i razmjerno malen broj vjernika i hodočasnika, s kojima je dolazio u doticaj u Jeruzalemu. On je htio za Krista predobiti i ogromno mnoštvo Saracena, koji su boravili u svetim mjestima ili tamo dolazili, a nisu poznavali pravoga Boga, ni puta kojim se dolazi do vječnog spasenja. Bl. Nikola bio je vjeran oporuci svoga Sv. Oca, o kojoj govori Gobry, naime da ljubimo svakoga i da u ljubavi ne smijemo škrtariti; pa, ako Krist zaslužuje, da ga ljubimo savršeno, onda moramo ljubiti i svu svoju braću, koju je Krist stvorio na svoju sliku i otkupio svojom gorkom mukom i smrću. S druge strane, sjećao se Bl. Nikola Kristovih riječi: "Propovijedajte evanđjelje svakom stvorenju". Znao je, da se te riječi ne odnose samo na vjernike, koji Krista poznaju i ljube, nego i na nevjernike, koji ga mrze i u njegovim ga sljedbenicima progone. On je želio i njih predobiti za Krista, kao što je za Krista bio predobiven Saul, najveći progonitelj Kristove Crkve, i kao što su za njega predobiveni drugi bezbrojni neprijatelji križa Isusova.

2.) Ali je Bl. Nikola znao, da taj pothvat traži naččovječju smionost i nadzemaljsku snagu. Bilo ih je dosta, koji su pokušali Saracene predobiti za Krista; ali ne samo da ih nisu predobili, nego su i sami sramotno od Krista otpali.

To je bilo i njegovo doba, osobito u onom dijelu Španjolske, koja je stenjala pod jarmom Maura. Znao je naš Nikola i to, da se od svih nevjernika i krivovjeraca najteže obraćaju na Kristovu vjeru Saraceni; jer njih, ako to učine, čeka smrt od drugih pripadnika njihove vjere. Stoga se oni teško obraćaju, a onoga, koji bi pokušao njih obratiti na kršćansku vjeru, čeka gotovo sigurna smrt. Bilo je slučajeva, gdje se to nije dogodilo, kao što je bilo i sa Sv. O. Franjom, kad je g. 1219. propovijedao kršćansku vjeru pred samim egipatskim sultanom Melek el Kamelom. Sv. O. Franjo nije postigao ni jednog obraćenja; ali se ni njemu nije nikakvo zlo dogodilo, dok su mučeničkom smrću poginula petorica prvih franjevačkih mučenika u Maroku 16.I. 1220, a sedmorica u Septi u Mauritaniji 10.X.1227, i drugi.

3.) Naš Nikola, goreći od ljubavi prema dušama, a uzdajući se u pomoć Božju, ipak je htio pokušati, da Saracene predobije za kršćansku vjeru. Svoju nakanu očitovao je trojici redovnika u samostanu, od kojih su dvojica, t.j. Fr. Deodat iz Ruticinja i Fr. Petar iz Narbone bili Francuzi, a Fr. Stjepan iz Cunea Talijanac. Razni pisci, osobito Španjolac O. Damjan Cernejo g. 1698. i Portugalac O. Ivan Krstitelj od Sv. Antuna g. 1743. kažu, da je naš Bl. Nikola vodio glavnu riječ. Oni su bili istoga duha i za -

nosa, kako kažu izvješća, kao i naš Nikola. Ali su sva četvorica htjeli biti na čistu, ako pokušaju obratiti Saracene na pravu vjeru, a ne uspiju, i Saraceni ih radi toga ubiju, hoće li biti pravi mučenici. O tomu su raspravljali među sobom, proučavali Sv. Pismo i odobrene crkvene pisce, razgovarali se s drugim učenim redovnicima u samostanu, među kojima su bila i dva naučitelja bogoslovlja: Fr. Ivan de Noto, provincije sicilske, i Fr. Ivan de Casali, provincije genovske. Ujedno su o tom mnogo razmišljali i molili Boga za rasvijetljenje. Iz svega su stekli osvjeđenje, da bi njihov pothvat bio plemenito, Bogu ugodno i veoma zaslužno djelo. Ako uspije, donijet će velik plod: Bogu velik broj poklonika, a Crkvi velik broj vjernika; ne uspije li donijet će njima mučeničku palmu. Suviše, kako su izjavili prigodom sudjenja, sam Bog ih je nadahnuo, da poduzmu to veliko i plemenito djelo, te Saraceni propovijedaju istinu i njihovo spasenje. U tom osvjeđenju utvrdila ih je činjenica, da su i petorica njihove redovničke braće, prvih mučenika franjevačkog Reda u Maroku, kao i sedmorica drugih franjevačkih mučenika u mauritanskoj Septi na isti način pokušali obratiti Saracene na kršćansku vjeru; pa, iako nisu uspjeli, te su bili ubijeni, sada su štovani kao sveti mučenici. Stoga su konačno i oni odlučili isto poduzeti.

4.) Budući da nisu znali dobro arapski, svaki je napisao za sebe na posebnom

svitku papira ono što su Saracenima imali reći. Da mogu lakše čitati, pisali su arapskim jezikom, a latinskim slovima. Za vrijeme sudjenja govorili su preko tumača. Ni izvješća o mučeništvu ni povjesničari ne donose jednako što su vjerovjesnici govorili. Neki donose stvar opširnije, drugi samo u suštini. Možemo reći, da je sadržaj njihova govora bio ovaj: Vjera saracenska nije prava vjera, jer nije dana od Boga, nego izmišljena od ljudi. Sadrži mnogo neistina, laži i protuslovlja. O njoj ne govori ni Mojsije ni proroci ni Krist itd. To sve dokazuje se iz Sv. Pisma, njihova zakona, povijesti i zdravog razuma. Budući da se to može lako dokazati, naredjeno im je, da onoga, koji bi to ustvrdio, ubiju. Stoga, ako se žele spasiti, treba da prigrle kršćansku vjeru, koju nas je naučio Isus Krist, Sin Božji, koji je rekao: "Tko vjeruje i bude kršten, spasit će se; tko ne vjeruje i ne bude kršten, bit će osuđen".

5.) Napisavši svaki na svoj svitek ove misli, jutrom 11. studenoga 1391. na dan Sv. Martine, ispovjednike i biskupe, poslije nego se Egu, Majci Božjoj i svima svetima preporučio u žarkoj molitvi, noseći svaki u ruci svoj svitek, čvrstim korakom uputiše se prema t.zv. Salamonovu hramu. Tako se zvala bogomolja, koju je g. 636. nakon zauzeća Jeruzalema, počeo graditi Omar na mjestu i prema nacrtu Salamonova hrama, što ga je god. 70. nakon Krista

porušio rimski car Tito. Tamo se je uputio naš Nikola sa svojim drugovima, da izvrše nadčovječji pothvat, koji je svoj četvorici donio krunu mučenika. U prvom redu na taj pothvat odnose se riječi Himne:

Riječ kad ti žarka Bosnom
zvonit presta,
Onda zaječe od nje sveta
mjestu;
Videći duh ti nadzemaljski
smion,

Uzигра Sion.

Čl. 3

Mučenik Kristov

1.) U kući poglavice grada. Kad su vjerovjesnici došli do saracenske bogomolje i htjeli unići, upita ih jedan stražar, koga traže. Odgovoriše, da traže njihova poglavicu, jer da imaju s njim govoriti o stvarima korisnim i spasenosnim za njihove duše. Stražar im reče, da je poglavica kod svoje kuće; ako hoće, da će ih povesti k njemu. Vjerovjesnici pristadoše i stražari ih odvedoše do svoga poglavara, koji je sjedio u stanu, okružen svojim savjetnicima. Tu je bilo propovijedanje vjerovjesnika: našega Nikole i njegovih drugova, kako kažu izvješća o mučeništvu, a ne u saracenskoj bogomolji, kako vele neki pisci.

Stupivši pred poglavicu i njegove savjetnike, vjerovjesnici se duboko nakloniše i razvivši svoje svitke pro-

govoriše ovako:

"Gospodine poglavice, i vi svi ovdje prisutni, molimo vas, da vam s vašom dozvolom progovorimo, i da poslušate naše riječi; jer sve što ćemo vam reći, potpuno je istinito i ispravno, i bez ikakve himbe, a vašim dušama veoma korisno". Tada pročitашe ono, što je bilo napisano.

2.) Sudjenje. Na riječi vjerovjesnika ni poglavica ni njegovi savjetnici nisu se obratili, niti su se s vjerovjesnicima upustili u raspravu o onomu, što su čuli; nego su se, naprotiv, veoma razgnjevili. Stvar se brzo razglasila izvan poglavarove kuće, pa se preda nju slegla silna masa svijeta. Bilo ih je 20-30.000. Poglavica dađe pozvati starešinu franjevačkog samostana na brdu Sionu i poglavara gosinjska za hodočasnike.

Kad je došao starešina Fr. Gerard Calvet s jednim drugom i poglavarom gostinjska za hodočasnike Ivanom Campana iz Genove, poglavica u sumnji da su vjerovjesnici možda sašli s pameti - upita ih, jesu li ono što su rekli, izrekli pri zdravoj svijesti ili su poludili, i je li ih poslao njihov Papa ili koji kršćanski kralj. Vjerovjesnici odgovoriše, da su sve rekli potpuno zrelo i promišljeno, potaknuti ljubavlju prema vjeri i spasenju duša; da ih nije poslao nikakav čovjek, nego sam Bog, koji se udostojao nadahnuti

ih, da Saracenima propovijedaju istinu i njihovo spasenje; jer Krist kaže u sv. evandjelju: "Tko bude vjerovao i bude kršten, spasit će se: tko ne bude vjerovao, bit će osuđen". Tako i oni, ako ne budu vjerovali i ne budu kršteni, bit će osuđeni u dubine pakla."

Tad ih poglavica upita, hoće li opozvati što su rekli i sami postati Saraceni; ako to učine, ne će poginuti; ne učine li, čeka ih smrt. Vjerovjesnici odgovoriše odlučno, da ne će ništa opozvati, a pripravnici su za tu istinu i za katoličku vjeru podnijeti sve muke, najodlučnije je braneći; jer sve što su rekli, katoličko je, sveto i istinito. Tad ih poglavica sa svojim vijećem osudi na smrt.

3.) Mučenje. Jedva što je izrečena osuda, ono silno mnoštvo, uz zagušnu viku i buku: "Ubijte ih, ubijte ih", navali na vjerovjesnike i stade ih tući i udarati svakojakim predmetima tako, da su pali na zemlju kao mrtvi, i svak je mislio, da su mrtvi.

Nakon jedan sat vremena počeo vjerovjesnici otvarati oči i ponešto govoriti. Poglavica videći, da su živi, dađe ih svezati, okovati u lance i noge im prikovati čavlima u drvene klade, te su tu stali do pola noći, radi vike svjetine. Oko pola noći dađe ih svući do gola, čvrsto privezati za stupove i tako nemilo šibati, da im se sva koža ogulila, te se nisu mogli ni držati na nogama. Zatim ih baci u strašnu pod-

zemnu tamnicu, i tu ih priveza čelimiće za grede tako čvrsto, da nisu imali nikakva mira, nego su bili u neprekidnim mukama, bez ikakva jela i pića.

4.) Smrt. Trećega dana došao je u Jeruzalem iz Gaze emir, imenom Saraf Edin Musa, sin Badr Edin Hasana, upravitelj pokrajine Hurmein, t.j. Jeruzalema i Hebrona. Pređa nj stupi poglavica, njegovi savjetnici i ona silna masa, svi s istrgnutim mačevima, tražeći smrt vjerovjesnika. Svi podjoše na javni trg, gdje se običavaju suditi zločinci, vodeći sobom vjerovjesnike. To je bilo, kako govore neki pisci, na trgu kraj bazilike Spasiteljeva Groba. Na trgu je bila naložena ogromna vatra. Tu ponovno zapitaše vjerovjesnike, hoće li opozvati ono što su rekli i prijeći na saracensku vjeru, pa ne će umrijeti; inače će poginuti. Vjerovjesnici odgovoriše: "Ne ćemo, a valimo vama, da vi postanete kršćani, inače ćete biti osuđeni na vječni oganj. Vi hoćete da mi postanemo Saracenima. Znajte, da se radi Krista i njegove vjere ne bojimo ni smrti ni vremenitoga ognja".

Nakon toga kratkog postupka bi izrečena osuda, a silno mnoštvo stade ih mačevima i handžarima udarati tako nečovječno, kao da smatraju sretnijim onoga, koji strašnije udari. Kroz nekoliko časaka bili su vjerovjesnici raskidani na komade, tako da u njima nije bilo spodobе čovječe.

Tako duša našega Nikole i njegovih drugova odleti u nebo, da primi neuvelu krunu i vječnu nagradu, koja čeka neustrašive ispovjedaoce Kristove vjere. Time su i nama dali divan primjer, da ljubimo svoju vjeru i budemo pripravnici za nju i život žrtvovati.

Čl. 4.

U sjaju čudesa

Svemogući Bog u neizmjerljivoj dobroti svojoj, osim što je našega Nikolu i drugove mu nadahnuo, da pokušaju Saracenima propovijedati pravu vjeru i predobiti ih za Krista; osim što im je dao nadčovječju snagu, da kroz tri dana i tri noći izdrže neprekidne grozne muke - proslavio ih je i velikim znamenjima, koja su na daleko pronijela njihova imena i učinila ih slavnima kroz sve vijekove. Ovdje ćemo spomenuti samo tri, koja su zabilježili gotovo svi pisci.

1.) Sačuvani u životu. Kad su vjerovjesnici pred jeruzalemskim poglavicom izjavili, da ne će ništa opozvati od onoga što su rekli i da ne će prevrnuti vjeru, bili su osuđeni na smrt i stavljeni na muke. Najprije ih je rulja udarala i prebijala svakojakim predmetima tako nemilo, da su pali na zemlju kao mrtvi, i svak ih je smatrao mrtvima. Kad su pak, nakon jednog sata, došli

k sebi, bili su svezani, okovani u lance, a noge im prikovane čavlima u drvene klade. U tom stanju ostali su do pola noći, radi vike i buke svjetine. Oko pola noći svukli su ih do gola, privezali za stupove i šibali tako okrutno, da im se sva koža ogulila, te se nisu mogli ni držati na nogama. Zatim su bačeni u smradnu podzemnu tamnicu, goli s leđja veoma čvrsto privezani za četiri stupa, tako da su visjeli čelimice, te nisu mogli imati nikakva mira, nego su bili u neprekidnim užasnim mukama, bez ikakve hrane i pića. Već prvoga dana, uslijed toga što im je sva koža bila oguljena i što su im noge bile čavlima probodene, morali su izgubiti mnogo krvi; a kroz one tri dana, što su visjeli, morali su izgubiti gotovo svu ostalu krv, koja nije bila naknadjena hranom i pićem, te su morali umrijeti. A ipak su ostali na životu! To se nije moglo dogoditi bez osobite milosti Božje, koju pisci posebno ističu. Quaresmi naglasuje, da ih je Bog uzdržao u životu. Sv. Jakov Marhijski kaže, da su kroz to vrijeme bili hranjeni nebeskom hranom. Reinaocius Feliks i Petar della Rocca di Rostino napominju, da nisu umrli, jer ih je čudesno uzdržavala nebeska hrana. To je već prije rekao Fr. Marko iz Lisabona; a Fr. Ivan Calahorra kaže, da su se kroz to vrijeme krijeptili milošću Gospodnjom na veće postidjenje neprijatelja kršćanske vjere.

2.) Sačuvana tjelesna snaga.

Ne samo da ih je Bog na čudesan način sačuvao u životu, nego im je sačuvao i potpunu tjelesnu snagu. Nakon dvostrukoga strahovitog udaranja i bičevanja, gubitka gotovo čitave krvi; nakon što su prikovani u drvene klade, probušene im noge, visjeli tri dana, bez hrane i pića, i u drugim groznim mukama, morala je nastupiti ne samo upala kože i druge sudbonosne bolesti, potpuna klonulost, nego i smrt. Pa ako je to veliko čudo, što ih je Bog sačuvao u životu, još je veće. što im je sačuvao i potpunu tjelesnu snagu. Četvrtoga dana mučenici idu odvažno na stratište, odlučno odbijaju poziv, da opozovu što su rekli, naglasujući, da je sve što su rekli istinito, sve to i katoličko; odbijaju poziv, da promijene vjeru, a izjavljuju se spremnima za istinu, koju su rekli, i za svetu katoličku vjeru podnijeti sve muke, te se ne boje ni ognja vremenitoga ni bilo čega drugoga; pozivlju Saracene, neka se oni obrate na vjeru kršćansku i tako izbjegnu vječne muke paklene. Takvu snagu i u takvom stanju ljudima može dati samo izvanredna milost Božja.

3.) Neizgorivost u vatri. Na stratištu, gdje je bilo drugo, posljednje sudjenje, gorila je ogromna vatra. To je bilo zato, da se vjerovjesnici uplaše i učine ono, što će se od njih tražiti; ne učine li, da budu bačeni u vatru i spalejni. Kad vjerovjesnici nisu htjeli učiniti ni

jedno ni drugo, bili su osuđeni na smrt i sasječeni na komade. Komadi njihovih tjelesa bili su bačeni u onu ogromnu vatru. Ali tada se dogodilo nešto neočekivano, nešto neviđeno. Sva su drva izgorila, vatra se ugasila, a tjelesa mučenika ne samo da nisu izgorila, nego nisu od vatre bila ni taknuta! Saraceni tada naložiše drugu, još veću vatru, u koju baciše komade tjelesa Kristovih mučenika. Ali opet ista pojava. Drva su opet izgorila, vatra se ugasila, a tjelesa mučenika opet su ostala nepovrijedjena! Prisutni kršćani bili su silno oduševljeni tim događajem, a nevjerni Saraceni, postidjeni, od čuda su se snebivali. Htijući pod svaku cijenu tjelesa mučenika pretvoriti u pepeo, nabaciše na njih po treći put tako veliku gomilu drva, da je vatra morala goriti tri čitava dana. I zaista velik broj pisaca kaže, da je vatra gorila tri dana. To, međju ostalima, tvrde Sv. Jakov Marhijski, Fr. Marko iz Lisabona, Wadding, Melissani, Fr. Artur iz Münstera, Reinaccius, Mazara, Hueber, Ridolfi iz Tossignana, Calahorra, Fr. Antun iz Mletaka, Jacobilli, Fr. Petar della Rocca di Rostino, Sbaraglia, Martirologij Sv. Zemlje, Quaresmi, Verniero, Caccia, Fr. Ivan Krstitelj od Sv. Antuna, Reinaldi, naši Pavišević, Čevapović i drugi. Saraceni, preneraženi, radi velikoga čuda, mjesto da uvide, da su im Kristovi vjesnici govorili istinu, i da se obrate na kršćansku vjeru,

ostadoše tvrdokorni, i puni bijesa, razbacaše drva i pepeo, a tjelesa mučenika zakopaše na tajnom mjestu, da ih kršćani ne bi našli i štovali kao relikvije svetaca. I zaista, kako kaže Calahorra g. 1650. do tada i O. Ivan Krstitelj od Sv. Antuna do g. 1749, a mi možemo reći: da danas se nije moglo pronaći mjesto, gdje su sakrivena tjelesa Kristovih mučenika: našega Nikole i njegovih drugova.

4.) Ovo treće čudo daleko nadvisuje prva dva. Jer dok prva dva nadvisuju zakone prirode, treće im se protivi. Vatra, po prirodnim zakonima, pali i u pepeo pretvara sve što u nju dodje, osobito ljudsko tijelo. Ali ovdje ne samo da nije u pepeo pretvorila komade tjelesa Kristovih mučenika, nego ih nije ni porijedila, nije ih se ni dotakla. Čudo, slično čudu, kojim su tri mladića sačuvana živa i zdrava u babilonskoj peći. To čudo ne samo da je pečat nadnaravnosti pothvatu našega Nikole i njegovih drugova, nego i njihovo mučeništvo mnogo uzdiže nad mučeništvo drugih Kristovih mučenika. To je čudo poseban razlog radosti i zanosu našega naroda za Bl. Nikolu, u kojemu je Gospodin Bog proslavio i usrećio i nas, njegov narod.

5.) O. Fortunat Hueber, opisivši u svom "Menologium Magnum Seraphici Patriarchae Francisci" od g. 1691. mučeništvo našega Nikole i

drugova, pita se, zašto se vatra nije dotakla, odnosno zašto nije spalila njihova tjelesa. I odgovara, da je u njima gorio Duh, koji podržava vatru. To znači, da su mučenici bili raspaljeni Duhom svetim, kojega vatra zemaljska ne može ugasiti.

Gl. 5

Izvješća o mučeništvu

1.) Mučeništvu našega Nikole i njegovih drugova prisustvoao je veći broj redovničke braće, koji su s njima boravili u istom samostanu, s kojima su mučenici raspravljali o svom pothvatu, i koji su ih utvrdili u osvjedočenju, da je njihovo djelo plemenito djelo, pa ako i ne uspije, da će im donijeti mučeničku palmu.

2.) Nakon dovršenog mučeništva, ova su braća opisala njihovo mučeništvo i razaslala ga redovničkim poglavarima i svojim prijateljima i dobročiniteljima koliko na istoku toliko i na zapadu. Od svih tih izvješća dosad je pronadjeno 9: 4 u Rimu, 1 u Leipzigu, a 4 u Šibeniku. U Rimu se nalaze: 2 u vatikanskom arhivu, 1 u knjižnici Vallicelle, 1 u arhivu franjevačkog Reda. Iz raznih tragova razabiremo, da ih je bilo i na drugim mjestima, kako u stranom svijetu tako i kod nas.

3.) Vatikanska izvješća nalazi-
la su se među spisima antipape Kle-
menta VII. u Avignonu, sada u Vatika-
nu. Tu ih je pronašao učeni orientalist
Paul Durieu i prvo od njih sa svojim
bilješkama objelodanio g. 1881. u
"Archives de l'Orient Latin", sv. 1,
str. 539-546. Isto izvješće ponovno
je objelodanio g. 1927. naš O. Jeronim
Golubović, OFM, sa svojim bilješkama,
u zbirci: "Biblioteca bio-bibliografica
della Terra Santa e dell'Oriente Fran-
cescano", sv. V, br. 232, str. 282-297.
Drugo izvješće objelodanila je g. 1958.
Postulatura Bl. Nikole Tavelića u Rimu
u dvjema kritičnim studijama, na teme-
lju kojih se ima provesti rasprava za
kanonizaciju Bl. Nikole.

4.) Prvo Vatikansko izvješće na-
pisao je Fr. Gerard Calvet, gvardijan
franjevačkog samostana na brdu Sionu u
Jeruzalemu i poglavar Sv. Zemlje. To
se vidi iz okolnosti, što se pred njima
nalazi Fr. Gerardovo pismo od 21.I.1392,
upućeno katalonskom konsulu (koji se
zvao Bernat Mares) i drugim Kataloncima
u Damasku. Tko je napisao drugo izvješ-
će, nije poznato, jer nema popratnog
pisma. Pripisuje se istom Fr. Gerardu.
Iz razlika među njima, osobito u ime-
nima svjedoka, zaključilo bi se, da
nije njegovo, nego nekoga drugoga Fran-
jevca u Jeruzalemu, koji se poslužio
njegovim izvješćem, ili nekim drugim
izvješćem, koje je bilo zajedničko svi-
ma. Ovo drugo izvješće napisano je
nešto kasnije, nego Fr. Gerardovo, sva-
kako, kako veli Dr. Mandić, prije lis-
topada g. 1392.

5.) Fr. Gerard je poslao još ne-
koliko izvješća svojim prijateljima
na zapadu. Iz pisma mletačkog patrici-
ja Rudjera Contarini od 19.IV.1393.
bratu Ivanu, onda studentu u Oksfordu,
kasnijemu latinskom patrijarhi u Cari-
gradu, razabiremo, da mu je Fr. Gerard
poslao izvješće s popratnim pismom za
brata Ivana. Fr. Gerard je Rudjera ime-
novao prokuratorom Sv. Zemlje na području
Mletačke republike, dao mu velike ovlas-
ti u tom pogledu i često se s njim do-
pisivao. Iz svjedočanstva neimenovanoga
Franjevca u Tuluzi u Francuskoj iz 17.
st., o kojemu niže, znamo, da je Fr.
Gerard poslao jedno izvješće i za samo-
stan Villefranche u Francuskoj, a jedno
se nalazilo u "Chronicon Ordinis" na
pergameni u miraspcijskom samostanu,
takodjer u Francuskoj.

6.) Jedno izvješće nalazi se u
sveučilišnoj knjižnici u Leipzigu, pa
se po tomu zove "Leipziško izvješće".
Neki misle, da je i to izvješće napi-
sao Fr. Gerard. Ali, radi razlika me-
đu njim i prvim vatikanskim izvješćem,
mora se reći, da je to izvješće napisao
netko drugi. Izvješće je prepisano u
Kodeks sveučilišne knjižnice br. 645,
ff 66v-69r. Prepisivanje je dovršeno
8.V.1394, dakle 2 i 1/2 godine nakon
smrti Bl. Mučenika.

7.) Radi razlika, koje među nji-
ma postoje, ne može se reći, da je Fr.
Gerard napisao ono izvješće, što ga je
g. 1929. pronašao u vallicellskoj knjiž-
nici u Rimu. Dr. O. Petar Juš, OMConv,
onda student teologije. O. Juš to je

izvješće prepisao u tri primjerka. Jedan je poslao vrhovnom poglavaru Reda u Rimu, jedan svom provincijalu, sada blagopok. Dru O. Bernardinu Poloniju, treći je pridržao za se. O. Polonijo primljeni primjerak dao je spomenutom Don Krsti Stošiću u Šibeniku, koji ga je g. 1933. djelomično objelodanio u "Novoj Reviji". Nažalost ni original, prema kojemu su napravljeni prepisi, nije se kasnije mogao pronaći, a odnosni prepisi propali su za vrijeme rata. Ako usporedimo objelodanjene dijelove toga izvješća s drugim izvješćima, vidjet ćemo, da se to izvješće najbolje slaže s ulomkom izvješća u franjevačkom Brevijaru u Šibeniku.

8.) U "Chronicon XXIV Generallium Minorum" uneseno je u 15. st. jedno izvješće, koje, dok se slaže s drugim izvješćima, u nekim stvarima od njih razlikuje. Budući da je naknadno tu uvršteno, tom izvješću dajemo naziv "Izvješće Ljetopisa franjevačkog Reda". To smo izvješće već spomenuli, te smo ujedno istakli, da, dok se s drugim izvješćima govori, da je Bl. Nikola bio član "Provincie Sclavonie", u ovome se kaže, da je bio član "Vicarie Bosne". Na druge važnije razlike osvrnut ćemo se niže.

9. U Šibeniku se nalaze 4 različita izvješća, koja se ne mogu pripisati istom piscu niti svršavaju onako kako svršavaju druga spome-

nuta izvješća. Osim onoga, koje je uvršteno u franjevački Brevijar u Šibeniku prije g. 1412, postoji još: 1/ izvješće, upotrebljeno u postupku za odobrenje štovanja g. 1880-1888; 2/ izvješće, što ga je prepisao iz starog Kodeksa g. 1733 O. Jacint Dobrović, OM conv.; 3/ izvješće, što ga je našao u jednom starom, istrošenom rukopisu iz 17. st. O.B. Polonijo i vjerno prepisao g. 1936; 4/ izvješće, što ga je iz jedne stare pergamene prepisao Dr. O. Jeronim Parčić, starešina samostana u Šibeniku, u Knjigu kustodije, o čemu pod zakletvom svjedoči l. I. 1655., te napominje, da je u vrijeme posljednje kuge, g. 1649-1650, propalo jedno i drugo.

Može se komu učiniti čudno, kako se u Šibeniku moglo naći više različitih izvješća. To nije ništa čudno. Prije nego su Turci zauzeli g. 1522. područje Lučke županije sa Skradinom, iz Bribira i Skradina prenesene su sve pokretne dragocjenosti u Šibenik: orkveno ruho, sveto posudje, slike, knjige, pergamene, i. t. d. U Diplomatičkom Zborniku objelodanjeno je više pergamena i drugih isprava iz Bribira i Skradina. Među tim dragocjenostima bile su bez sumnje i pergamene s izvješćima o mučeništvu našega Nikole i drugova, koje su bile upućene odnosnim samostanima, bilo da su ih uputili Franjevci iz Jeruzalema, bilo da ih je uputilo starešinstvo pro-

vincije iz Zadra. O. Jeronim Parčić pod zakletvom svjedoči, da je on iz jedne takve stare pergamene prepisao izvješće u knjigu kustogije. Tako je u Šibenik došlo više pergamena, odnosno više izvješća o mučeništvu. U Šibenik je donesen, među ostalim, i Brevijar iz Bribira. U njemu nema izvješća o mučeništvu koje se nalazi u šibenskom Brevijaru. To je radi toga, što je bribirski Brevijar napisan g. 1304 - a ne oko g. 1400, kako veli O. Polonijo - pa, dosljedno, nije moglo u nj doći izvješće o mučeništvu Bl. Nikole, koji se onda još nije bio ni rodio. U šibenski je Brevijar uvršten, jer je napisan nakon Blaženikove smrti.

Iz ovoga također slijedi, da su izvješća o mučeništvu postojala i u drugim našim starijim samostanima, bilo na području "Provinciae Solavoniae", bilo na području "Vicariae Bosnae", u kojima se, kao u šibenskim izvješćima, naredjuje svetkovanje blagdana Kristovih mučenika našega Nikole i drugova. Nema vjerojatnosti, da će se ta izvješća pronaći, ne samo radi toga, što su se, radi starosti, morala istrošiti; nego još više radi toga, što su i samostani s arhivima i drugim pokuštvom toliko puta paljeni. Radi toga ne može se računati na samostane u Bosni. Isto moramo reći za samostan u Splitu, gdje je samostanski arhiv g. 1608. morao biti spaljen, da se raskuži od kuge, koja je g. 1606-1607. pomorila sve redovnike

u samostanu. Isto nažalost vrijedi i za samostan u Dubrovniku, gdje su pergamene, za strašnog potresa g. 1667, propale.

10.) Slavno mučenništvo našega Nikole i drugova bilo je razglašeno kako kod nas tako i po svemu katoličkom svijetu, još prije sredine g. 1393. To se vidi iz okolnosti, što su izvješća, osim onoga u Ljetopisima 24-orice Generala, provinciju Bl. Nikole nazivlju "Provincia Solavoniae", koji je naziv izgubila 25.V. 1393. To mučenništvo razglasila su ne samo redovnička braća u Jeruzalemu, nego i vjernici, koji su u Jeruzalemu boravili ili su onamo dolazili kao hodočasnici. Posebna dužnost, da o tom slavnom događaju obavijesti poglavare i redovničku braću u provincijama, kojima supripadali mučenici, padala je na starešinu samostana i poglavara Sv. Zemlje Fr. Gerarda Calvet-a. On je to učinio tim radije, što je to mučenništvo bilo tako slavno za Crkvu, za Sv. Zemlju, za franjevački Red, za narode i provincije, kojima su mučenici pripadali. On je po narodnosti bio Francuz, a od mučenika dvojica su bili Francuzi. Pa, ako je o tako važnom događaju obavijestio svoje prijatelje i dobročinitelje na istoku i na zapadu, pogotovo je to učinio za svoje sunarodnjake i svoju redovničku braću u provinciji Akvitaniji, kojoj je i on pripadao, kao i Provinci, kojoj je pripadao drugi mučenik Fr. Petar iz Narbone.

S druge strane, ako je Fr. Gerard o tom slavnom događaju pismeno obavješćivao svoje prijatelje, dobročinitelje i redovničku braću na istoku i na zapadu, zar to nije činio i usmeno? God. 1392. pošao je na put u Italiju, Englesku i Njemačku. Do Engleske je bio u društvu vojvode Henrika od Lancastra, kasnije engleskoga kralja Henrika IV, koji je koncem g. 1392. došao u Sv. Zemlju, da pohodi sveta mjesta. Zar on nije svagdje putem kazivao o tom slavnom događaju i bolje razjašnjivao stvar, za koju su već bili doznali? Suviše 25. svibnja 1393. održavao se u Kölnu generalni kapitul Reda, na koji je i on morao doći kao poglavar Sv. Zemlje. Zar nije iskoristio tu najzgodniju prigodu, da i tako znamenitoj stvari podnese usmeni izvještaj, o kojoj je morao podnijeti pismeni izvještaj, i braći sakupljenoj iz svih krajeva svijeta opširno pripovjedi stvar, koja je u dušama sviju pobudila najveću utjehu i radost? O tomu se ne može sumnjati. Pa, ako se gdje možda još nije bilo doznalo za taj znameniti događaj, doznalo se sada, osobito nakon povratka provincijala i vikara u svoje provincije i vikarije; dosljedno, ako još gdje nije bila uvedena svetkovina Kristovih mučenika, uvedena je sada; pa je Fr. Petar Ridolfi iz Tossignana u Italiji s pravom mogao pisati g. 1586. u svojoj Povijesti franjevačkoga Reda, da im se blagdan svetkuje na dan njihove smrti, 14. dana mje-

seca studenoga.

Čl. 6

Svjedoci mučeništva i slave

Slavnom mučeništvu našega Nikole i drugova, osim jeruzalemskih Franjevaca i ogromnog mnoštva nevjernika, prisustvovao je i velik broj odličnih vjernika bilo domaćih bilo hodočasnika. Oni su svojim očima promatrali sve događaje, divili se i zahvaljivali Bogu, što je toliko proslavio svoje Sluge. Na njih se pozivlju izvješća o mučeništvu, da mogu posvjedočiti o svemu, što su vidjeli i čuli. Dva Vatikanska izvješća, Leipziško i u Ljetopisu 24-orice Generala donose nekoliko imena vrlo uglednih svjedoka. Stoga ćemo ih i mi ovdje spomenuti, tim više što se među soba ponešto razlikuju i popunjuju.

1.) Prvo Vatikansko izvješće, što ga je napisao i svojim pismom katalonskom konsulu i drugim Kataloncima u Damasku od 20. I. 1392. po-
pratio Fr. Gerard Calvet, gvardijan samostana na brdu Sionu i kustos Sv. Zemlje, donosi slijedeća imena:

Gospodin Ivan iz Ballie u Britaniji /Lamballe u Bretagni, Francuska/, sa svojim slugama.

Gospodin Toma, sin markiza Salucijskoga, tada proglašen vitezom (Sv. Groba), sa svojim slugama

(Toma III, sin Fridriha II, koji je hodočastio u Sv. Zemlju g. 1391, a oca naslijedio g. 1396, naša op.).

Gospodin Ivan Brarilis, iz Napulja, tada proglašen vitezom, sa svojim slugama.

Ivan Due, iz Francuske.

Ivan Ravene, koji stanuje u Rinu.

Ivan Campana, iz Genove.

Upravitelj gostinjsca u Jeruzalemu, sa svojim slugama (Ivan Campana iz Genove bio je konsul Genovske republike, i službeno priznat od države kao upravitelj gostinjsca i brinuo se za hodočasnike, a ovdje su navedene 2 različite osobe, naša op.).

12 Franjevaca.

Mnoge ženske, hodočasnice, i stasovnici Jeruzalema, koji su svojim očima gledali mučeništvo.

Alfons Dominikov iz Lisabona.

2.) Drugo Vatikansko izvješće, napisano prije listopada g. 1392, donosi slijedeća imena:

Gospodin Ivan Vicecomes, de Laballia, vitez sa svojim slugama.

Gospodin Toma, sin Salicijskoga markiza, sa svojom obitelji.

Gospodin Ivan Barcilis, iz Napulja, vitez tada proglašen na Grobu, sa svojom obitelji.

Ivan Campana, iz Genove, upravitelj gostinjsca za hodočasnike, sa svojom obitelji. Alfons Dominikov iz Lisabona.

Ivan Due iz Francuske. I mnoge ženske s raznih strana, i hodočasnice i koji tu stanuju; koji i koje

sve su prisustvovala rečenom mučeništvu, vidjela ga, te mogu posvjedočiti istinu na svemu svijetu.

Prisutno je bilo 12 Franjevaca, kojih su imena ova:

Fr. Gerard Cabeti, provincije Akvitanije.

Fr. Ivan Noto, naučitelj bogoslovlja, provincije Cicilije.

Fr. Petar Cocclearius, iz Napulja, provincije Terrae Laboris.

Fr. Ivan iz Argentine, Nijemac.

Fr. Andjeo iz Perudje, provincije Sv. Franje.

Fr. Petar iz Baurdeauxa, provincije Akvitanije.

Fr. Martin Katalonac.

Fr. Lovro iz Piacence.

Fr. Martin iz Sklavonije.

Fr. Andjeo iz Marhijske.

Fr. Ivan iz Akvitanije.

3.) Leipziško izvješće, sačuvano u Kodeksu sveučilišne knjižnice br. 645, prepisano u taj Kodeks 8.V.1394, završava ovako: Sve ovo dogodilo se u nazočnosti niže navedene gospode hodočasnika, koji su svojim očima gledali mučeništvo rečene Braće, i bili mu prisutni, naime:

Gospodin Ivan Vicecomes Sabalije u Bretanji, sa svojim slugama.

Gospodin Toma, sin markiza Salicije, vitez, sa svojim slugama.

Gospodin Ivan Barrilis iz Napulja, tada proglašen vitezom, sa svojim slugama.

Gospodin Ivan Ravenna, koji sta-

nuje u Rimu.

Ivan Campana, konsul i upravitelj gostinjsca za hodočasnike, sa svojim.

Alfons Dominikov iz Lisabona.

I Due Ivan iz Francuske.

Poslije njih 12 Franjevaca, i hodočasnici i koji stanuju u Jeruzalemu. Svi oni učestvovali su mučeništvu, vidjeli ga, te mogu posvjedočiti istinu na svemu svijetu.

Franjevci su ovi:

Fr. Gerard Calveti, gvardijan, provincije Akvitanije.

Fr. Ivan Noto, magister, provincije Sicilije.

Fr. Petar Cocclearius iz Napulja, provincije Terrae Laboris.

Fr. Ivan iz Argentine, provincije Argentine.

Fr. Andjeo iz Perudje, provincije Sv. Franje.

Fr. Petar iz Baurdeaux-a, provincije (tako!).

Fr. Martin Katalonac.

Fr. Lovro iz Piacence.

Fr. Martin iz Sklavonije.

Fr. Egidij iz Vungarije.

Fr. Andjeo iz Marhije.

Fr. Jakov iz Mletaka.

4.) Izvješće u Ljetopisu

24-orice Generala, uvršteno, kako je rečeno, u 15.st. u "Chronicon XXIV Generalium Minorum", donosi slijedeća imena svjedoka:

Gospodin Ivan Vice comes de Laballia iz Bretanije i njegova obitelj.

Gospodin Toma, sin Salucijskoga markiza, vitez tada proglašen na Grobu, sa svojom obitelji.

Gospodin Barcellis de Neacolim ili iz Napulja, vitez tada proglašen na Grobu, sa svojom obitelji.

I više drugih hodočasnika s raznih strana svijeta, naime:

Ivan iz Ravene, stanovnik Rima.

Alfons Dominikov iz Lisabona.

Ivan Due, Francuz (Gallicus) iz Francuske.

Također mnoge ženske hodočasnice i koje stanuju...

Tu je izvješće s krajem stranice prekinuto.

5.) Druga izvješća ne donose imena svjedoka. Imena svjedoka ne nalaze se u šibenskim izvješćima, koja mjesto da navedu imena, završavaju s naredbom da se blagdan svetih mučenika slavi na dan njihove smrti, 14. studenoga, ili konstatacijom, da se toga dana njihov blagdan slavi, a to je u onom izvješću, što se nalazi u spisima za odobrenje štovanja. Da li su se imena svjedoka nalazila u Valli-cellskom izvješću, ne znamo, jer je objelodanjeno samo djelomično.

SLAVA BL. NIKOLE TAVELIĆA

PO KAT. SVIJETU

U ovom poglavlju prikazat ćemo ukratko slavu našega Bl. Nikole u prošlosti i sadašnjosti, kako u Šibeniku, odnosno u šibenskoj biskupiji, za koju je najprije odobreno njegovo javno štovanje, tako po kat. svijetu i u hrv. narodu, koji traži njegovo proglašenje svecem za sav kat. svijet. Isprave i svjedočanstva, koja ćemo ovdje navesti, većinom rade o njemu zajedno s njegovim drugovima, manji broj radi o njemu samomu.

Čl. 1

Bl. Nikola Tavelić u Šibeniku

1. U arhivu samostana Sv. Frane u Šibeniku nalazi se rukopis blagopok. O.B. Polonija s naslovom: "Povijest štovanja Bl. N. T. u franjev. konv. crkvi sv. Frane u Šibeniku od Blaženikove smrti g. 1391. do proglašenja navedene crkve prvim i glavnim svetištem istog Blaženika g. 1941".

O. Polonijo ovu je knjigu, zapravo rasprovu napisao u dva primjerka. Jedan primjerak dao je g. 1948. svom provincijalu, sada blagopok. O. Ćirililu Sparožiću, da se čuva u pro-

vincijalnom arhivu u Zagrebu; drugi je do smrti čuva o kod sebe. Prvog primjerka kasnije je nestalo, drugi se čuva na navedenom mjestu.

2.) Svoju Povijest O. Polonijo napisao je uglavnom prema ispravama i drugim dokazima u njihovoj crkvi i samostanu u Šibeniku. Neke od njih već smo spomenuli, a druge ćemo navesti niže. Iz te Povijesti očevično je, da štovanje Bl. Nikole nije nastalo tek u 16. ili 17. st., radi njegovih sandala ili t.zv. "najstarije slike"; nego odmah u početku nakon njegova mučeništva, radi samoga mučeništva. To jasno dokazuju i 4 navedena izvješća mučeništvu, u kojima se naređuje ili pretpostavlja svetkovanje blagdana njegova i njegovih drugova na dan njihove mučeničke smrti, 14. dana mjeseca studenoga. Iz onoga, što je rečeno, jasno je, da se je štovanje Bl. Nikoli i njegovim drugovima iskazalo ne samo u Šibeniku, nego u cijelom franjevačkom Redu. Dosljedno, ne može biti ispravna tvrdnja O. Polonija u drugom rukopisu: "Catalogus Pergamenarum Monasterii F. Francisci Frum Min. Conv. Šibenici in Dalmatia", da Bl. Nikola nije bio štovan u Bribiru, nego samo u Šibeniku (str. 64, uz Perg. 72). Za dokaz mu služi okolnost, da u Bribirskom brevijaru nema ni oficijā Bl. Nikole niti je njegovo ime među Bribirskim knezovima; dosljedno, Bl. Nikola niti potječe od Bribirskih knezova niti je štovan u

Bribira, jer je Brevijar, veli on, napisan oko g. 1400. Mi smo već naglasili, da je Bribirski brevijar napisan, ne oko 1400, nego 1304, dakle onda, kad se Bl. Nikola nije bio ni rodio, pa dosljedno, nije mogao u nju doći njegov oficij. Što se tiče nekih imena Bribirskih knezova, da među njima nema imena našega Nikole, pa da, dosljedno, on od njih ne potječe, možemo odgovoriti, da to nema nikakve veze s obiteljima, koje su nastale od hrv. praplemena Šubića, pa ta okolnost ništa ne dokazuje ni gledom na štovanje Bl. Nikole ni gledom na porijeklo njegove obitelji.

3.) Osim izvješća o mučeništvu, sandala ili obuća Bl. Nikole, njegovih slika i svjedočanstva povjesničara Dominika Zavorovića iz g. 1597, imamo još 5 svjedočanstava s područja Šibenika, koja govore o štovanju Bl. Nikole. Ta svjedočanstva govore o postojanju ili nastavljanju stare slave Bl. Nikole, a jesu:

1) "Elogium" ili pohvalni govor, odnosno povijest mučeništva Bl. Nikole i drugova u Šibeniku od 18.IX.1636. O tom Elogiumu kaže Galvani, da je Coleti, nastavljajući Farlati-jeva djela "Illyricum Sacrum", zabilježio u Kod. 615, da se nalazi u samostanu Sv. Frane u Šibeniku. Galvani ga je tražio, ali ga nije mogao naći. Elogium, sastavljen na latinskom jeziku, glasi: "Bl. Nikola Tavelić, Šibenčanin, kojega se časna obuća s pošto-

vanjem čuva, koji je u Jeruzalemu s trojicom druge svete braće Deodatom, Petrom i Stjepanom ... za Kristovu vjeru ubijen, njegovo sveto tijelo, raskidano na komade, tri puta bačeno u vatru, ostalo je netaknuto, duh uzet od zemlje, dat nebu, revno štujemo braća sugrađani iste zadruga".

2.) Oporuka Dominika Tavelića od 24. i 26.XII.1647. Tom oporukom Dominik Tavelić ostavio je samostanu Sv. Frane u Šibeniku 150 dukata, da se u jednoj od dviju kapela samostanske crkve, kraj velikog oltara, podigne oltar sa slikom Bl. Nikole, Mučenika, slave i zaštitnika grada Šibenika i franjevačkog Reda, kojega se svete relikvije dostojno štuju u toj crkvi.

3.) Svjedočanstvo O. Jeronima Parčića, doktora filozofije (artium) i bogoslovlja (doktorom postao u Rimu 28.V. 1620), gvardijana samostana Sv. Frane u Šibeniku, potvrđeno sa zakletvom 1.I.1655. O. Parčić prepisao je, kako je već spomenuto, iz jedne stare latinske pergamene u Knjigu kustođije izvješće o mučeništvu Bl. Nikole i drugova. Kaže, da je te pergamene kao i Knjige Kustođije nestalo, u vrijeme kuge g. 1649-1650. Svjedoči, da su nekoć stari Oci toga samostana vazda s velikim poštovanjem čuvali obuću Bl. Nikole. Jedno i drugo svjedočanstvo potvrđuje sa zakletvom.

4.) Rasprava šibenskog povjesničara Kristofora Kosirića od g. 1742. Na zamolbu starešinstva Franjevača Prov. Presv. Otkupitelja (onda Sv. Kaja), koji su g. 1742. imali održati provincijalni kapitul, pa su pripravljali Spomenicu, da šibenskim vlastima i građanima zahvale na uslugama, Kosirić je napisao tu raspravu. Rasprava se čuvala u provincijalnom arhivu franjev. samostana Sv. Lovre u Šibeniku. Odatle je došla u ruke poč. kanonika i upravitelja gradske škole u Šibeniku Don Ivana Belamarića, koji ju je predao Jugosl. Akademiji u Zagrebu. U toj raspravi Kosirić (ne Koprivić, kako čita Stošić) opisuje plodnost Šibenika u svakom pogledu. Za dokaz plodnosti u duhovnom pogledu naveo je našega Bl. Nikolu. Bl. Nikola, odvjetač plemenite obitelji Tavilić, piše on, primivši odijelo Serafskog Patrijarha Franje Aiskoga ..., pošao je g. 1391. u Palestinu. Tu je u Jeruzalemu, propovijedajući vjeru Kristovu, pao kao Mučenik i odlétio pun vijenaca u vječnu slavu.

5.) Oltar Bl. Nikole podignut g. 1750. Nemamo dokaza, da je odmah izvršena oporuka Dominika Tavelića od g. 1647, da se u jednoj od pobožnih kapela kraj velikog oltara u crkvi Sv. Frane u Šibeniku sagradi oltar na čast Bl. Nikole sa isključivo njegovom slikom. Tu su već bila 2 oltara: s desne strane oltar Obraćanja Svl. Pavla Apostola, s lijeve strane Sv. Ivan

Evandjelista; pa nije bilo zgodno u njih dirati. Oltar Bl. Nikole podignut je s desne strane g. 1750, pod upravom Petra Scotti, s pomoću komornika Alviza Correro i njegovih bojnika. Oltar je bio od drveta. Nije poznato, tko je napravio sliku Bl. Nikole i kakva je bila. Kad se je god. 1891. slavila 500-godišnjica Blaženikove mučeničke smrti, napravljen je novi oltar od mramora, a sliku za oltar naslikao je Karlo Mihaljević iz Krka, koji je naslikao i sliku za oltar Bl. Nikole u stolnoj crkvi u Šibeniku (STOŠIĆ, Oltari u crkvi Sv. Frane u Šibeniku, "Novo Doba" 1930, br. 296, str. 29 sl.).

6.) Sva ova svjedočanstva dokazuju, da je naš Bl. Nikola uživao bez prekida veliku slavu u Šibeniku i da mu se štovanje iskazivalo od pamti-vijeka, ili bolje od vremena njegova slavnog mučeništva do naših dana.

Čl. 2

Bl. Nikola Tavelić u kat.svijetu

Slava Bl. Nikole i drugova, koju su stekli viteškim mučeništvom, kao i štovanje bilo javno bilo privatno, koje im se počelo iskazivati odmah nakon mučeništva, nisu prestali do današnjega dana. To svjedoče mnogobrojna svjedočanstva svih vijekova, od vremena mučeništva do danas.

Da nam stvar bude preglednija, navest ćemo odnosa svjedočanstva za svaki vijek napose. Da ne bi bilo predugo, navest ćemo ih u skraćenom obliku.

14. stoljeće

Osim izvješća, koja su upućena u razna krajeve svijeta odmah nakon mučeništva, odnosno prije svršetka 14. st., imamo i dva dragocjena svjedočanstva iz istog vremena, koja su u uskoj vezi s tim izvješćima. To su:

1. Pismo Fr. Gerarda Calveta, poglavara Franjevaca u Sv. Zemlji Kataloncima u Damasku. Jedva su prošla 2 mjeseca od slavnog mučeništva našega Nikole i drugova, poglavar Franjevaca Sv. Zemlje Fr. Gerard Calvet, 22.I.1392, o tom je obavijestio katalonske katolike u Damasku, prijatelje i dobročinitelje Sv. Zemlje, posebnim pismom, kojemu je priložio izvješće o mučeništvu. Kako smo rekli, pismo se sačuvalo među spisima antipape Klementa VII. u Avinjonu zajedno s prvim izvješćem, a odatle doneseno u arhiv Sv. Stoliće u Vatikanu. Pismo govori o mučeništvu i njegovim posljedicama, a glasi:

"Plemenita Gospodo, preporučujući se pobožno u Kristu Isusu, držim, da vam je poznato, kako su naša četiri Brata veoma pobožna i

i svetoga života, užezena bratskom ljubavlju, stupila pred jeruzalemskoga poglavicu i gorljivim duhom govorila mnoge i razne stvari ..., pa i u mojoj prisutnosti; radi čega podniješe razne muke, i tako dovršiše svoje mučeništvo na slavu Gospodina našega Isusa Krista i čast naše vjere, kako možete još bolje čitati u njihovu postupku, ako vam je drago. Ovi su nas progonili do smrti, a ni sada ne prestaju. Jer smo bili dovedeni pred gospodara Gazare, uz najveće troškove; svaki dan izmišljaju protiv nas novosti i ne mogu se zasititi; pojeli su naše siromaštvo, i ništa nam nisu ostavili osim kaleža i paramenata. Razne nevolje i tjeskobe ne bih mogao prikazati; ali mi sve podnosimo strpljivo, pripravnim umrijeti i rado podnijeti smrt, koju je, i to najsramočniju, Isus Krist za nas grješnike ovdje htio podnijeti, on koji je nevini jaganjac bez ljage. Vama pak, našim gospodarima i prijateljima, htio sam saopćiti naše nevolje i tjeskobe sa velikim pouzdanjem; i bio bih vam davno pisao, ali me ovi spriječiše. Neka ih Bog prosvijetli i pokaže im put spasenja! Svi molimo Boga za vas i vaši smo kapelani; a vi se sjetite nas u ovoj nevolji. O drugomu vam nemamo što pisati. Zdravstvujte u Sinu slavne Djevice.

Pisano na svetom mjestu Brda Siona grada Jeruzalema, 20. dana siječnja godine Gospodnje 1392.

2.) Pismo mletačkog patricija Rudjera Contarini od 19. travnja 1393. Rudjer Contarini, mletački patricij i prokurator Sv. Zemlje u Mletačkoj republici, pisao je toga dana svom bratu Ivanu, tada studentu u Oksfordu, kasnijemu latinskom naslovnom patrijarhi u Carigradu. Javlja mu, da je početkom g. 1393. došao u Mletke poglavar Sv. Zemlje Fr. Gerard Calvet, koji ga je bio imenovao prokuratorom Sv. Zemlje, a ovom prigodom dao mu pred bilježnikom još veće ovlasti gledom na Sv. Zemlju. U istom pismu napominje, da od Fr. Gerarda nije primio drugoga pisma za njega (Ivana), osim onoga o mučeništvu blagoslovljene braće, našega Nikole i drugova. Piše naime:

"Gvardijan Svetoga Jeruzalema došao je ovamo s galijom sina vojvode od Lancastra (Henrik II, kasniji engleski kralj, naša op.), koji (Gvardijan) poslao mi je vlastoručnu punomoć (prokuru), a ovdje mi je dao po bilježniku drugu mnogo veću. Isus Krist, koji se rodio i umro u onim svetim mjestima, neka nam pomogne, da učinimo ono što je njegova volja. Rečeni gvardijan pošao je odavle s onim gospodinom, a mislim s milošću Božjom, da će vas tamo vidjeti, tako da ćete moći s njim govoriti. Nisam primio više nijednoga njegova pisma za vas, osim onoga što vam je poslao o mučeništvu one blagoslovljene braće. Znajte, da slanje pisama mnoga stoji, i stoga, ako vam ne pišem ta-

ko često, neka vam se ne čini čudno, jer je trošak velik. Bogu hvala".

15. stoljeće

1.) Chronicon Minorum, Chronicæ antiquæ, Triplex Cronica. Slavno mučeništvo našega Nikole i drugova nije moglo proći, a da ne bude zabilježeno u kronikama ili ljetopisima franjevačkog Reda. Tih kronika bilo je više. Sv. Jakov Marhijski u svom govoru od g. 1449. pozivlje se na kronike u višebroju, a O.F. Hueber u svom "Menologium Magnum" g. 1691. navodi "Trostruku kroniku" (triplex Chronica). Bezimeni Tulužanin iz 17. st. spominje posebno "Chronicon Ordinis" u rukopisu u Miraspicijskoj samostanskoj knjižnici. U svim tim kronikama opisano je mučeništvo našega Nikole i drugova, posebno u "Chronicon Ordinis", gdje se nalazi, kako veli isti Tulužanin, izvješće o mučeništvu zajedno s Fr. Gerardovim pismom. Budući da je Fr. Gerard umro 23.XII.1398, to je "Chronicon Ordinis" napisan u 14. st. Ipak, budući da je prije Sv. Jakova Marhijskoga bilo više kronika, sve stavljamo u 15. st.

2.) Legenda antiqua hispanica. - Već smo spomenuli ovu "Legendu", koja radi o mučeništvu Bl. Ivana iz Cetine i Bl. Petra iz Duennas-a, podnesenom u Granadi g. 1397, potaknutih primjerom našega Bl. Nikole i

drugova, i po njihovu uzoru. Tu "Legenda antiqua" navodi i Fr. Mar-ko iz Lisabona u svojim Kronikama, d. III, knj. I, pogl. 11: "U ovo vrijeme kolao je glas o krvi, koju su prolili četiri sveta Mučenika za katoličku vjeru u Jeruzalemu, kako smo rekli, čime su se raspalila srca kršćana u ljubavi i zanosu za čast Božju..."

3.) Liber peregrinationis in Terram Sanctam, napisao Allegretti de Gallotti, Mlečanin, oko g. 1400. Ovaj Mlečanin pošao je u Sv. Zemlju pri koncu g. 1390. ili pri koncu g. 1397. O. Mandić misli, da je išao prvom prigodom i da se našao u Jeruzalemu u vrijeme mučeništva našega Nikole i drugova ili malo kasnije. Stoga je njegovo svjedočanstvo od osobite važnosti, De Gallotti u toj knjizi opisuje svoje putovanje, sveta mjesta koja je pohodio, i t. d. Govoreći o Sv. Grobu u Jeruzalemu, kako treba platiti za ulaz u Jeruzalem i u Grob 5 dukata i 1 groš, kaže, da su bližu Groba mučena 4 Franjevca. Navodi im imena, a, što je mnogo važnije, šibenskog mučenika nazivlje "Schavo", čime ga priznaje, kako smo već istakli, Hrvatom (MANDIĆ, Documenta martyrii B.N.T. et sociorum, 20-23, 64-65).

4.) De excellentia Ordinis S. Francisci, govor Sv. Jakova Marhijskoga od g. 1449. Tu Sv. Jakov među slavnim mučenicima fra-

njevačkog Reda navodi i našega Nikolu, ističući, da mu je vidio dva krvna brata u Šibeniku. Budući da je našim krajevima prolazio g. 1432. i 1438, to ih je mogao vidjeti ovih godina.

5.) Tractatus de martyrio sanctorum, rasprava bezimenog klerika u Carigradu g. 1435-1437. U toj raspravi taj klerik uvelike hvali našega Nikolu i drugove, svakomu preporuča, da čini onako kako su oni činili, te izjavljuje, da će i sam tako činiti, da dodje do mučeničke krune. O tom opširnije niže.

16. stoljeće

1.) Chronica Anglica saec. XV-XVI. "Analecta Franciscana" g. 1885. donos iz djela J.S. Brewer, Monumenta Franciscana, vol. I, c. 7, imena onih Franjevaca, koji su podnijeli mučeništvo za vjeru. Tu se navode i četvorica, koji su podnijeli mučeništvo u Jeruzalemu u studenom g. 1391, u prisutnosti Valentinaca i Agarena, koji tu borave. Tu su pogrješno navedena neka imena, na pr. o našem Nikoli kaže se, da je de "Debevico", mjesto de "Sebenico". Ali je nesumnjivo, da je govor o njemu, odnosno da je naš Nikola i tu ubrojen među mučenike za vjeru Kristovu.

2.) Chronicon XXIV Generalium Minorum. Tako ovaj Ljetopis donosi

dogadjaje, koji su se zbili uključivo do generala O. Leonarda Rossi iz Guffona g. 1374., t.j. 27 godina prije mučeništva našega Nikole i drugova, ipak, budući da je u onaj primjerak, što se nalazi u arhivu franjevačkog Reda u Rimu, uneseno u 15. st. izvješće o mučeništvu, to moramo spomenuti i taj ljetopis. To činimo tim radije, što je vjerojatno izvješće uneseno kasnije i u druge ljetopise.

3.) Fasciculus Chronicarum, djelo Fr. Marijana iz Firence (1451-1528) God. 1908-1911 objelodanjeno je u "Archivum Franciscanum Historicum", u Quaracchi-ju, ovo djelo Fr. Marijana iz Firence pod naslovom "Compendium Chronicarum Fratrum Minorum", koje opisuje dogadjaje do god. 1518, a koje je do tada ostalo neoobjelodanjeno. Fr. Marijan je umro g. 1528. u bolnici u Firenci kao žrtva kršćanske ljubavi, jer se zarazio dvoreći okužene. U tom djelu Fr. Marijan navodi i mučeništvo našega Nikole i drugova, Kaže naime, da su godine Gospodnje 1391, 11. studenoga, na trgu svetoga Groba, radi propovijedanja vjere, od Saracena mačevima bezbrojnim udarcima okrutno usmrćeni Fr. Nikola iz Šibenika, Fr. Donat iz Ruticinijsa, Fr. Petar iz Narbone i Fr. Stjepan iz Lanicha, Korsikanac.

4.) Las Chronicas de la Orden de los Frayles Menores, djelo Fr. Marka iz Lisabona. - Fr. Marko iz Lisabona, biskup u Portu (1511-1591), napisao je pod tim naslovom povijest

franjevačkog Reda u 3 dijela. Djelo je izašlo na portugalskom jeziku u Lisabonu g. 1557. Malo kasnije preveo ga je na španjolski Diego Navarro, a sa španjolskoga na talijanski Horacij Diola i objelodanio u Parmi g. 1582, u Mlecima 1591. Na francuski ga je preveo Sauteuil. Prvi dio ponovno je tiskao u Troyes-u g. 1601, drugi dio u Parizu g. 1601. P. Blanccone, treći dio g. 1603. Četvrti dio ovoga djela objelodanio je u Mlecima. Barezzo Barezzi iz Cremona g. 1609. i 1612. Napokon sva četiri dijela objelodanjena su u 4 sveska g. 1623. Isto djelo kasnije su izdali Bartul Cimarelli (+ 1628), Antun Daza (+ oko 1630.), Ivan Nunnez (+ oko 1630.). Tu se naš Nikola zove de Taulicis (Taulić) jednako kao kod Sv. Jakova Marhijskoga i nekih drugih. On i njegovi drugovi nazivlju svetom braćom, svetim mučenicima, njihova tjelesa svetim tjelesima. Kad im za ona tri dana mučenja nije dana nikakva hrana, u životu ih je uzdržavala nebeska hrana. Dalje se kaže, da tjelesa, kad nakon tri dana, što su bila u vatri, nisu mogla izgoriti, da su ukopana na tajnom mjestu, da ih kršćani ne bi častili i štovali kao svete mučenike.

5.) Historiarum Seraphicae Religionis libri tres, djelo Fr. Petra Ridolfi (Rodulphus) iz Tossignana, tiskano u Mlecima g. 1586. U ovoj

povijesti franjevačkog Reda Ridolffi ne samo da lijepo prikazuje povijest mučeništva našega Nikole i drugova i naživlje ih svecima, nego kaže, da im se blagdan svetkuje na dan njihove smrti, 14. studenoga, na čast Boga, Bl. Djevice i Bl. Oca Franje.

6.) De signis Ecclesiae Dei, djelo Tome Bozius-a, Oratorijanca Sv. Filipa Neri-ja, tiskano u Rimu 1591. Toma Bozius, dokazujući, da je kat. Crkva prava Crkva, među drugim znakovima u 27. znaku navodi mučenike. Među mučenicima 14. st. navodi i našega Nikolu i njegove drugove, koji su ubijeni u Jeruzalemu g. 1389. Tu je zamijenio godinu, jer su oni mučeništvo podnijeli, kako smo vidjeli, g. 1391.

17. stoljeće

1.) Annales Minorum. Ovo veoma važno djelo počeo je izdavati g. 1637. veliki franjevački povjesničar O. Luka Wadding, a kasnije su ga više puta preuzimali i nastavljalili drugi Franjevci. Razumije se, da je u njemu prikazano i slavno mučeništvo našega Nikole i drugova, a iz njega je navedeno i u postupku za odobrenje Blaženikova štovanja. Stoga nije potrebno, da ga ovdje posebno iznosimo.

2.) Svjedočanstvo bezimenog Tulužanina. Već smo više puta spomenuli svjedočanstvo nepoznatog

Franjevca iz Toulouse u Francuskoj iz 17. st. To je svjedočanstvo za nas zaista dragocjeno, jer nas izvješćuje i razjašnjuje nam razne stvari u vezi s mučeništvom našega Nikole i drugova. Zabilježeno je, kako smo spomenuli, na raspravi anonimnog klerika u Carigradu od g. 1432-1435: "Tractatus de martyrio sanctorum". Taj Franjevac govori o izvješću mučeništva Bl. Nikole i drugova zajedno s pismom, koje je Fr. Gerard Calvet, gvardijan svetog mjesta brda Siona, uputio Ocima samostana Villefranche, i kaže, da se to izvješće nalazi u "Chronicon Ordinis", u rukopisu u knjižnici miraspicijskog samostana. Napominje, da je ta rasprava napisana 40 godina nakon mučeništva, naime oko g. 1432. Na koncu se izriče prokletstvo onomu, koji tu knjigu ukrade, sakrije ili je bilo kako otudji. Ta knjiga, odnosno rasprava sada se nalazi u Općinskoj knjižnici u Tuluzi, u Francuskoj, pod br. 277.

3.) Croniche dei Frati Minori, Quarta parte, Venezia 1612. Četvrti dio ovoga važnog djela Fr. Marka iz Lisabona, prevedenoga na talijanski od Horacija Diola, popunio je Barezzi novim opisima znamenitih Franjevaca i objelodanio g. 1609. i 1612. Opis mučeništva našega Nikole i drugova ovdje je isti kao u trećem dijelu, što ga je preveo Diola, pa nije potrebno, da ga ponavljamo.

4.) Martyrologium Francisca-
num od g. 1637. Fr. Artur iz Münste-
ra objelodanio je prvi put g. 1637.

u Parizu, i kasnije više puta, dok nije postalo službenom knjigom franjevačkog Reda. Knjiga se čita svaki dan u blagovaonici u svima samostanima Reda. Razumije se, da je ta okolnost podržavala ne samo uspomenu na slavno mučeništvo našega Nikole u cijelom Redu, nego je, i bez obzira na druge čine, bilo znak štovanja, koje mu se iskazivalo kao blaženom Mučeniku. Treba imati na pameti, da je taj Martirologij, koji našega Nikolu nazivlje mučenikom i blaženim, izdan tri godine nakon što je Urban g. 1634. zabranio štovanje svetaca i blaženika, koje Sv. Stolica nije takovima službeno proglasila. Tu činjenicu Sv. Zbor Obreda uvažio je u postupku za odobrenje štovanja, i priznao je kao jedan od dokaza neprekidnog štovanja Bl. Nikole u franjevačkom Redu.

Osim višekratnog izdavanja Arturova Franjevačkog Martirologija i njegova priznanja službenom knjigom franjevačkog Reda, isti je Martirologij preveden malo kasnije i na njemački jezik, i do god. 1703, kako veli P. Leon Wolf, OFM, imao je 2 izdanja. Preveo ga je P. Wolfgang Högner, OFM, a treće, skraćeno izdanje priredio je isti P.L. Wolf. O tomu niže.

5.) Historica, theologica et moralis Terrae Sanctae elucidatio, Antwerpiae 1639. O. Franjo Quaresmi, bivši predsjednik i apostolski povjerenik Sv. Zemlje, napisao je

gornje djelo i objelodanio ga u 2 sveska u Antwerpenu g. 1634-1639. U tom djelu opisao je i mnoge stvari prijašnje i iz svoga vremena o Sv. Zemlji. Njegovo je djelo ponovno objelodanio u Mlecima O. Ciprijan iz Treviza g. 1880-1882, također u 2 sveska in folio. U 2. svesku, knj. 4, pogl. 5. opisuje mučeništvo našega Nikole i drugova, naglasujući, kako ih je Bog sačuvao u životu kroz 3 dana bez ikakve hrane, i kako ih je božanska snaga sačuvala netaknute u vatri, nakon što su u njoj gorili 3 dana.

6.) Croniche ovvero Annali di Terra Santa, napisao P. Pietro Verniero, OFM. O. Petar Verniero iz Montepeloso, današnja Irsina, u Italiji, starešina samostana na brdu Sionu, kustos Sv. Zemlje 1642-1645, kao i apostolski povjerenik u istočnim zemljama, opisao je u knj. 3, pogl. 38. str. 75 sl. i mučeništvo našega Nikole i drugova. Njegovo je djelo ostalo u rukopisu, redigirano po treći put g. 1646. Rukopis se čuva u arhivu Pap. Sveučilišta Sv. Ante u Rimu. Objelodanio ga je g. 1930-1936 u 5 svezaka O. Jeronim Golubović u svojoj "Biblioteca bio-bibliografica della Terra Santa e dell'Oriente Francese" Nuova serie. U opisu mučeništva našega Nikole i drugova O. Verniero ističe, da je mučeništvo bilo na trgu Spasiteljeva Groba, da su sveta tjelesa bila u vatri tri dana, a ostala od nje potpuno

netaknuta; nakon čega barbari, videći to veliko čudo, ostadoše postidjeni i smeteni, pa sveta tjelesa ukopashe tajno, da ih kršćani ne bi štovali i častili kao svece.

7.) Historia cronologica della provincia Syria e Terra Santa di Gerusalemme, napisao na portugalskom jeziku i objelodanio g. 1650. O. Ivan Calahorra. Ova povijest franjevačke provincije Sirije i Sv. Zemlje u Jeruzalemu prevedena je g. 1684. na španjolski, a god. 1694. na talijanski. Na talijanski ju je preveo O. Angelik iz Milana. Opis mučeništva našega Nikole i drugova u toj povijesti zaista je lijep. Tu su mučenici prikazani kao neustrašivi junaci, puni milosti Duha Svetoga, koji su s velikom gorljivošću i postojanošću propovijedali barbarima istinu svetog evandjelja, a neistinitost njihove sekte. Milost Božja ona tri dana, što su bili bez hrane i pića, sačuvala ih je u životu, na veće postidjenje neprijatelja vjere. Njigova tjelesa, koja ni nakon tri dana u vatri nisu mogla izgoriti niti su bila od vatre taknuta, O. Calahorra dva puta nazivlje svetim tjelesima, dva puta svetim relikvijama, dodajući im i druga počasna imena.

8.) Chronik der Minder Brider des Hl. Vaters Francisci, 4. Teil, napisao P. Felix Reinaccius, OFM, g. 1658. Dok su drugi pisci pisali ljetopise franjevačkog Reda na latinskom, španjolskom i drugim jezicima, O. Felix

Reinnaccius (Reinack) hoće da ih napiše na njemačkom jeziku. Ne će da izmišlja događaje, nego ih opisuje prema pisanju povjениčara, kao što su Fr. Marko iz Lisabona, Gonzaga, Luka Wadding, Artur i drugi. On piše četvrti dio ljetopisa. To nas podsjeća na tri dijela ljetopisa Fr. Marka iz Lisabona, dk je četvrti dio objelodanio na talijanskom jeziku god. 1609. i 1612. Barezzo Barezzi. I zaista Reinacciusov opis mučeništva našega Nikole i drugova odgovara u cijelosti Barezzovu, odnosno Fra Markovu opisu. Napomenut ćemo, da Reinaccius našega Nikolu i druge nazivlje svetim muževima, njihova tjelesa svetim tjelesima, i slično, kao i drugi pisci.

9.) Vite dei santi e beati dell' Umbria e di quelli i corpi de' quali riposano ..., Foligno 1647-1661. Apostolski protonotar Laudovit Jacobilli iz Foligna, u Italiji, opisao je u ovom djelu od 3 sveska živote svetaca i blaženika Umbrije, kao i onih koji su u vezi s njima. U 3. svesku, koji je izašao g. 1661, str. 24-26, opisuje život Bl. Petra iz Narbone, koji je bio drug našega Nikole u mučeništvu. Fr. Petar iz Narbone, kako smo vidjeli, bio je drug Fr. Pavlića Trinci iz Foligna, koji je bio jedan od pokretača reforme ili opservancije u franjevačkom Redu. I Jacobilli opisuje mučeništvo našega Nikole i drugova jednako kao i drugi pisci, nazivlje ih

mučenicima, njihova tjelesa svetim tjelesima; naglašujuje njihovu neizgorivost u vatri, i.t.d.

10.) Leggendario Francescano, nel quale secondo l'ordine de' mesi, si rapportano le vite, e morti de Santi, Beati ed altri Huomini, Venerabili, et illustri ne'tre Ordini istituiti dal Serafico P.S. Francesco, Venezia 1676. God. 1676. izdao je O. Benedikt Mazara ovo djelo u Mlecima u 3 sveska, god. 1680. u 2 sveska, takodjer u Mlecima, g. 1689. u 4 sveska, isto u Mlecima. Tu opisuje mučeništvo našega Nikole i drugova, ističe njihovu hrabrost i neizgorivost tjelesa svetih mučenika kroz tri dana što su bila u vatri.

11.) Monumentum gloriae Seraficae. Das ist: Gedenk-Zeichen Seraphischer Ehr des Brinn-Englischen Heiligen Vaters Francisci und dero Minern Brüdern, Wien 1692. Ovo je djelo napisao O. Franjo Caccia, pisac više drugih važnih povijesnih djela. U njemu O. Caccia navodi i mučeništvo našega Nikole i drugova, ističući napose neizgorivost u vatri dva puta, naglasujući, da je treći put vatra gorila 3 dana, a ipak su tjelesa mučenika snagom Božjom ostala netaknuta.

12.) Menologium magnum Seraphici Patriarchae Francisci, napisao O. Fortunatus Hueber, OFM, München 1698. O Hueber objelodanio je g.

1898. mnogoopširnije Mučenikoslovlje franjev. Reda, nego li O. Artur iz Münstera. Opis mučeništva našega Nikole i drugova donosi prema opisima drugih pisaca, poimence Fr. Marijana iz Firenze, Ridolfi-ja, Waddinga, Artura i Mazare, koji su nam već poznati.

13.) Chronica Seraphica, napisao P. Damian Cornejo, OFM. Madrid 1698. Španjolski franjevac i orenski biskup O. Damjan Cornejo, u 4. dijelu, knj. 2, pogl. 21, str. 206-209, opisao je opširnije nego drugi prijašnji pisci slavno mučeništvo našega Nikole i drugova. Što je za nas najvažnije, jest to, što kaže, da je naš Nikola govorio u ime ostalih, Nikola je između ostaloga rekao ovo: "Mi smo poslanici pravoga Boga, u kojega smo časno ime došli, da vam navijestimo radosti mira i vječnoga spasenja; i ako hotimično ne zatvorite očisvijetlu istine, vidjet ćete jasno zablude, koje nečistom sjenom potamnjuju razum u vašoj krivoj sekci, a koje su tako očite, da ih svijetlo naravnog razuma otkriva i osuđuje. Krist, pravi Bog i Čovjek, u Svetom Zakonu, koji je u skladu sa zdravim razumom, pokazao je zdravi put, po kojemu će ljudi doći do vječnog spasenja. Jedino u Zakonu Kristovu je spasenje, a u zakonu vašega mekoputnoga i krivog zakonoše je vječna propast". Kad je poglavica pokušao vjerovjesnike lijepim i laskavim riječima skloniti, da se opozovu što su rekli i odrek-

nu se Krista i tako se sačuvaju od smrti, koja ih čeka, Fr. Nikola mu je među ostalim rekao: "Što smo došli da tražimo, jesu duše, za koje je Krist, pravi Bog i Čovjek, za njihovo spasenje i otkupljenje dao neizmjernu cijenu svoje krvi, beskrejne vrijednosti, a nas veoma boli, što se duše, koje su ga toliko stale, gube, okovane verigama vaše odvratne sekte". Ostali prikaz mučeništva u biti je isti kao kod drugih pisaca.

Ima još drugih pisaca iz 17. st., koji su pisali o mučeništvu našega Nikole i njegovih drugova. Tako na pr. Algezira je napisao djelo: Arbor epilogica totius Ordinis Franciscani; Piquet je napisao: Catalogus virorum illustrium Franciscanorum. Ove pisce navodi Artur u Martyrologium Franciscanum, tako isto i bezimeni pisac knjižice: Martyrologium Terrae Sanctae. Ali, budući da mi do njih nismo mogli doći, preko njih prelazimo.

18. stoljeće

1.) Franziskanisches Martyrologium. Već smo spomenuli, da je P. Wolfgang Högner, OFM, preveo na njemački latinsko djelo O. Artura: Martyrologium Franciscanum, i da je taj prevod do početka 18. st., tj. do 1703. imao 2 izdanja. Ovaj njemački prevod nije u stvari donio

ništa novo; ali je učinio još poznatijim u njemačkom narodu našega Bl. Nikolu, pa zaslužuje, da ga se istakne, kao svjedoka njegove slave i veličine.

2.) Franziskanisches Martyrologium, Augsburg 1703. Kako smo rekli, O. Leon Wolf skratio je Martyrologij O. Artura i O. Högnera i ponovno ga izdao u Augsburgu g. 1703. U skraćenom obliku donosi isto što i oni, pa dalje pronosi kroz njemački narod slavu našega Bl. Nikole.

3.) Annalium Ordinis Minorum supplementa, Augustae Taurinorum 1710. O. Antun Melissani de Maero napisao je ovo djelo kao dopunu velikom djelu O. Waddinga. O. Wadding, pišući ljetopise franjevačkog Reda, mnoge je stvari prikazao previše sažeto. O. Melissani nastojao je to kod važnijih događaja popuniti, i to od g. 1213. do g. 1500. On nije dospio to objelodaniti, pa je nakon njegove smrti njegove dopunke objelodanio g. 1710. u Torinu O. Antun Marija de Turre ab Augustae Praetoria. Nastavljači Waddingova djela ove su dodatke dodavali na odnosnim mjestima kao "Supplementa Melissani de Acro P. Ant." Tako je tu opširniji prikaz mučeništva i našega Bl. Nikole i drugova, koji je uzet u obzir i pri postupku za odobrenje Blaženikova štovanja.

4.) Giardino Serafico, Venezia 1710. O. Antun iz Mletaka objelodanio je g. 1710. u Mlecima u 2 sves-

ka pod tim naslovom prikaz slavnih Franjevacā, koji su cvali u perivoju serafskog, franjevačkog Reda. Medju njima navodi i našega Nikolu i njegove drugove, koji su boravili na Svetom Brdu Sionu i radi propovijedanja vjere od Maura ubijeni god. 1391.

5.) Cronologia ovvero istoria serafica della provincia osservante di Corsica, Lucca 1717. O. Petar della Rocca di Rostino napisao je povijest korsikanske franjevačke provincije. U njoj su opisani samostani, sveci, poglavari i biskupi provincije. Ta je povijest ponovno objelodanjena u Bastiji g. 1937. u "Editions de la Nacelle de Saint François". U 3. pogl. pisac radi o drugu našega Nikole Fr. Stjepanu, kojega nazivlje "de Prunelli", pa opisuje zajedničko mučeništvo sve četvorice, prema Waddingu, Salvatoru Vitaliju, Olivese-u i drugima. Opis mučeništva je više manje kao kod drugih. Na ovom mjestu posebno je to, što Della Rocca di Rostino navodi Vitalija i Olivese-a, koji su takodjer pisali o našem Nikoli, a do kojih mi nismo mogli doći, pa preko njih prelazimo.

6.) Leggendario Francescano, Venezia 1722. Spomenuti O. Antun iz Mletaka preradio je navedeno djelo O. B. Mazare, dodao mu preko 500 novih opisa, mnoge od postojećih povećao i u 12 svezaka, prema 12 mjeseci, ponovno izdao. Ovo je djelo u stvari novo. Što se tiče mučeništva našega

Nikole i drugova, možemo reći, da mu se prvi dio prikaza razlikuje od Mazarina, dok je u drugom više manje isti.

7.) Paraiso Serafico, napisao Fr. Joao B. de S. to Antonio, Lisboa 1749. O. Ivan Krstitelj od Sv. Antuna napisao je na portugalskom jeziku djelo "Serafski raj" i objelodanio ga u Lisabonu g. 1749. U njemu prikazuje mučeništvo našega Nikole i drugova kao i Cornejo, opširnije nego drugi pisci; kaže, da je naš Nikola govorio u ime ostalih; naglasuje, da se njihovo mučeništvo slavi u Sv. Zemlji 14. dana mjeseca studenoga, kad su umrli, a ne 11. dana, kako govore neki pisci.

8.) Annales Ecclesiastici, T. VII., Lucae 1752. I ovo veoma važno djelo, što ga je započeo glasoviti ljetopisac Crkve kardinal Cezar Baronio, a nastavili Bzovius, Rainaldi, Spondanus i drugi, donosi mučeništvo našega Nikole i drugova. Prvi put je o njemu bilo govora u sv. 7, što je izašao u gradu Lucca, Italija, g. 1752; drugi put u novom izdanju u Bar-Le-Duc, u Francuskoj, g. 1869. u sv. 26, koji radi o godinama 1356-1396. Uz god. 1391. opisuje mučeništvo prema Waddingu, ističući, kako tjelesa mučenika nisu mogla izgoriti ni biti povrijedjena od vatre, premda su u njoj bila tri dana.

9.) Martyrologium Terrae Sanctae. Ovo malo djelo nepoznatih pi-

saca sadrži imena i opis mučeništva Franjevac, koji su podnijeli mučeništvo za vjeru u Sv. Zemlji. Djelce je pisano u 17. i 18. st. Objelodanjeno je u Jeruzalemu u časopisu "Diarium Terrae Sanctae", g. 1908-1909-1911 i 1913. U prikazu mučenoštva našega Nikole i drugova, g. 1909, str. 89, najprije se navodi samo mučeništvo, zatim se razjašnjuje sa razlikama kod Fr. Marka iz Lisabona, Bozija i drugih, kao i kod Fr. Artura iz Münstera.

10.) Sylabus Fratrum Minorum qui pro Fide Catholica a Christianae Religionis hostibus interempti sunt, ad "D" in opere: Scriptores Ordinis Minorum, quibus accessit Sylabus illorum qui ex eodem Ordine pro Fide Christi fortiter occubuerunt, Romae 1650. O. Jacint Sbaraglia (Sbaralea), OMConv, koji je preminuo g. 1763, ostavio je neizdano djelo: Supplementum et castigatio ad scriptores trium Ordinum S. Francisci a Waddingo aliisve descriptos cum adnotationibus ad Syllabum Fratrum Minorum qui pro fide catholica a christianae religionis hostibus interempti sunt". To je djelo izdano u Rimu g. 1906. O mučeništvu našega Nikole i drugova govori se slično kao kod Waddinga i Melissani-ja.

11.) Illyricum Sacrum, vol. IV, Venetiis 1769. I slavni izdavač ovog znamenitog djela O. Danijel Furlati, S.I., govori o našem Nikoli i njego-

vu mučeništvu. Govoreći o šibenskoj biskupiji i šestom šibenskom biskupu Bonifaciju iz Ravene, koji je kao naslijednik biskupa Mateja Crnote preuzeo upravu biskupije g. 1388, navodi našega Nikolu. Zatim govori: "U ovo doba grad Šibenik i franjevačka zadruga dali su Crkvi preslavnog mučenika Fr. Nikolu iz odlične kuće Tavljića, koji, budući u Jeruzalemu, raspaljen ljubavlju Božjom i sjećajući se više vječnoga, nego li ovoga života ..., sa trima drugovima istoga Reda ubijen od Turaka, slavnom smrću za Krista preminuo 14. studenoga, i upisan u Franjevačko mučenikoslovlje toga dana, zasluži naslov i štovanje Blaženika".

19. stoljeće

1.) Martyrologium Illyricum Fabiano Blašković, episcopo Macarensi dicatum, Venetiis 1818. O. Jakov Coleti, D.I., nastavljajući Farlatijeva djela "Illyricum Sacrum", izdao je i "Martyrologium Illyricum". Taj je Martirologij bio priprazio, ali bez bilježaka, O. Filip Riceputi, D.I., za djelo "Illyricum Sacrum". Htio ga je izdati, ali ga je spriječila smrt. Isto je htio učiniti prvi izdavač djela "Illyricum Sacrum" Farlati; ali su i njemu stale na putu poteškoće. Napokon ga je izdao O. Jakov Coleti, dodavši dragocjene bilješke i mali tumač. Isti je Martirologij unio g. 1819. u 8. svezak

"Illyricum-a", bez posvete biskupu Blaškoviću. Na jednom i na drugom mjestu Coleti, uz dan 14. studenoga bilježi: "U Jerzalemu muka Bl. Nikole, koji, iz revnosti za kršćansku vjeru... s trima drugovima podnese slavno mučeništvo..." Pa dodaje u bilješci: Bio je rodom iz Šibenika, iz odlične kuće Taviljića, i pripadao franjevačkom Redu. Mučeništvo je podnio pod kraj 14. st."

2.) Biografia Serafica degli uomini illustri che fiorirono nel Francescano Istituto. Venezia 1846. O. Sigismund iz Mletaka donosi u toj biografiji, na str. 177, kako je naš Nikola s drugovima propovijedao u Jeruzalemu vjeru Kristovu, pa su radi toga bili bačeni u tamnicu, isprebijani, za tri dana im nije dana nikakva hrana. Izvedeni iz tamnice, radi ispovijedanja prave vjere Kristove, bili su osudjeni na smrt. Odvedeni na gradski trg, bili su mačevima raskidani na komade, i tako dovršili svoje slavno mučeništvo. Svjedočanstvo O. Sigismunda nalazi se među ispravama u postupku za odobrenje štovanja Bl. Nikole.

3.) Seraphisches Martyrologium... Salzburg 1860. God. 1860. izdao je O. Petar Ausserer pod gornjim naslovom franjevački Martirologij, ali bez oznake svoga imena. God. 1889. ponovno ga je izdao, i tad je označio svoje ime i prezime. Tu je kratko prikaz, kako se kaže u naslovu, obrisa života duhovnih

sinova i kćeri Serafskoga Oca Franje, koje je Crkva unijela u broj svetih i blaženih, ili koji su živjeli i umrli na glasu svetosti, te su velikim dijelom cvali čudesima. Gledom na našega Nikolu i drugova kaže se, da su, plamteći od zanosa za vjeru apostolskom hrabrošću propovijedali, da je jedino vjera kršćanska prava vjera; da su ih razbješnjeli nevjernici isprebijali, zlostavljali na najokrutniji način i bacili polumrtve u ogavan zatvor, gdje su dva dana čamili bez jela i pila. Trećega dana bili su izvedeni i budući nastavili propovijedanje Krista, sjekirama i mačevima bila su njihova tjelesa raskidana na komade. Komadi njihovih tjelesa, bačeni u vatru, ostali su u njoj netaknuti.

4.) Storia universale delle Missioni Francescane, vol. IV, Roma 1860; vol. VII, P. III, Firenze 1891. O. Marcellin de Civezza opisao je ukratko mučeništvo našega Nikole i drugova, ističući neozledivost tjelesa u vatri. Pri tom je rečeno, da su, nakon toga, kršćani položili tjelesa ondje, gdje ne će biti zlostavljani od neprijatelja kršćanske vjere: što nije ispravno. Na drugom mjestu donesen je prevod l. Vatikanskog izvješća, što ga je g. 1881. objelodanio Paul Durieu, i mučeništvo opisano potpuno vjerno kako se dogodilo.

5.) Tableau synoptique de l'histoire de tout l'Ordre Séraphique, Paris 1879. P. Marie-Léon /Patrem/ navodi mučeništvo našega Nikole i drugova, da se zbilo god. 1392. Već znamo, da je to

bilo g. 1391.

6.) Procès-Verbal du martyre de quatre frères Mineurs, Paris 1881. Pod ovim naslovom objelodanio je g. 1881. učenik orientalist Paul Durieu u "Archives de l'Orient Latin", t. 1, pp. 539-540 i svojim bilješkama popratio prvo Vatikansko izvješće o mučeništvu našega Nikole i drugova, o čemu smo već govorili. To je djelovalo kao neka revelacija, za mnogo ispravilo pogriješna mišljenja o stvari i pomoglo, da se otkriju drugi izvori o istoj stvari. Na neke druge izvore upozorio je naš O. Jeronim Golubović, kad je ponovno objelodanio isto izvješće u svojoj već navedenoj "Biblioteca bio-bibliografica" g. 1927.

Budući da je, u vrijeme kad je Durieu objelodanio prvo izvješće, već bio u toku postupak za odobrenje štovanja Bl. Nikole i taj postupak sretno preveden kraju g. 1888, premda to izvješće nije navedeno u postupku, nije potrebno, da dalje navodimo pisce, koji su o stvari pisali.

Gl. 3

Bl. Nikola Tavelić u hrv. narodu

Velik broj djela stranih pisaca, koji su pisali o našem Bl. Nikoli i njegovu mučeništvu, nalazi se u našim, osobito franjevačkim knjižnicama. To vrijedi u prvom redu o franje-

vačkim ljetopisima, martirologijima, koje su pisali na pr. Wadding, Artur, Fr. Marko iz Lisabona; kao i o nefranjevačkim piscima, koji su pisali crkvene anale, "Illyricum Sacrum, Martyrologium Illyricum, i. t. d. Preko tih djela, koja su pisala o Bl. Nikoli, nužno se držala uspomena na Bl. Nikolu kod naših Franjevaca, a preko njih i kod vjernog puka. To se vidi i iz pisanja naših pisaca, koji se pozivlju na te izvore.

Ovamo spadaju i ona izvješća i drugi dokazi, koje smo naveli, kad je bio govor o Šibeniku. Ali budući da smo ih naveli tamo, ovdje preko njih prelazimo, a navest ćemo samo one, koji su pisali u 18. i 19. st. izvan Šibenika.

1.) Bogatstvo i siromaštvo ili Poviest Vangjelska bogatoga a nesrećna Epuluna i ubogoga a čestita Lazara, epos u 30 pjevanja. Dr. Jeronim Kavanjin, odvjetnik i plemić splitski i trogirski, brat Šimuna Kavanjina, trogirskoga biskupa, i Josipa Kavanjina, generalnog vikara splitskog nadbiskupa Stjepana Cosmi, rođen 4.II.1641. u Splitu, preminuo 29.XI.1714, također u Splitu, posljednjih godina života spjevao je ovaj epos. Epos je ostao u rukopisu. Prvi put je objelodanjen g. 1861. Drugi put ga je izdala Jugosl. Akademija u Zagrebu, u priredbi J. Aranze, član Akademije. U eposu je opjevana povijest evanđeoska i sudbina bogataša, koji se svaki

dan oblačio u grimiz i sjajno gostio, kao i siromaha Lazara, koji je ležao kraj vrata njegove palače, pun rana i mučen gladju. Tu su opjevani i događaji roda ljudskoga od postanka svijeta, a i posljedice grijeha, kojemu je uzrok bogatstvo. Pretežno je u tom eposu opjevana domaća povijest. Pjev. 15. posvećeno je svecima, redovnicima, mučenicima, biskupima, pustinjačima, koji su se u našim krajevima rodili, ili se tu štiju. 148. kitica toga pjevanja govori o našem Nikoli. Pjesnik pripovijeda, kako je Bl. Nikola s dvama (tako!) drugovima propovijedać u Jeruzalemu vjeru Isusovu, radi čega su ih Turci stavili na muke i ubili. Kaže naime:

"Blažen Nieko Tavelića,
pripovidać srid Solima
viru Isusa, toga cića
bi izmučen družim dvima
od Turaka, ki smaknuhu
mučenike braneć Muhu".

2.) Liber archivalis Prov. SS. Redemptoris in Dalmatia, Šibenik 1747, Makarska 1764. U ovoj rukopisnoj knjizi prikazana je iz početka povijest bosanske vikarije, odnosno provincije, u kojoj je 12 godina djelovao i naš Bl. Nikola. Razumije se, da je na jednom i na drugom mjestu naveden i naš Bl. Nikola, jer je provincija Presv. Otkupitelja s bosanskom vikarijom i provincijom do god. 1735. sačinjavala jednu pro-

vinciju, a tek god. 1735. od nje se odijelila i od tada sačinjava posebnu provinciju. U toj arhivalnoj knjizi na oba se mjesta kaže za god. 1391: "Bl. Nikola Tavelić, iz Šibenika, koji je boravio u Vikariji Bosne 12 godina, zatim pošavši u Jeruzalem, tu je za vjeru Kristovu zajedno s drugovima od Turaka ubijen".

3.) Natale solum Magni Ecclesiae Doctoris S. Hieronymi in Rudibus Stodonis occultatum, Neostadii Austriae 1752. U ovom velikom djelu O. Josip Bedeković, Pavlin, ima ~~tri~~ dodatka sa tri popisa znamenitih muževa u našim krajevima. U prvom su navedeni sveci, u drugom blaženi, koje je Crkva takovima priznala. U trećem su Časni Sluge Božji, koji su u nebu, ali ih Crkva još nije proglasila svetim i blaženim. Ovima se, veli Bedeković, ne može iskazivati javno štovanje, niti se njihove slike kruniti sa svetačkim zrakama; ali im se može iskazivati privatno štovanje i njihove slike čuvati u kućama. Među ovima, kako je već rečeno, navodi i našega Nikolu. Na str. 211. piše: "Časni Sluga Božji Nikola Šibenčanin, Dalmatinac, Reda Sv. Franje, ubijen od Turaka godine, Gospodnje 1389." Godinu smrti naveo je prema Boziju, koji je takodjer mučeništvo Nikolino stavio u god. 1389.

4.) Razgovor ugodni naroda slovin-skoga, god. 1756; Korabljica Pisma Svetoga i svih vikova svita događaji poglavitih, g. 1760. Naš slavni pjesnik,

filozof i teolog O. Andrija Kačić-Miošić izdao je gornja dva djela u pjesmi i prozi. U njima, pored slav-
nih muževa, kraljeva, banova i dru-
gih narodnih junaka iz prošlosti na-
roda, navodi i one, koji su se odli-
kovali svetošću i uzornim životom.
Kako smo napomenuli, jednako kao i
Bedecković na koncu dodaje tri popi-
sa: svetih, blaženih i drugih Slugu
Božjih, koji kao takovi nisu od
Crkve službeno proglašeni, ali ih na-
rod uvelike cijeni kao ljude, koji
su već s Bogom u nebu. Među ovim
posljednjima je, iako smo vidjeli,
i "Vazda virni sluha Božji fra Ni-
kola Dalmatin iz Šibenika, reda sv.
Frane, od Turaka posičen u Jeruzale-
mu na 1389". Budući da su ove 2
knjige Kačićeve bile veoma obljud-
ljene u hrv. narodu i doživjele
prva 52 potpuna i djelomična izda-
nja, druga 9 izdanja, jasno je, da
su one uvelike podržavale ne samo
među katolicima, nego i među pra-
voslavcima, koji su ih rado čitali,
slavu našega Nikole.

5.) Descriptio soluta et ryth-
mica regum, banorum, caeterorumque
heroum Slavinorum seu Illyricorum
ab A.R.P. Andres Cacics in vernacula
lingua, recenter perbrevis compila-
tione in Latinum traducta, Budae
1764. O. Emerik iz Budima (Pavić),
OEM, imao je sretnu misao, da na
latinski jezik prevede glavne dije-
love Kačićeva "Razgivora ugodnoga"
i tako strani svijet upozna s našim

velikim muževima i junacima u narod-
nom i vjerskom pogledu. Na taj način
upoznao je strani svijet i s našim
Nikolom, o kojemu je prenio na latin-
ski ono, što je Kačić o njemu pisao
hrvatski.

6.) Libro d'oro dei nobili di
Traù, rukopis 1776. Trogirski ple-
mić Jeronim Buffalis, koji je s Ta-
velićima bio u srodstvu po ženidbi,
pišući o trogirskim plemićima Tave-
lićima, spominje i našega Nikolu,
kojemu daje ime Josip, možda po krš-
tenju. Kaže naime: "Od ove obitelji
potječe Časni Blaženi Josip Tavileo,
kojega se danas štiju relikvije i
slike na oltarima i kojega se origi-
nalna slika časti u samostanu Sv.
Frane u Šibeniku."

7.) Saecula Seraphica ex illus-
trioribus gestis et factis proposi-
ta, Essechii 1777. O. Josip Paviše-
vić iz Sl. Požege objelodanio je g.
1777. u Osijeku na latinskom jeziku,
držeći se niza vijekova od ustanov-
ljenja franjevačkog Reda, važnije
dogadjaše, koji su se zbili u odnos-
nom vijeku, u franjevačkom Redu,
odnosno u kat. Crkvi. U drugom vi-
jeku, na sedmom mjestu, bez oznake
stranice, donosi mučeništvo našega
Nikole i drugova, koje nazivlje Bla-
ženima, a njihova tjelesa svetim
relikvijama. Naglasuje kako su bili
tri dana u vatri, a nisu mogli biti
pretvoreni u pepeo.

8.) Bosna Seraphica seu Chronologico-historica deceriptio Provinciae S. Crucis Croatiae Carniolae Ordinis Minorum S. Francisci, MS iz g. 1777, u franjevačkoj knjižnici u Ljubljani čuva se u rukopisu na latinskom jeziku to veliko djelo, što ga je napisao O. Mavro Fajdiga, OFM. U njemu O. Fajdiga u drugom dijelu: O stanju provincije Bosnae Croatiae, pogl. 5, piše o redovnicima, koji su se odlikovali pobožnošću, krijepošću i svetošću, te su krv prolili za Kristovu vjeru. Među njima navodi i našega Nikolu, kojega kao i Deodata ili Donata nazivlje blaženima. Obojica su 12 godina djelovali u Bosni, zatim su s dvojicom drugova u Jeruzalemu htjeli obratiti na kršćansku vjeru poglavicu, koji je bio njih tražio, da se poturče. Nakon mnogih muka bili su bačeni na vatru, ali Bog je njihova sveta tjelesa sačuvao neozlijeđena.

9.) Adversaria historico-chronologica an. 1781. U arhivu Jugosl. Akademije (Histor. Institut) Zagreb, čuva se rukopis iz god. 1781, iz pera nepoznatog Bosanca. U njemu se u § 6. str. 108, radi o redovnicima bosanske franjevačke provincije, koji su podnijeli mučeništvo, pa se na 6. mjestu spominje, da je mučeništvo podnio u Jeruzalemu Fr. Nikola iz Šibenika.

10.) Brevis adnotatio Bosnae Argentinae, eiusque principio (takol), ab anno Christi 1232, ipsiusque interrupta continuatione (takol) hactenus qui est

an. 1788. U arhivu franjevačkog samostana Zaostrog nalazi se rukopis knjige s gornjim naslovom, koju je napisao O. Ante Jeremaić, OFM, Narentinus (vjerojatno pseudonim O. Luke Vladimirovića). Drugi dio nosi naslov "Povijest velikih djela Ilirskog naroda, velikih muževa i Slugu i Službenika Božjih, koji su cvali u vinogradu Gospoda Boga Sabaota, koje su dosada opisali O. Bedeković i O. Andrija Kačić i drugi, koje i mi dodajemo, kako su već opisani". Ovaj drugi dio, tiskan, dodaje onako kako se nalazi kod O. Emerika Pavića; pa je tu naš Nikola među drugim Slugama Božjim onako prikazan, kako je prikazan kod Kačića i Pavića.

11.) Synoptico-memorialis Catalogus Observantis Minorum Provinciae S. Joannis a Capistrano olim Bosnae Argentinae, a dimidio saeculi XIII. usque recentem setatem ex archivo et chronicis eius dem recusis, Budaë 1823. O. Juraj Čevapović, pozivljući se na O. Pavića, u ovom djelu, drugom odsjeku (1. Memoria) spominje one redovnike Provincije Sv. Ivana Kapistrana, koja je nekoć pripadala bosanskoj provinciji, koji su svojom krvlju grimizno obojili pravu vjeru isvoju provinciju. Tu spominje i Nikolu Taulića Dalmatinca, Šibenčanina, i Stjepana Lanich-a, koji su silnom snagom i postojan ošću duha propovijedali u Jeruzalemu Kristovu vjeru, osuđeni na smrt, ubijeni, dva puta bačeni u vatru, ostali u njoj nepovrijeđeni, treći

put u njoj bili tri dana, snagom Božjom ostali netaknuti, ukopani na tajnom mjestu, da ih kršćani ne bi našli.

12.) Storia dei Frati Minori dai primordi della loro istituzione in Dalmazia e Bossina fino ai nostri giorni, vol. 1, p. 1; Zara 1863. U ovom djelu O. Donat Fabianić opširno piše o našem Nikoli i njegovu mučeništvu. On je prvi, ukoliko nam je poznato, naglasio, da je Bl. Nikola pošao u Bosnu g. 1379. U opisu mučeništva mnogo ovisi od O. Marcelina da Civezza, premda toga ne kaže. Stoga i neke tvrdnje, na pr. o ukopu tjelesa sa strane Kršćana nisu tačne.

13.) Serie di tutti i Ministri Generali di tutto l'Ordine de' Frati Minori con sunto storico sull'Ordine de' Frati Minori in Dalmazia ed in Bosnia, Spalato 1869, napisao O. Antun Lulić. Tu O. Lulić spominje i našeg Nikolu, o kojemu kaže: "Bl. Nikola de' Taulicis iz Šibenika, iz mržnje prema vjeri ubijen ... u Jeruzalemu 11. studenoga 1391".

14.) Litanie dei Santi della Dalmazia, Zara 1882. God. 1882. neki pobožni gradjani Zadra, u čast svoje zaštitnice Sv. Anastazije, izdali su popis svetih i blaženih, koji se štiju u Dalmaciji, bilo da su se tu rodili, bilo da su u njoj djelovali. Među njima je i naš Bl. Nikola. Dneva 14. studenoga, br. 97, nalazi se zeziv: "Bl. Nikola, Mučeniče, ... moli za nas". Niže, pod

istim brojem, stoji bilješka: "Bl. Nikola bio je iz Šibenika, od Tavelića, Franjevac, misionar. Propovijedajući u Jeruzalemu ..., bi ubijen od Turaka, pri koncu 14. stoljeća."

15.) Il re d'armi di Sebenico con illustrazioni storiche, vol. 2, Venezia 1884-1886, napisao Dr. Friedrich Antun Galvani. Već smo više puta spomenuli ovoga važnog šibenskog povjesničara, grboslove i bilježnika. Naveli smo, kako u tom djelu govori o našem Nikoli i njegovoj obitelji. Među ostalim napisao je, da je Bl. Nikola, nakon 12-godišnjeg korisnog apostolata u Bosni, pošao u Jeruzalem, gdje je god. 1391. zajedno s trina drugovima podnio mučeništvo za katoličku vjeru u proglašen blaženim.

16.) Franjevci Prov. Presv. Odkupitelja i hrv. puk u Dalmaciji, napisao O. Stjepan Zlatović, Zagreb 1888. Hrv. povjesničar O. Stjepan Zlatović u ovom svom djelu, napisanom g. 1886, a objelodanjenom g. 1888, prije nego je završen postupak za odobrenje štovanja našega Nikole, govori u početku i o njemu. Kaže, kako je bio pobožan redovnik, koji se od prve mladosti posvetio Bogu pokorom, molitvom i uzornom pobožnošću. U Bosni je proveo 12 godina svetog života i primjernog misionarskog apostolara; nakon čega je poslan od poglavara u Palestinu, raspaljen željom, da prolije

krv za pasitelja. U Jeruzalemu utamničen od Turaka i stavljen na žestoke muke 11, 12. i 13. studenoga 1391, za svetu vjeru bi ubijen. Franjevački Red čast ga kao Blaženog mučenika. Uzdamo se, veli on, da će doskora izvršiti postupak kod Sv. Zbora, i da će ga Sv. Crkva proglasiti Svetim Mučenikom.

17.) Napomena. Drugih svjedočanstva ne treba donositi, jer je god. 1888. završen postupak za odobrenje štovanja Bl. Nikole, a slijedeće god. 1889. dozvoljena njegova svetkovina, oficij i misa. - Od navedenih svjedočanstava nije ni trećina bila poznata pri vođenju postupka. Pa ako je Sv. Stolica mogla ustanoviti neprekidnost štovanja od dana mučeništva do vremena odobrenja štovanja, na temelju jednog dijela svjedočanstva, koliko bi više to bila učinila, da su joj bila poznata sva druga svjedočanstva. Ova okolnost pokazuje ne samo da se sudu Sv. Stolice, gledom na proglasivanje blaženih i svetih uopće, a našega Bl. Nikole napose, ne može ništa prigovoriti; nego i da je naš Bl. Nikola uživao glas i slavu, kako u svom narodu tako i u stranom svijetu, veću nego li je to nama bilo poznato.

Pogl. V.

BL. NIKOLA TAVELIĆ - NAŠA SJAJNA
ZVIJEZDA

U Himni Bl. Nikole, 4. kitici kaže se:

Golgoti podno ti si, borče,
pao;
S krvlju si svojom sve za Kri-
sta dao,
Da nam ko zvijezda baciš s ne-
ba zraku
I sjaš u mraku.

Zaista naš Bl. Nikola pokazao je, da je naša sjajna zvijezda, koja nam svijetli prekrasnim primjerima svoga svetoga života i svoga slavnog mučeništva. On se pokazao našim pokroviteljem i zaštitnikom u pogiblima, i kao zvijezda sjaje nam i pokazuju put u tami, u mraku, u neizvjesnostima, u kojima se ne rijetko nalazimo. Stoga ćemo ovdje ukratko prikazati, kako nas svojim primjerom zove i privlači, da ga nasljedujemo; kako ga mi prosimo, da nas kao naš pokrovitelj štiti, te kako je svojim plodnim djelovanjem pokazao, da je apostol jedinstva Kristove Crkve na zapadu, a svojim mučeništvom, da je apostol i mučenik za jedinstvo vjere na istoku.

Primjeri privlače

Poznata je riječ, da riječi potiču, a primjeri privlače. Ta se je riječ obistinila i u slučaju mučeništva našega Nikole i drugova. Njihovo mučeništvo silno je oduševilo njihovu redovničku braću i vjernike, koji su mu prisustvovali ili su za nj čuli. U mnogim je pače pobudilo želju, da ih nasljeduju, t.j. da na isti način i oni postanu mučenici. Spomenut ćemo samo dva slučaja.

1.) Bl. Ivan iz Cetine u Aragoniji i Bl. Petar iz Duennasa kod Burgosa, Španjolci. Bl. Ivan, čuvši za mučeništvo četvorice svetih mučenika radi ispovijedanja vjere u Jeruzalemu, kojih je smrt, veli Wadding, bila tako dragocjena u očima Božjim, a tako slavna u ustima redovničke braće, u želji, da i on na isti način umre, odluči žrtvovati život za ime Kristovo u istom Svetom Gradu. Stoga podje u Rim k Papi Bonifaciju IX, da od njega dobije dozvolu i apostolski blagoslov. Papa, ispitavši i istraživši njegov duh, dozvoli mu, da ide propovijedati Saracenima, gdje god hoće, samo ne u Jeruzalemu, da ne izloži pogibli onamošnju braću. Bl. Ivan, očekavši održanje provincijalnog kapitula u Burgosu i dok mladi brat laik Fr. Petar iz Duennasa položi

redovničke zavjete (1394), podje s njim kastiljskom provincijalu Fr. Ivanu Vitali, da s njegovom dozvolom podje u Betiku, a odatle u Granadu. Provincijal ih za neko vrijeme stavi na kušnju, da vidi, da li ih vodi duh Božji; jer su isto činili i drugi, a kasnije su, stavljeni na muke, otpali od vjere. Kad se je uvjerio, da ih vodi duh Božji, dopusti im, da podju s blagoslovom Božjim i njegovim. Obojica podjoše u Granadu 8. siječnja 1397. Tu su propovijedali Saracenima na isti način kao naš Nikola i njegovi drugovi. Rekli su im, da je njihova vjera kriva vjera i da ih vodi u vječnu propast, a katolička vjera da je svima potrebna za spasenje. Od obojice su Saraceni tražili najprije laskavim, zatim prijetecim riječima, pače to je tražio sam njihov kralj, da se odreknu kršćanske vjere. Kad toga nisu htjeli činiti, sam im je kralj odrubio glavu 15.V.1397. Kasnije su njihova tjelesa rasječena na komade. Papa Klement XII. odobrio je štovanje. Sve ovo zabilježeno je u "Legenda antiqua Hispanica", koja je napisana koncem 14. ili početkom 15. st. Glavne stvari prenio je u svoju Kroniku spomenuti Fr. Marko iz Lisabona (1511-1591).

2.) Drugi slučaj je trojice Franjevac i jednoga svjetovnog klerika u Carigradu. Dok je u

Carigradu boravio naš glasoviti zemljak, Dominikanac Fr. Ivan Stojković iz Dubrovnika, kao odušmanik bazelskog sabora (24.IX.1435-2.XI.1437), gdje je radio na sjedinjenju crkava, u Carigradu se bavio proučavanjem grčke književnosti neki neimenovani svjetovni klerik prvoga podstriga (tonzure). Ovaj je kroz to vrijeme često pohadjao odušmanika Stojkovića, kojega je ljubio kao oca, a on njega kao sina. Uto su stigla u Carigrad tri Franjevca: Fr. Petar iz Betonta i Fr. Andjelo iz Eskula, Talijanci, i Fr. Petar iz Mainza, Nijemac. Poslanik, videći u njima ljude skromne i svete, ponudi im svoje usluge. Oni, vidjevši odušmanika tako sklonu, očitovaše mu svoju nakanu, da idu k nevjernicima propovijedati evandjelje i postanu mučenici. Odušmanik, čuvši to, prestraši se. Ali videći, da su to ljudi sveti i puni duha Božjega, odobri im nakanu. Doživši za to mlađi klerik, stade ih moliti i zaklinjati, da mu dopuste, da i on podje s njima; jer je od djetinjstva želio umrijeti kao mučenik. Kad su oni pristali, na njihov poticaj, napisu raspravu: "O mučeništvu svetaca", u kojoj opravdava njihov i svoj korak. U toj raspravi kaže, kako nas nevjernici svaki dan ubijaju; i nas svaki dan nestaje, a da nismo mučenici. Pa će i kršćanski trgovci prodaju nevjernicima kršćansku djecu, koju oni uzgajaju kao nevjernike i tako im ubijaju dušu i tijelo. Zato nas je

stigla kazna Božja. Sv. Franjo u svom pravilu govori braći, da idu k nevjernicima propovijedati evandjelje. Ali ne spada samo na Franjevce, da propovijedaju nevjernicima evandjelje i izlažu se mučeništvu. To bi trebalo da čine i drugi. Jer, iako se izlažu mučeništvu, nije uvijek sigurno, da će biti ubijeni. Navodi više slučajeva, gdje vjerovjesnici nisu ubijeni, kao što nije bio ubijen ni sam Sv. Franjo, koji je više puta išao k Saracenima, da im propovijeda pravu vjeru, a nisu mu ništa učinili. Prelazeći na način, kako će propovijedati nevjernicima, kad se ne zna njihov jezik, svjetuje, da se čini onako kako su činili presveti i pravjerni sinovi i braća Sv. Franje u Jeruzalemu pred skoro 40 godina, naime naš Nikola i njegovi drugovi. Oni su napisali na poseban papir ono što su htjeli reći, a jedan primjerak toga nalazi se, kako čuje, i u samostanu na brdu Sionu. Na suđenju su govorili preko tumača, i tako su propovijedali Krista kako su mogli. Tako će i on učiniti za se, a učinio je i za ta tri Franjevca. Nakon toga, ovaj klerik, poklonivši odušmanika Stojkoviću svoje grčke knjige - koje su bile od dragocjene koristi, kad se je kasnije radilo o ujedinjenju istočne i zapadne Crkve - i uredivši pitanja glede majke, klerik se oprostio od O. Stojkovića i podje s franjevačkim vjerovjesnicima. Kamo su pošli i kako su svršili, nije poznato.

Ovi slučajevi jasno pokazuju, kako se je djelo našega Nikole i njegovih drugova i nakon 40 godina od njihove smrti visoko cijeno i nasljeđovalo, a njih se smatralo i nazivalo presvetim muževima i prevjernim sinovima Sv. Franje.

Čl. 2

Narodu preizgledan

1. Sva izvješća o mučeništvu našega Nikole i drugova izrazuju se o njima kao muževima i redovnicima najpohvalnije. Kako smo vidjeli, ona kažu, da su bili muževi zaista ureseni krepostima, Bogu preodani i prepobožni, vrlo strogova i pre-strogoga života, svojim poglavarima preposlušni i u svakoj redovničkoj vrlini preiskušani i presavršeni. Pisci ih nazivaju blaženim i pre-blaženim, svetim i presvetim muževima, prevjernim sinovima Sv. Franje. Njihova tjelesa nazivlju svetim tjelesima, svetačkim relikvijama, i.t.d. Ovim pohvalama šibenska izvješća kao i ono u Ljetopisu 24-orice franjev. Generala dodaju još jednu, naime da su bili narodu preizgledni. Zaista ljepših pohvala, koje bi ukratko izrazile svetost života ovih Kristovih mučenika, teško je naći!

2.) Ove pohvale odnose se na svu četvoricu mučenika, dosljedno i na našega Nikolu. Za njega i za Fr. Deodata, koji je s njim djelovao u

Bosni kao vjerovjesnik, izvješća dodaju, da su onamo pošli radi redovničke savršenosti. Dakle težnja im je bila, da u Bosni postanu još bolji i savršeniji redovnici: što je i razumljivo, jer je u Bosni, kako smo vidjeli, vladalo strogo opsluživanje redovničkih pravila. Za našega Nikolu imamo još jedno svjedočanstvo o umrtvenosti i strogosti života. To se svjedočanstvo odnosi na njegovu obuču, na njegove sandale, koje se štiju kao relikvije svetaca. O njima je u postupku za odobrenje štovanja naglašeno, da su dobro sačuvane, iako su mnogo stare; jer su pod stopalima jako učvršćene mnogim čavlima, koji su morali dobro vježbati u ustrpljivosti i mrtvenju onoga, koji ih je obuvao i nosio.

3.) Dok gotovo svi drugi pisci, domaći i strani, našega Nikolu nazivlju blaženim i preblaženim, svetim i presvetim redovnikom i mučnikom, neki naši pisci, kao O. Josip Bedeković, Pavlin, i O. Andrija Kačić-Miošić, u tomu čine iznimku. Oni prave razliku između onih, koje je Sv. Stolica takovima priznala, i onih koje još nije priznala. Među ove druge stavljaju i našega Nikolu, jer mu štovanje još nije bilo službeno odobreno, odnosno Sv. Stolica još ga nije bila proglašila blaženim. Ali ipak o našem Nikoli izrazuju se veoma lijepo. Bedeković ga nazivlje Časnim Slugom Božjim, kojega se može privatno štovati i slike mu se u kući čuvati. Kačić ga stavlja u broj "Velikih slugu Božjih od našega

slavnoga jezika i naroda, koji premda crkva sveta nije metnula u broj sveti ni blaženi, da se općenito i očito štiju od bogoljubni, poznaje ji za velike sluge Božije u raju među svetim i blaženim". Pa napose o njemu dodaje: "Vazda virni sluga Božji fra Nikola, Dalmatin iz Šibenika, reda s. Frane, od Turaka posičen na 1389". Godinu mučeništva 1389. naveo je prema istom Bedomoviću. Ovu pohvalu izrekao je Kačić u svojoj pjesmarici: "Razgovor ugodni naroda slovinskoga", koja je od g. 1756. do danas doživjela 52 potpuna i djelomična izdanja, i u svojoj "Korabljici pisma svetoga i svih viskova svita dogagajih", koja je od g. 1760. unaprijed imala 9 izdanja. Zaista vrlo lijepa pohvala za našega Nikolu, kojemu ne treba drugo, nego da ga i Sv. Stolica takvim službeno prizna i proglasi. Ovu pohvalu donio je i Pavić u svom latinskom prevođu Kačićevih pjesama, kako ćemo niže vidjeti, kao i Jerameić u rukopisu, koji se čuva u arhivu franjev. samostana Zaostrog.

4.) Ova pohvalna svjedočanstva kako svjedoka očevidaca u izvješćima o mučeništvu, tako i povjesničara potvrđuju zajednički glas, da je naš Bl. Nikola bio za života narodu preizgledan. Stoga njegov narod može da ga vjerno nasljeđuje u kreposnom i svetom životu; pa kako radi njegove žrtve života, tako i ra di

njegove svetosti može da se njim ponosi i diči, što je tako lijepo izraženo u pjesmici: "Čuvaru Isusova Groba":

Krv tvoja sveta, залог Božjeg blaga,
Slavu donese svemu rodu tvo-
mu;
Stoga tvoj narod, Hrvatska
ti draga
Tobom se diči.

Čl. 3

Duh Bl. Nikole Tavelića

Iz onoga, što smo dosada rekli, već nam je dobro poznat duh našega slavnog zemljaka Bl. Nikole Tavelića. Smatramo ipak korisnim, da se na stvar posebno osvrnemo.

1.) Spomenuti francuski pisac Ivan Gobry u svom djelu: "Sv. Franjo Asiški i franjevački duh" kaže, među ostalim, ovo: "Pokretna sila svih djela Sv. Franje bila je briga, da se dopadne Kristu i da mu postane sličan. Može se reći, da se baš u ovom sastoji temelj franjevačkog duha i da sve kreposti Sv. Franje i njegovih učenika moramo tumačiti u ovoj perspektivi... Franjevac prije svega promatra i sluša Gospodina Isusa i svoj život uskladjuje s njegovim životom i s njegovom riječju". Ovo treba imati pred očima, kad se prosudjuje djelovanje

našega Nikole i kad se hoće upoznati duh, koji ga je vodio u djelovanju.

2.) Nadalje isti pisac kaže, da je franjevački duh, duh ljubavi. Budući da su svi sveti ljubili, veli on, a ljubav prožima svaku kršćansku duhovnost, time što se kaže, da je franjevački duh, duh ljubavi, nije rečena nikakva posebna novost. A ipak, naglasuje on, baš u tomu stoji značajka franjevačkog duha. I to dokazuje ovako. Franjevačka je ljubav serafska ljubav. Franjevačka serafska ljubav jest pokretna sila svega djelovanja i temelj svih kreposti. Prvenstvo ljubavi u životu Sv. Franje i njegovih prvih učenika prihvatili su bogoslovi i filozofi franjevačkog Reda kao osnovu i počelo duhovnog života, bilo Božjega bilo ljudskoga. Sv. Franjo htio je da u praktične svrhe iskoristi žar, koji je u razmatranju prožeo njegovu dušu. Nakon što je Duh Sveti u molitvi i razmatranju obuzeo Franjinu dušu, polazio je na putove i naviještao vjernicima i nevjernicima kraljevstvo Božje. Kao što se Krist nije zadovoljio ulogom Magdalene, ulogom kontemplativnog života, nego je pro lazio Palestinom, naviještajući kraljevstvo Božje, tako je činio i Sv. Franjo. Tako čini i svaki njegov sin, koji stvarnom serafskom ljubavlju obuhvaća sve ljude, koje je Krist svojom krvlju otkupio. Tako Gobry.

3.) Ove značajne riječi tako lijepo otkrivaju i rasvijetljaju duh našega Bl. Nikole, velikog sina seraf-

skog Oca Franje. Želja, da se dopadne Isusu i da mu postane sličan, pokretala ga je u čitavom životu. Kako je Sv. O. Franjo, nakon žarke molitve i razmatranja, polazio na putove i naviještao vjernicima i nevjernicima kraljevstvo Božje, tako je činio i njegov prevjerni sin Nikola. Duša Bl. Nikole bila je prožeta serafskom ljubavlju prema Bogu i prema bližnjemu. Ta je ljubav bila ona pokretna sila, koja ga je g. 1379. odvela u Bosnu među bogumile-patere; koja mu je davala snagu, da u najvećim poteškoćama, kroz 12 godina među njima djeluje i povraća ih Bogu. Kad mu je, nakon nenadane smrti kralja Stjepana Tvrtka, 23.I. 1391, radi nastalih nemira i građanskih ratova, to bilo onemogućeno, ta ga je ljubav odvela u Sv. Zemlju, da bude čuvarom Isusova i Marijina Groba i djeluje među vjernicima i nevjernicima, koji su ondje boravili ili onamo hodočastili. Ista serafska ljubav, a ne što drugo, potakla je njega i njegove drugove, da pokušaju predobiti za Krista hiljadu Saracena, koji su boravili u svetim mjestima, a nisu poznavali ni pravoga Boga ni onoga, koji nam je donio otkupljenje i spasenje. Na upit, je li ih poslao njihov Papa ili koji kršćanski kralj, odgovorili su da ih nije poslao nikakav čovjek, nego sam Bog, koji se udostojao nadahnuti ih, da Saracenima propovijedaju istinu i njihovo spasenje.

4.) Da je duh serafske ljubavi oživljavao dušu našega Bl. Nikole i bio pokretna sila svega njegova djelovanja, to nam pokazuje njegov u najvišem stupnju svet život. Da ga je duh Božji u svemu vodio i prožimao sva njegova djela, osobito ono najznačajnije, kad je s drugovima pokušao predobiti za Krista Saracene, to je potvrdio sam Bog, kad ih je u mučeništvo proslavio s onako velikim znamenjima, osobito kad im je tri puta sačuvao tjelesa netaknuta u vatri, na radost i divljenje vjernika, a na zaprepašćenje i postidjenje nevjernika.

5.) O. Ivan Krizostom Guzzo, pišući o djelovanju našega Nikole u Bosni, naglasuje, da ga je prožimala revnost, da traži duše za Boga i da Bogu daruje duše. Prvo polje apostolata našega svetoga subrata, veli on, bila je Bosna. U njoj je djelovao 12 neprekidnih godina onim žarom, koji svakoga čovjeka pretvara u junaka. U Sv. Zemlju dovela ga je želja za još većim radom, za još većim trpljenjem, želja za mučeništvom, živa želja da sav svoj život žrtvuje za Gospodina, da bude što sličniji Propetoj ljubavi (Il Libro d'Oro dei Francescani di Terra Santa, Venezia 1939, 217 sl.).

6.) Serafsku ljubav, kojom je plamtela duša Bl. Nikole, kad je polazio da predobije Saracene za kršćanska vjeru, lijepo je prikazao prof. Bruno Bulić na slici, što ju je napravio za oltar Bl. Nikole u svetištu Čud. Gospe Sinjske. Predviđajući, da mu pokušaj

ne će uspjeti, nego da će biti ubijen, Bl. Nikola ne mrzi svoje krvnike, ne ljuti se na njih; nego im oprašta, i pun vedrine i ljubavi, iako s nekom tugom na licu, ide da ih predobije za Krista, da ih spasi od vječne propasti.

Čl. 4

Bl. N.T. nebeski pokrovitelj hrv. naroda

1.) Kad govorimo o Bl. Nikoli Taveliću kao nebeskom pokrovitelju hrv. kat. naroda, onda ne mislimo na nebeskog pokrovitelja u strogom smislu. Takova pokrovitelja, po kan. 1278, može dati samo Sv. Stolica. Ipak katolički narod može uzeti kojega Slugu Božjega, bilo sveca bilo blaženika, za svoga nebeskog pokrovitelja, kao takova ga častiti i u pomoć zazivati, a onda kasnije tražiti od Sv. Stolice, da ga i ona takvim prizna. To je nebeski pokrovitelj u širem smislu. Takvim nebeskim pokroviteljem hrv. kat. narod zaista smatra i u pomoć zazivlje Bl. Nikolu Tavelića.

2.) Kad je g. 1647. Dominik Tavelić oporučno ostavio, da se u crkvi Sv. Frane u Šibeniku podigne oltar na čast njegova rodjaka Bl. Nikole Tavelića, on je Bl. Nikolu nazvao uresom i pokroviteljem grada Šibenika i franjevačkog Reda. Hrv. kat. narod, otkad se počelo širiti štovanje Bl. Nikole Tavelića kod nas, mnogostručnim činima je pokazao,

da on Bl. Nikolu smatra nebeskim pokroviteljem ne samo grada Šibenika, nego i svega hrv. kat. naroda. To se vidi iz slijedećih činjenica:

1.) To je izraženo na zavjetnom oltaru, što ga je hrv. narod podigao na čast Bl. Nikole u crkvi Sv. Cirila i Metoda u Jeruzalemu. Tu na donjem dijelu oltara stoji na latinskom jeziku ovaj napis: "Jeruzalemskom Mučeniku Bl. Nikoli Taveliću, Hrvatu -svom nebeskom Pokrovitelju hrvatski narod posvećuje 1935". Na gornjem dijelu oltara uklesan je zaziv Bl. Nikoli, da moli za hrvatski narod. Napis je na hrv. jeziku i glasi: "Bl. Nikola Taveliću, moli za hrvatski narod!"

2.) Kako zavjetni oltar tako i sve na njemu, odnosno sve što služi za službu Božju na oltaru, izrađeno je doprinosima više manje svega hrv. kat. naroda. Tako križ, zlatni kalež s pliticom, sveto ruho i posudje, svijećnjaci, misne ploče, zavjetna svijeća, i.t.d.

3.) Kad je 25. srpnja 1937. taj oltar svečano posvećen, u prisutnosti hrv. hodočasnika, nadbiskup-koadjutor Dr. A. Stepinac, koji je obavio posvetu, na oltar je postavio 11 svezaka sa 100.000 vlastoručnih potpisa Hrvata-katolika, koji su s drugima duhovno hodočastili k Bl. Nikoli Taveliću, poklonili mu se na mjestu, gdje je svojom mučeničkom smrću proslavio Boga, kat. Crkvu,

Sv. Zemlju, franjevački Red u svoj hrv. narod, i preporučili sebe i svoj narod njegovu moćnom zagovoru.

4.) Otkad je iste god. 1937. Sv. Stolica dozvolila, da se na čast Bl. Nikole podižu oltari i njegove slike izlažu u svima crkvama i kapelama u našim krajevima, njegove se slike nalaze u preko 1000 crkava i kapela, a gotovo na svima je napis: "Bl. Nikola Taveliću, moli za hrv. narod!"

5.) Ne samo po crkvama i kapelama, nego i po kućama vjernika nalaze se slike i sličice Bl. Nikole, koje su izrađene u više stotina hiljada primjeraka, a gotovo na svima je isti zaziv upravljen Bl. Nikoli, da moli za hrv. narod.

6.) Kad su g. 1939. naši biskupi zamolili Sv. Stolicu, da Bl. Nikolu proglasi svecem kat. Crkve, njima su se pridružili, osim 250 hodočasnika iz svih hrvatskih krajeva i politički predstavnici hrv. naroda, u ime svega hrv. naroda. Kad su pak naši biskupi g. 1957. molbu obnovili, uz njih su posebne molbe, bilo pojedinačne bilo skupne, upravili gotovo svi slojevi hrv. kat. naroda.

7.) Od tog vremena u istu svrhu moli se gotovo u svima našim crkvama u stanovitim prigodama, u nekim svake nedjelje i blagdana, pa i svaki dan, osim što to čine svaki dan mnogi pojedinci, redov-

ničke zajednice i katoličke obitelji.

8.) Hrvati katolici iz svih krajeva naše domovine, kao i oni iz drugih država, osobito članovi Molitvenog Saveza, poklanjaju svoje priloge za snažanje troškova, potrebitih za rad oko kanonizacije Bl. Nikole. Tu nailazimo i na ganutljive priloge "udovičkog novčića".

9.) K ovomu moramo dodati činjenicu, da se sunarodnjaci Bl. Nikole u svojim duševnim i vremenitim potrebama obraćaju za pomoć Bl. Nikoli kao svom mogućem zaštitniku i pomoćniku, a on ih sve dobrostvijo prima i u pomoć im pritječe. To će nam biti jasnije iz drugoga dijela.

Gl. 5

Apostol jedinstva Crkve i mučenik za jedinstvo vjere

Već smo rekli, da je naš Nikola bio apostol vjerskog i nacionalnog jedinstva svoga naroda. Ovdje možemo dodati, da je on u isti mah bio apostol jedinstva Crkve i mučenik za jedinstvo vjere uopće.

1.) Bl. Nikola kod nas je radio na obraćanju bogumila-patarena u Bosni, naime oko njihova povratka u kat. Crkvu. On je htio povratiti u našim krajevima jedinstvo Crkve, koje je bilo bogumilskim radom prekinuto. Bogumili su ne samo širili i u djelo provadjali

vjerske zablude, t.j. krivu nauku; nego su sačinjavali i posebnu vjer. sektu posebnu crkvu s "djedom" na čelu i drugim vjerskim poglavarima, kao što su ih patareni imali u drugim zemljama. Premda nije potpuno uspio u svom nastojanju, ipak je njegovo mukotrpno zalaganje bilo okrunjeno zamjernim plodovima, kako smo spomenuli. Bogumili su se održali još dugo u Bosni, krivnjom njihovih zaštitnika, bosanskih velikaša, pa i nakon pada Bosne pod turski jaram. Još su mnogo zla nanijeli jednoj Bosni, a i susjednim zemljama, na pr. Dubrovačkoj republici, kad su ispod turskog jarma bježali u slobodne kršćanske krajeve. Naš Bl. Nikola svojim apostolskim radom pokazao se pravim apostolom jedinstva Crkve kod nas, a i mi ga s pravom takvim smatramo i častimo.

2.) Svojim nadzemaljskim smionim pothvatom u Jeruzalemu, s kojim je, goreći od serafske ljubavi prema dušama, htio predobiti za Krista Saracene i tako postići jedinstvo vjere na istoku i na zapadu - što mu je donijelo mučeničku palmu - pokazao se naš Nikola ne samo apostolom, nego i mučenikom za jedinstvo vjere. Iz toga se vidi, da je u Bl. Nikoli ne samo buktila živa vjera i da je bio njezin pravi apostol; nego da je bio i dalekovidni savremenik, koji je već u 14. st. htio ostvariti u malomu, pa je i život žrtvovao za ono, što su kasnije vijekovi snovali i

pokušavali u velikom, i oko čega se sada tako ozbiljno radi, naime za jedinstvo Crkve i vjere, da na svijetu bude jedno Kristovo stado i jedan Pastir.

3.) Vjeru Bl. Nikole Tavelića posebno ističe i molitva u oficiju i misi na njegov blagdan. Tu se kaže, da je Bog Bl. Nikolu posebno proslavio revnošću za širenjem vjere. Njegovu vjeru također je posebno istakao i blagopok. Papa XII, u govoru, što ga je održao hrv. hodočasnicima, kad su mu na blagdan Bl. Nikole, 14. XI. 1939, podnijeli molbu, da Bl. Nikolu proglasi svecem kat. Crkve. Sv. Otac zaželio je hodočasnicima, da im vjera bude čvrsta i nepokolebiva, kao što su čvrsti i nepokolebivi vrhunci našega Velebita, o koje udaraju i odbijaju se oluje i vjetrovi, a da ih ne mogu oboriti. Tu je Sv. Otac dodao: "Vi ćete i danas ostati čvrsti i vjerni katoličkoj nauci i odredbama Sv. Crkve, njenoj vrhovnoj glavi po primjeru blaženog Nikole Tavelića, u komu je katolička vjera gorila poput svete vatre, i čija će kanonizacija, ako je to u planovima Gospodnjim, razveseliti manje Nas nego li vas".

4.) Slijedeće godine 1940, na blagdan Svih Svetih (1. XI.), blagopok. šibenski biskup Dr. O. Jeronim Mileta, pozivajući svećenstvo i vjernike na proslavu blagdana Bl.

Nikole, nakon što je naveo gornje riječi Sv. Oca, dodao je: "Sv. Otac nam je iznio kao primjer goruće vjere, odanosti i vjernosti katoličkoj nauci i Sv. Crkvi Bl. Nikolu, našega narodnog Blaženika. Ovo je i najveći razlog, s kojega moramo štovati Bl. Nikolu, te njegov kult proširiti u svakom mjestu, u svakoj kući, u svačijem srcu. Svima nama treba da svijetli primjer njegove vjere i vjernosti Sv. Crkvi. Naš narod, ako se želi uzdržati i dalje opstojati među kulturnim kršćanskim narodima u ovo tako bolno doba, puno užasa i propadanja..., mora imati pred očima dični lik blaženoga Nikole, te prema njemu gojiti pobožnost i tražiti njegov zagovor".

Pogl. VI.

PREMA VRHUNCU SLAVE

Čl. 1

Služeno odobrenje i porast
štovanja Bl. Nikole

1.) Nakon što je proveden postupak kod biskupskog suda u Šibeniku i kod Sv. Zbora Odreda u Rimu, Sv. O. Papa Lav XIII. 6. lipnja 1889. potvrdio je odluku Sv. Zbora od 25.V. 1889. i odobrio štovanje našega Bl. Nikole 6. lipnja 1889. Nadalje odlukom od 17. svibnja 1890. dozvolio je njegovu svetkovinu, oficij i misu šibenskoj biskupiji, s dvostrukim većim obredom (duplex maius). Malo kasnije dozvoljena je svetkovina dalmatinsko-istarskoj provinciji OO. Konventualaca, s dvostrukim manjim obredom osim Šibenika, gdje je vrijedio dvostruki veći obred. God. 1898, 25. svibnja, svetkovina je protegnuta na sav franjevački Red; 1.IX.1903. dozvoljeno je bosanskoj provinciji - gdje je Bl. Nikola djelovao 12 godina - da njegovu svetkovinu mogu svetkovati s dvostrukim većim obredom (duplex majus); 13.I. 1909. provinciji Presv. Otkupitelja, na području koje se Bl. Nikola rodio i stupio u franjev. Red, dozvoljeno je, da njegovu svetkovinu mogu svetkovati s dvostrukim obredom drugoga stupnja (duplex II. classis). Nastojanjem

Šibenskog biskupa Dra O. Jeronima Milete, svetkovanje blagdana protegnuto je 20.VII.1936. i na jugoslavenski dio zadarske nadbiskupije. Na molbu pak zagreb. nadbiskupa i predsjednika Bisk. Konf., Dra. Antuna Bauera, u ime sviju drugih biskupa, svetkovanje blagdana Bl. Nikole protegnuto je 19.III.1937. na sve biskupije u Jugoslaviji. God. 1956-1958. Sv. Stolica dozvolila je svima franjevačkim provincijama u Jugoslaviji, da blagdan Bl. Nikole svetkuju kao festum II. classis.

2.) Na molbu istoga Dra. Antuna Bauera podnesenu u ime sviju drugih biskupa, Sv. Stolica dozvolila je 22.X.1937, da se na čast Bl. Nikole mogu u svima crkvama i kapelama sviju biskupija podizati oltari i njegove slike i kipovi izlagati javnom štovanju vjernika. Od toga vremena podignut je velik broj oltara u raznim crkvama, a njegove slike i kipovi nalaze se u preko 1000 crkava i kapela biskupskih, župskih, samostanskih i drugih, dok se više stotina hiljada Blaženikovih slika i sličica s molitvom ili bez molitve nalazi u kućama i rukama vjernika.

3.) Slike i kipovi Bl. Nikole, nakon porasta njegova štovanja, osobito nakon god. 1937, pronađeni su kod nas naši domaći umjetnici, kao Ivan Kerdić, Gabrijel Jurkić, Mila Vod, O. Mirko Čosić, Dr. Pavao Gavranić, Ignacij Mihalić, Ladislav Majersky, slovački

umjetnik, Ante Franičević, Ivo Dulčić, Bruno Bulić i drugi. -Imamo slika i iz starih vremena. Osim onih u crkvi Sv. Frane u Šibeniku, naime t.zv. najstarije slike, za koju je Karlo Mihaljević iz Krka kao akademski stručnjak pod zakletvom g. 1888. ustvrdio, da je iz 15. st., a talijanski stručnjak Rudolf Pallucchini g. 1942, da je iz sredine 17. st., i one na stropu iste crkve iz g. 1675; imamo još i drugih starijih slika, koje prije nisu bile poznate. Trogirski plemić Jer. Buffalis pisao je gl. 1776. da se Blažnikove slike štiju na oltarima i da se njegova originalna slika nalazi u Šibeniku. God. 1750 kad je podignut oltar na njegovu čast u crkvi Sv. Frane, bez sumnje je napravljena i njegova slika; ali nam ona nije sačuvana. Po prilici iz istog vremena potječe i ona slika, što se nalazi u prizemlju franjevačkog samostana u Nerezinama na ot. Lošinju. Tu su poredane 172 slike (nekih nema), a na 50. prikazano je mučeništvo našega Nikole i drugova 14. studenoga. -Razni ogranci franjevačkog Reda dali su napraviti slike sviju svetaca franjevačkog Reda. Tako na pr. Belgijski kapucini dali su izraditi g. 1881: Epilogus totius Ord. Seraphici S.P. Francisci. Tu je u. 3. nizu na 3. mjestu: "B.F. Nicolaus a Seuenico M." Prigodom ujedinjenja raznih observantskih struja g. 1897. sa strane Pape Lava XIII, O.Kandid Mariotti, generali postula-

tor franjev. Reda, dao je napraviti Stablo sviju franjevačkih svetaca, priznatih od Sv. Stolice. Slike pojedinih blaženih i svetih napravio je Andrija Bianchi. Stablo je izdano g. 1901, a na njemu je i naš Bl. Nikola, bez brka i brađe, ponizno i skromno gleda preda se, usta su mu malko otvorena kao da propovijeda, u lijevoj ruci drži mučeničku palmu. Gotovo u isto vrijeme napravio je Gaidano sliku za blagovaonicu u franjevačkom samostanu S. Salvatore u Jeruzalemu. Tu je Bl. Nikola prikazan s drugovima, kako visi prvoga dana mučeništva (11. studenoga). - Osim ovih bilo je, i drugih slika, koje su pravljene prigodom proglašenja Bl. Nikole blaženim, na pr. za oltar u stolnoj crkvi u Šibeniku, za oltar u crkvi Sv. Franje u Šibeniku, itd. Te je slike pravio spomenuti slikar Karlo Mihaljević iz Krka.

4.) Kad je g. 1937. Sv. Stolica dozvolila podizanje oltara na čast Bl. Nikole u svima crkvama i kapelama u Jugoslaviji, počele su se na njegovu čast podizati i crkve i kapele. Prva kapela izvan Jugoslavije, zapravo oltar u crkvi Sv. Ćirila i Metoda u Jeruzalemu, što ga je svojim milodarima podigao na čast Bl. Nikole hrv. narod, bio je posvećen 25.VII.1937. Posvetu je obavio ondašnji zagrebački nadbiskup-koadjutor Dr. Alojzije Stepinac, koji je pošao onamo na čelu hrv. hodočasnika. Prva kapela na čast Bl. Nikole u hrvatskim krajevima

jest ona, što su je podigli seljaci mjestu Cerovac župe Pož. Sesvete, Nastojanjem Dra. Djuke Kuntarića. Sliku za oltar napravio je umjetnik Gabrijel Jurkić, a predstavlja Bl. Nikolu kako propovijeda bogumilima. Blagoslov kapele obavio je, uz veliku svečanost, 21.XI.1937, blagopok. Nadbiskup O. Rafael Rodić, O.F.M. - Zatim je podignuta druga kapela u Vrhovcu, župe Bribir, biskupije senjsko-modruške. Kapelu je podigao s pomoću župljana i općine Bribir, župnik Stjepan Petranović i blagoslovio 24. rujna 1939. - U kolovozu godine 1940. počeli su bosanski Franjevci u predgrađu Sarajeva, zvanom Kovačići, podizati svoju bogosloviju i crkvu na čast Bl. Nikole Tavelića. Crkva i bogoslovija imale su biti središte za širenje štovanja Bl. Nikole Tavelića, pa je crkva imala biti njegovim zavjetnim svetištem, koje se podiže doprinosima svega hrv. naroda. I jedna i druga zgrada, uza sve ratne poteškoće, bile su uglavnom gotove pri koncu g. 1942, te su mogle služiti svojoj svrsi, navlastito kad je slijedeće god. 1943. pokrenut "Glasnik Bl. Nikole Tavelića". Ali teške posljedice rata sve više su se osjećale, pa je "Glasnik Bl. N.T." morao prestati koncem g. 1944, a crkva i bogoslovija izgubile su g. 1947. svoj religiozni karakter. - Budući da se u crkvi Sv. Frane u Šibeniku još od 16. st. čuvaju i javno štiju relikvijske Bl. Nikole, te se u njoj nalaze i njegove slike i oltar barem

od sredine 18. st., a i vjernici, otkad se kod nas počelo širiti štovanje Bl. Nikole, više pohađaju tu crkvu i oltar - blagopok. šibenski biskup Dr. O.J. Mileta, odlukom od 1. travnja 1941. proglasio je tu crkvu prvim i glavnim svetištem Bl. Nikole Tavelića. Tu je, ispred Blaženikova oltara, nakon smrti 23.XI.1947, dobar biskup ukopan. - 16. prosinca 1941. zagrebački pomoćni biskup Dr. Josip Lach blagoslovio je temeljni kamen nove župske crkve Bl. Nikole Tavelića u predgrađu Zagreba, Kustošiji. Ta je crkva imala biti prva župska crkva Bl. Nikole Tavelića. Uza sve ratne poteškoće, nastojanjem u prvom redu nadbiskupa-kardinala blagopok. Dra. A. Stepinca, crkva je mogla biti dovršena kroz manje od dvije godine, pa ju je svečano na blagdan Bl. Nikole, 14.XI.1943. predao službi Božjoj isti nadbiskup Dr. A. Stepinac. - To je prva, ali ne jedina župska crkva Bl. Nikole Tavelića. Kad je god. 1945. blagopok. splitski nadbiskup Dr. Kv. Kl. Bonefačić ustanovio novu župu u predgrađu Splita, Pojšan, i povjerio je OO. Kapucinima, OO. Kapucini, uz Pokrovitelja župe Čudotv. Gospu od Pojšana, uzeli su za Supokrovitelja Bl. Nikolu Tavelića. - Blizu Bribira, na području nekadašnje Lučke županije, u franjevačkim župama Lišani-Ostrovica i Banjevci, počele su se g. 1939. graditi 2 crkve na čast Bl. Nikole Tavelića. Drugi svjetski rat, koji se malo kasnije protekao i na naše krajeve, omeo je rad, koji još nije mogao biti nastanjen. - Na području franjevačke župe

Sinj u Dalmaciji, u selu Brnaze župnik O. Ivan Samardžija preudėsio je jednu zgradu na groblju u kapelu, stavio u nju oltar sa slikom Bl. Nikole Tavelića, svečano je blagoslovio i predao službi Božjoj 2. XI. 1954. g. Vjernici sela Brnaze rado i često pohadjaju tu kapelu i u njoj obavljaju svoje pobožnosti, prose pomoć Bl. Nikole, i daju izgovarati sv. mise tražeći milosti i u zahvalu za primljene milosti. - I u mnogim drugim crkvama i kapelama vrši se osobita pobožnost na čast Bl. Nikole, moli se za njegovo proglašenje svetim, zahvaljuje mu se na primljenim milostima i prosi njegov zagovor u raznim duševnim i vremenitim potrebama. To vrijedi u prvom redu za župsku crkvu u Podhumu kod Livna kao i župsku crkvu u Milni na ot. Braču.

Čl. 2

Molbe za proglašenje Bl. Nikole Tavelića svetim

1.) Porast štovanja Bl. Nikole Tavelića porodilo je želju, da se uputi molba Sv. Stolici, da Bl. Nikolu proglasi prvim hrvatskim svecem kat. Crkve. Želja je izražena predsjedništvu Bisk. Konferencija. Ono ju je odobrilo i predložilo na sjednici u listopadu g. 1939.

Bisk. Konf. prihvatila je predlog i zaključila, da molbu podnese sam

predsjednik nabiskup Dr. A. Stepinac u društvu nekoliko biskupa, na čelu posebnog hodočašća, koje će u tu svrhu poći u Rim. Nadbiskup i metropolit Stepinac pozvao je predstavnike hrv. naroda, da se i oni pridruže. Oni su se rado odazvali i uputili posebnu molbu sa svoje strane. Obe molbe predane su Sv. Ocu Papi, blagopok. Piju XII, a svečanoj audijenciji na blagdan Bl. Nikole 14. studenoga 1939. Molbu biskupa i nadbiskupa pročitao je i predao Sv. Ocu, ispred 8 biskupa i nadbiskupa i 250 hodočasnika, nadbiskup Stepinac, a molbu predstavnika hrv. narodu odaslanik g. Djuro Maršić. Sv. Otac je hodočasnike i predstavnike primio vrlo lijepo i održao im prekrasan govor, koji je nadbiskup Stepinac protumačio za one, koji ne razumiju latinski. Na koncu su hodočasnici pred Sv. Ocem otpjevali hrv. himnu: "Lijepa naša", koju je Sv. Otac saslušao stojeće.

2. Molba, koju su biskupi i nadbiskupi upravili Sv. Ocu, glasi:

PRESVETI OČE !

Oratorij Sv. Venancija kraj krs-
tionice Lateranske bazilike označuje početak veza hrvatskog naroda s Apostolskom Stolicom, koje su trajale hiljadu i trista godina, od onog vremena kad je Vrhovni Prvostolnik Ivan IV, "koji je bio dal-

matinskog plemena", god. 641. poslao knezovima hrvatskog naroda "presvetoga i prevjernoga opata Martina" (Historia Salonitana Tome Arhidjakona, c. 8), koji su onda, nakon Rimljana, vladali nad čitavim istočnim Ilirkom od mora do rijeke Drave i Drine, da s njima ugovara o otkupu zarobljenika i o prenosu tjelesa svetih iz Salone u Rim.

Ovaj opat, kojega smo gore spomenuli, obavivši vjerno poslanstvo, vratio se je u Rim noseći sobom Tjelesa Sv. Venancija, Dujma, Anastazija, Maurala i drugih svetih Mučenika, koji su u Saloni (st. 2-4) prolili krv za ime KRISTOVO, u čast kojih je isti Papa sagradio oratorij Sv. Venancija i tu položio njihova Tjelesa.

Od te godine ta veza hrv. naroda s Apostolskom Stolicom sve više se jačala, osobito djelovanjem drugova papinskog poslanika Ivana iz Ravene, koji je "dozvolom Vrhovnog Prvostolnika prolazeći stranama Dalmacije i Hrvatske" obnavljao crkve, redio biskupe i neuki narod upućivao u katoličku nauku" (ibid. c. 11). On, posvećen za nadbiskupa, prenio je na splitsku crkvu povlasticu, koju je u starini od Apostolske Stolice dobila Salona.

Hrvatski Poglavice slijedećih godina, primivši krštenje, sklopili su savez i davši pismeno jamstvo Sv. Petru Apostolu, u vrijeme Sv. Agatona Pape, obećali su mu, da ne će nikada oružjem napadati tuđe zemlje, nego da će biti u miru sa svima koji hoće mir,

te su primili obećanje od Sv. 6. Pape, ako drugi narodi na njih napadnu i budu ih uznemirivati ratom, da će se za njih boriti osvetnik Bog i da će im pribaviti pobjedu Petar, učenik Kristov (Konstantin Porfirogenet, De adm. imper. 31).

Za hiljadu i trista godina, Presveti Oče, hrv. narod nije odustao od tog saveza, niti je ikada povrijedio vjeru zadanu Sv. Petru i njegovim nasljednicima, iako je imao veoma teških kušnja i prijetnja: pače je katoličku vjeru protiv neprijatelja kršćanskog imena odvažno branio i zato bio počašćen od Pape Lava X. god. 1519. naslovom "Predziđe kršćanstva".

Radi toga, Presveti Oče, prostrti pred nogama Tvoje Svetosti, ponizno molimo, da se blagostivo udostojiš, prigodom svečanog 1300-godišnjeg jubileja od prvog ulaska hrv. naroda u krilo Svete Majke Crkve, junaka naroda našega

BLAŽENOGA NIKOLU TAVELIĆA

Reda Svetoga Franje, koji, nakon što je dvanaest godina obraćao raskolnike i pobijao krivovjerne bogumile u Bosni, za Krista je 14. studenoga 1391. u Jeruzalemu prolio krv, i od Pape Lava XIII. 6. lipnja g. 1889. bio počašćen častima Blaženika,

EKVIPOLENTNOM KANONIZACIJOM UNIJETI U BROJ SVETACA

Napokon, u ime svega hrv. naroda, obnavljajući vjernost, poslušnost i

ljubav Sv. Petru i njegovim nasljednicima, ponizno prosimo apostolski blagoslov.

Dano u Zagrebu, d. 27. listopada 1939.

2.) Molba predstavnika hrv. naroda, koju je potpisao Dr. V. Maček, a Sv. O. Papi predao g. Djuro Maršić, glasi:

PRESVETI OČE !

Hrvatski politički predstavnici zajedno sa svim hrvatskim narodom pridružuju se molbi hrvatskog metropolitane i zagrebačkog nadbiskupa, da se poobožnom sinu hrvatskog naroda Bl. Nikoli Tavaliću dodijele časti svetih Nebesnika.

Budući da je mene zapala preza-vidna čast, da te ovim putem dostavim do znanja, smatrah svojom dužnošću, da na prvom mjestu izjavim vjernost hrvatskog naroda Rimskoj Crkvi, koja je uvijek bila nepogrešiva tumačiteljica vječne Istine, moćna zaštitnica socijalne pravde, i neumorna promicateljica sloge među narodima.

Hrvatski narod, primivši od Rimskih Papa pred hiljadu i više godina kršćansku vjeru, u svemu svom djelovanju uvijek se je pokazivao poštovaocem tih odlika, koje jedine mogu stradajućem ljudskom rodu donijeti sreću, mir i pokoj.

Stoga nije čudno, što je Papa Lav X. dao hrvatskom narodu dični naziv "Prezidje kršćanstva".

Po naravi miroljubiv, po kršćanskom uzgoju, premda upitomljen, ipak neustrašive čudi, hrvatski narod prvi od svijeta na svijetu već god. 680. sklapa međunarodni ugovor sa svetim Papom Agatonom, s kojim ugovorom obećaje, da ne će nikada ratovati, da bi oteo tuđu imovinu.

Vršeci pošteno ovo obećanje kroz čitavih hiljadu i više godina, svoju je imovinu čvrsto i nepokolebivo branio i svoju domovinu s njezinim zakonima sačuvao neovisnu od tuđih zakona.

Zadojen kršćanskom vjerom i kulturom, hrvatski narod sačuvao je svoju vjeru, uzvraćajući uvijek ljubav za ljubav, poštovanje za poštovanje.

To dokazuju vjekovne borbe hrvatskog naroda za samoodržanje, kojima se ujedno često trudio, da se ne bi prekinuli njegovi prijašnji odnosi sa Sv. Stolicom, te je pružao i najočitije dokaze veza hrvatskog naroda sa Sv. Rimskom Crkvom, koji vez postoji do današnjega dana.

Ovaj stav hrvatskog naroda nikada ništa nije pokolebalo.

Radi togam slijedeći neprekidno i postojano stope svojih

predja, hrvatski narod kliče: ZDRAVO,
SVETI OČE, ZDRAVO !

U Zagrebu, 9. studenoga 1939.

Dr. Vladko Maček
vodja hrv. naroda

3.) Budući da se je god. 1941. drugi svjetski rat proširio i na naše krajeve, te nisu bili ispunjeni uvjeti za ekvipolentnu kanonizaciju Bl. Nikole, naime nisu sabrane, ispitane i objelodanjene isprave, koje rađe o njegovu mučeništvu, nije se mogla dobiti njegova ekvipolentna kanonizacija, koja se predviđjala za proslavu 1300-godišnjice prvih odnosa hrv. naroda sa Sv. Stolicom, god. 1941-1942. Kad je svršio drugi svjetski rat i teške ratne posljedice bile ublažene, sabrane su, ispitane i dane u štampu odnosne isprave. Tada su naši biskupi sa svoje Bisk. Konf. u listopadu g. 1957. ponovili molbu Sv. Ocu, da Bl. Nikolu proglasi svecem, istim kraćim putem, naime ekvipolentnom kanonizacijom. Njima su se pridružili mnogobrojni drugi pojedinci i zajednice bilo kod nas bilo iz stranog svijeta, ne samo obični vjernici, nego i vrlo ugledne ličnosti crkvene, redovne i svjetovne. Od tog vremena broj molba i potpisa na zajedničkim molbama dosegao je 100.000. Nemoguće je donijeti sve te molbe. Navest ćemo samo onu molbu, koju Sv. Ocu Papi Ivanu XXIII. predao krčki biskup

Dr. Josip Srebrnić, prigodom svog pohoda "Ad Limina", 25. listopada 1959. Ta molba sadrži glavne razloge, radi kojih se traži ekvipolentna kanonizacija, a glasi:

PRESVETI OČE !

Klečeći pred nogama Vaše Svetosti, ja niže potpisani biskup biskupije krčke, u ime svoje, klera i sviju vjernika, ponizno molim Vašu Svetost, da se blagostivo udostoji preslavnoga Kristova Mučenika, velikog junaka naše vjere Bl. NIKOLU TAVELIĆA, Reda Male Braće, ekvipolentnom kanonizacijom uvrstiti u broj Svetaca, radi slijedećih razloga:

1.) Vjera, za koju je Bl. NIKOLA TAVELIĆ dao svoj život, počela je u našem narodu slabiti. Hrvati, koje je pređasnik Vaše Svetosti Papa Ivan VIII, radi života, kojim su se odlikovali, nazvao "Najkršćanskijim narodom", Papa Ivan X. "Najosobitijim sinovima Sv. Rimske Crkve", a Papa Lav X. "Najčvršćim bedemom svega kršćanstva, predzidjem kršćanstva", sada se po malo otudjuju, od života prijašnjih vremena. Događa se ne rijetko, da djeca, po volji roditelja, rastu bez krštenja, zaručnici stupaju u brak bez blagoslova u crkvi, starci umiru bez sakramenata. Protiv ovih zela smatramo potrebitim što prije staviti vjernicima pred oči

narodnoga Sveca i Zaštitnika BL. NIKOLU TAVELIĆA, koji je ne samo veoma sveto živio, nego se nije bojao ni mučeništvo podnijeti za svoju vjeru.

2.) BL. NIKOLA TAVELIĆ bio je u svom životu Apostol jedinstva Crkve, Čuvar Groba Krista Gospodina, Mučenik za jedinstvo vjere. Mučeništvo je podnio u Jeruzalemu. Radi toga bi se on mogao nazivati međunarodnim Mučnikom. Pa kao što je njegovo mučeništvo donijelo utjehu i ohrabrenje vjernicima svijeta naroda, tako će, uzdamo se, i njegovo proglašenje svetim donijeti utjehu i ohrabrenje u vjeri ne samo njegovim suнародnjacima, nego i vjernicima svega svijeta.

3.) Za milosti dobivene zagovorom BL. NIKOLE TAVELIĆA nikakav stručnjak ne usudjuje dati svjedočanstvo o događaju, koji na dilaži sile prirode. Stoga mi ne možemo tražiti proglašenje BL. NIKOLE TAVELIĆA svetim, nego izvanrednim putem.

4.) Naš narod malen i siromašan ne može, osobito u sadašnjim prilikama, snositi ogromne troškove, koji su potrebni za formalno ili svečano proglašenje svetim.

Radi tih razloga opet i opet molimo Vašu Svetost, da se blagostivo udostoji podijeliti BL. NIKOLI TAVELIĆU, preslavnom Kristovu Mučniku, svetačke časti putem ekvipo-

lentne kanonizacije za učvršćenje vjere u hrvatskom narodu.

Rim, 25. listopada 1959.

Pečat: JOSIP SREBRNIĆ
biskup krčki

Čl. 3

Rad oko proglašenja svetim

1.) Nakon što je ponovljena molba za proglašenje Bl. Nikole svetim, učinjeno je, koliko je bilo moguće, ne samo da se dobije što prije to proglašenje, nego i da se što više proširi poznavanje Bl. Nikole i pobožnost prema njemu među vjernicima. Stoga su izdane na latinskom jeziku knjige o životu, mučeništvu i slavi Bl. Nikole, na temelju kojih ima biti proveden postupak kod Sv. Stolice za njegovu ekvipolentnu kanonizaciju. Sirene su kod nas i u stranom svijetu Blaženikove slike i sličice s kratkim crticama iz života i molitvom za kanonizaciju na više jezika, Vice-postulatura je izdala g. 1958. "Život, štovanje i milosti Bl. Nikole Tavelića", a g. 1959. "Kiticu cvijeća Bl. Nikoli Taveliću, Mučniku pravovjerja". Postulatura u Rimu izdala je g. 1960. "Molitvenik Bl. Nikole Tavelića",

koji sadrži proširene crtice iz Blaženikova života, i veći broj molitava i pjesama Bl. Nikoli, kao i za razne prigode i pobožnosti.

2. Ovdje treba posebno istaknuti "Himnu Bl. Nikole Tavelića". Nju je spjevao g. 1942, za franjevačku vrkvu u Kotoru, blagopok. Dr. O. Felicijan Fržop, Franjevac iz Vodica kod Šibenika, koji je preminuo 2.I.1952. kao starešina samostana i defintor provincije Sv. Jeronima, u Kotoru. Prigodom godišnjice smrti ta je Himna prvi put objelodanjena g. 1953, u službenom "Vjesniku Franjev. Prov. Sv. Jeronima", br. 2, zatim u "Kitici svijetla", pa u "Molitveniku Bl. Nikole Tavelića". Uglazbio ju je za troglasno pjevanje kao i za jednoglasni koral član iste provincije prof. O. Ivo Peran. Himna je spjevana u t.zv. Safinoj strofi, a sastoji se od 7 kitica. U njoj su istaknute glavne misli iz Blaženikova života i djelovanja, naime njegov plemeniti rod, franjevački svetački život, vjerovjersničko djelovanje u nevjerom zatrovanoj Bosni i Sv. Zemlji. Njegov viteški nastup u Jeruzalemu, koji mu je podno Golgote donio mučeničku krunu, simbol je stoljetnih patnja njegove mučeničke grude, a on sam je postao našim svitlom i uzorom. Na koncu se njemu upravlja molba, da po svoj našoj domovini prošese naručaj nebeskih darova, i svojom mučeničkom rukom grimiz-bijelom blagoslov prospe Hrvatskom cijelom.

3.) Da bi se što uspješnije proširilo upoznavanje Bl. Nikole Tavelića i pobožnost prema njemu, kao i da bi se pomoglo snažanju troškova za kanonizaciju, Vice-postulatura je g. 1958. ustanovila Molitveni savez Bl. Nikole Tavelića. To nije ni religiozna ni društvena organizacija, nego samo nabožna ustanova, koja ima zamijeniti "Ligu Bl. Nikole Tavelića". Liga je bila ustanovljena g. 1942. sa svrhom, da oko Bl. Nikole okupi sve katolike Hrvata, preuzme sav rad za širenje njegova štovanja, i brigu za snažanje troškova kanonizacije. Liga, radi ratnih i poratnih teškoća, nije mogla doći do izražaja, dok nije konačno god. 1945. raspuštena. Ali zato je Molitveni savez, iako to nije crkvena organizacija, lijepo nadoknđuje. Članovi Molitvenog saveza, kad pristupaju u Savez, ne trebaju prijaviti ime; gdje ih je više, dovoljno je prijaviti broj. Samo obećaju, da će nastojati moliti, bilo koju molitvu, u svrhu proglašenja Bl. Nikole svetim, i ako mogu, nešto pokloniti u jedan ili više puta, za pokriće troškova kanonizacije.

4.) U istu svrhu ustanovljeni su Prijatelji Bl. Nikole Tavelića. Tako se zovu oni, koji svaki dan, kad mogu, izmole krunicu Bl. Nikole Tavelića, da bi se pospiješilo njegovo proglašenje svetim. Krunica sastoji od 14 Očenaša, Zdravih Marija i Slava Ocu. To se preporuča u prvom redu onima, koji su dobili kakvu milost po zagovoru Bl. Nikole

Tavelića.

5.) Da se rad oko proglašenja Bl. Nikole svetim što više pospiješi i ujedno vjernicima bude što korisniji, naši su biskupi udijelili, svaki za svoje područje, po loo dana oprostjenja za svaku molitvu i svako dobro djelo u svrhu proglašenja Bl. Nikole Tavelića svetim. To se oprostjenje može dobiti u nadbiskupijama: zagrebačkoj, zadarskoj i barskoj, i u biskupijama splitskoj, makarskoj i hvarskoj, dubrovačkoj, mostarskoj, senjsko-medruškoj-riječkoj, pazinskoj, križevačkoj, banjalučkoj.

6.) Rad oko proglašenja Bl. Nikole Tavelića svetim kod Sv. Zbora Obreda već se približuje kraju. Budući da se u slučaju Bl. Nikole radi o proglašenju svetim na temelju mučeništva, trebalo je izraditi t.zv. "Positio super martyrio", t.j. raspravu ili studiju, u kojoj je na temelju povijesnih isprava, prikazan tok mučeništva i njegova svrha, da se može utvrditi, da je Bl. Nikola zaista, pravi mučenik, koji je život svoj žrtvovao za vjeru Kristovu. Ta je studija već gotova i odobrena, pa je posla u štampu.

7.) Nadalje potrebno je, da branitelj kauze Bl. Nikole izradi službeno "Positio pro canonizatione aequipollenti", t.j. raspravu ili studiju, u kojoj će biti dokazano, da su u slučaju Bl. Nikole ispunje-

ni svi uvjeti, u kojima se dozvoljava ekvipolentna kanonizacija. Ta se studija sad izrađuje. Kad bude gotova, podići će i ona u štampu, pa će se o stvari kod Sv. Zbora Obreda po-vesti diskusija. Nakon toga Sv. Zbor obavijesti Sv. Oca o svom zaključku; pa ako je povoljan, Sv. Otac dispensira od čudesa i pristupa izdavanju bule, s kojom se Bl. Mučenik uvrštava u broj svetaca kat. Crkve s pravom na sve čine i iskaze štovanja u cijeloj katoličkoj Crkvi.

Čl. 4

Najveći štovatelj i širitelj slave Bl. N. T.

1.) Otkad se je g. 1933. počelo kod nas širiti štovanje Bl. Nikole Tavelića, osobito pak od g. 1937., kad je Sv. Stolica protekla njegovo štovanje na sve naše krajeve i dozvolila, da se u svima crkvama i kapelama podiju njegovi oltari i njegove slike izlažu javnom štovanju, velik je broj naših ljudi mnogo učinio za proširenje njegova štovanja i slave. Tu je na prvom mjestu Hrv. Odbor za Sv. Zemlju i Hrv. Knj. društvo Sv. Jeronima, sa svojim glavnim predstavicima Dr. Josipom Andrićem u Zagrebu i Dr. Djukom Kuntarićem u Sl. Požegi. Mnogo su učinili i žrtvovali u istu svrhu i pojedini naši biskupi i nadbiskupi, franjevački provincijali i drugi pojedinci, u prvom redu šibenski biskupi blago-

pok. Dr. O. Jeronim Mileta, krčki biskup Dr. Josip Srebrnić, tajnik BK i križevački biskup, Dr. G. Bukatko, Dr. O. Bernardin Polonijo, Mons. Dr. Dragutin Hren kao vice-postulator i u posljednje vrijeme Dr. Krešimir Zorić kao postulator. Mnogo je doprinijela naša katolička štampa, osobito Svetište Sv. Antuna, Obitelj, Glasnik Sv. Ante i Glasnik Bl. Nikole Tavelića. Predugo bi bilo, kad bismo sve naveli; a to ne bi bilo ni moguće, jer su mnogi molili i radili tiho, a drugi anonimno.

2.) Ipak moramo istaknuti, da je najviše za slavu i štovanje Bl. Nikole doprinio, iako to u javnosti nije poznato, blagopok. zagrebački nadbiskup i hrv. metropolit kardinal Dr. Alojzije Stepinac. On je bio najveći štovatelj Bl. Nikole, jer ga je kao Kristova vjerovjesnika i mučenika smatrao svojim idealom i uzorom, svojim svecem. Otkad je g. 1935. stupio u Zagrebu u franjevački Treći Red - u koji ga je primio sam vrhovni poglavar Reda Preč. O. Leonardo M. Bello - on se je ponosio, što se je mogao nazvati subratom Bl. Nikole. I kao što je šibenski biskup Antun Josip Fosce u svoje vrijeme nastojao oko odobrenja štovanja Bl. Nikole sa strane Sv. Stolice i njegova proglašenja blaženim, jer je to smatrao korisnim i potrebitim za svoju biskupiju, tako je i nadbiskup-kardinal Stepinac nastojao oko proširenja štovanja Bl. Nikole, jer je to smatramo korisnim i potrebitim za svoju nadbiskupiju, pa i za cijelu kat. Crkvu u našim krajevima. On je u

svoje vrijeme pisao, da je imao prigode iz bližega promatrati neke čine blagopok. Pape Pija XII, koji subili od presudne važnosti za cijelu kat. Crkvu. Jednim takovim činom on je smatrao i kanonizaciju našega Bl. Nikole, pa je živo nastojao, da do nje što prije dodje; a uvjeren je bio, da će jednoga dana do nje doći. Ovdje ćemo spomenuti neke stvari, jer još nije došlo vrijeme, da se sve iznese.

3.) Kad se je god. 1937. spremalo hodočašće u Sv. Zemlju i trebalo posvetiti zavjetni oltar hrv. naroda, podignut na čast Bl. Nikole u crkvi Sv. Ćirila i Metoda u Jeruzalemu, nadbiskup-koadjutor Stepinac stavio se na čelo hodočašća i pošao u Jeruzalem, gdje je svečano posvetio taj oltar 25.VII. 1937. - Kad je 7. prosinca 1937, nakon smrti blagopok. nadbiskupa Dra. A. Bauera, ipso jure preuzeo upravu zagrebačke nadbiskupije, on je već 4 dana nakon toga, tj. 11.XII.1937. upravio pismo vjernicima sela Cerovac župe Pož. Sesvete, koji supodigli prvu kapelu Bl. Nikole Tavelića u našim krajevima. U tom pismu nadbiskup hvali revnost seljaka, zahvaljuje im na počasti iskazanoj Bl. Nikoli i potiče ih na daljnje štovanje i odanost prema Bl. Mučeniku. - God. 1939. bila je izražena želja, da se od Sv. Stolice zatraži ekvipolentna kanonizacija Bl. Nikole. Nadbiskup Stepinac kao predsjednik Bisk. Konf. tu je želju prihvatio, iznio na sjednici Bisk. u listopadu iste godine i predložio na prihvrat. Predlog je prihvaćen i zaklju-

čeno, da on isti podje s nekoliko biskupa na čelu hodočasnika i preda Sv. Ocu molbu. Predsjednik se postarao za izradbu molbe, koju je on, u svečanoj audienciji, na blagdan Bl. Nikole Tavelića, 14. studenoga 1939, pročitao i Sv. Ocu uručio.

- Tom prigodom nadbiskup i metropolita Stepinac pozvao je političke vodje hrv. naroda, da se i oni pridruže i Sv. Ocu predadu svoju molbu, e da tako molbu uputi sav hrv. narod preko svojih crkvenih i političkih predstavnika: što su oni i učinili. - Nakon toga višekratnim dopisivanjem s postulatorom Mons.

Drom Jurjem Madercem i Drom.O. Dominikom Mandiećem, komu je bilo povjereni, da kritički ispita i objelodani isprave, koje su se odnosile na mučeništvo Bl. Nikole, nastojao je kod jednoga i drugoga, da taj rad bude gotov do g. 1941-1942, da se tada dobije ekvipolentna kanonizacija. Predviđajući, da do tog roka ne će biti gotova željena studija, poslao je u Francusku, u Tuluzu, blagopok. Dra. Augustina Juretića, da on ispita i prouči važne isprave o mučeništvu našega Nikole, koje se onamo čuvaju i o kojima smo već govorili. Dr. Juretić bio je pošao, ali ga je rat omeo, da ne dođe do cilja.

Od god. 1939. unaprijed svake godine pozivao je dušobrižni kler i vjernike svoje nadbiskupije pred blagdan Bl. Nikole, da njegov

blagdan proslave što večanije, te da mole za njegovu što skoriju kanonizaciju. Molitve su se imale obavljati svake nedjelje i blagdana nakon svečane mise ili prigodom blagoslova. - God. 1941. pozvao je umjetnicu Milu Vod, neka izradi nacrt za oltar Bl. Nikole u stolnoj crkvi u Zagrebu. Na oltaru je imao biti s jedne strane lik Bl. Nikole Tavelića, s druge strane Bl. Augustina Kažetića. Umjetnica je izradila lijep nacrt; ali do ostvarenja nije došlo radi tehničkih poteškoća, kao i radi toga, što je iskrsla misao, da na oltaru budu likovi svih hrvatskih Blaženika. - God. 1942. ustanovio je za svoju nadbiskupiju Ligu Bl. Nikole Tavelića, kojoj je bila svrha, da oko sebe okupi sav hrv. kat. narod, da preuzme svu akciju oko širenja, štovanja i upoznavanja Bl. Nikole, te oko sabiranja sredstava za troškove njegove kanonizacije. Članovima Lige udijelio je oprostjenje od 50 dana, koje su oni dobivali za molitve, koje su molili u svrhu proglašenja Bl. Nikole svetim. Liga se je malo zatim proširila gotovo na sve naše krajeve; ali je zbog teških ratnih i poratnih prilika morala obustaviti rat, dok nije konačno raspuštena. - God. 1943. naredio je, da se dade iz crkvene blagajne sadašnjem vice-postulatoru D 30.000.-, da bi mogao izdati kritični život Bl. Nikole. Kasnije je više puta hrabrio i sokolio na ustrajnost

njega i neke druge, koji su istraživali izvore i povijesna svjedočanstva o Bl. Nikoli; jer će ipak doći vrijeme, kad će Bl. Nikola biti proglašen svecem kat. Crkve.

Čl. 5.

Bl. Nikola Tavelić za svoju slavu

1.) Kadšto se među nama čuje riječ: "Što ću ja raditi za Bl. Nikolu? Neka on radi sam za se!" Time se misli reći: "Neka Bl. Nikola učini kakvo čudo, i stvar je gotova".

2.) Ovdje moramo napomenuti, da nije stvar tako jednostavna, kako na prvi mah izgleda. Nije čudo ono, što se nama takovim čini; nego ono ozdravljenje ili događaj, koji Sv. Stolica takovim prizna. Da Sv. Stolica neki događaj ili ozdravljenje prizna pravim čudom, vrše se mnogostručna ispitivanja, konsultiranja, sjednice i rasprave liječnika, svjedoka i drugih stručnjaka. To sve, osim što traži mnogo vremena, spojeno je s ogromnim troškovima, kojih mi nismo u stanju snositi. I to je jedan od razloga, radi kojih naši biskupi već od početka traže za Bl. Nikolu ekvipolentnu kanonizaciju.

3.) Ipak moramo priznati, da je Bl. Nikola Tavelić dosta učinio, iz čega se vidi, da on radi za svoju slavu, za svoju kanonizaciju. Spomenut ćemo neke činjenice.

1) Kad su uz velike napore i trošak, koji su snosili franjevački provincijali, bili gotovi kritički radovi o životu, mučeništvu i štovanju Bl. Nikole, da bi mogli biti predani Sv. Stolici na proučavanje i daljnji postupak, trebalo ih je dati u štampu. Ali kako? Postulator Dr. Zorić u Rimu, nije naslijedio niti jedne pare, jer nije bilo nikakvog fonda. Molilo se Bl. Nikolu, da on pomogne. I zaista on je pomogao. Javile su se 2 dobre duše, od kojih je svaka poklonila po 200.000 lira, da bi odnosni radovi mogli poći u štampu. I tako su radovi pošli u štampu.

2) Ovdje treba napomenuti, da sav novac za kanonizaciju moramo pribaviti mi, jer smo actores in causa mi t.j. naš narod, koji traži kanonizaciju. Postulator je tražio od prijatelja u stranom svijetu, i oni su mu dobrano pomogli. Ali nije bilo dovoljno. Za širenje štovanja Bl. Nikole trebalo je napraviti sličice s molitvom i crticama iz života. Trebalo je podmiriti troškove za advokata, dopisivanje, i.t.d. Tisak knjiga s dokumentima i sve ostalo zapalo je 1 milijun i po. Postulator je skupio 1 milijun i 200 hiljada. Još je trebalo 300.000. Opet se molilo Bl. Nikolu, da pomogne. Kad je to čula jedna dobra duša, uzela je ček i poslala postulatoru Dru. K. Zoriću ravno 300.000 lira.

3) Vodstvo akcije za kanonizaciju sve što poduzimlje, obavlja besplatno, bez ikakve nagrade. A ipak sve, što je dosada poduzelo, sve mu se isplatilo, kadšto dvostruko, pa i trostruko.

4) Ima slučajeva, gdje su osobe, pa i ugledne, bile prema Bl. Nikoli indiferentne i govorile: "Prije će ovaj, prije će onaj biti proglašen svecem, nego li Bl. Nikola". Kad su doznali samo za jedan dio onoga, što je učinio Bl. Nikola, promijenili su mišljenje i postali gorljivi zagovaratelji njegove stvari. Jedan od njih, Dr. V. Čapek, kad je saznao za neke milosti Bl. Nikole, pisao je 6.IV.1959. vice-postulatoru: "Vjerujem sada više nego ikada u veliku moć i zagovor Bl. Nikole i naveliko ga na sve strane preporučujem. Bože daj, da što prije bude proglašen svetim; a kad čak i to ne bi bilo, za mene je on sada prvi, kome se utječem u zagovor".

5) Jedan drugi svećenik, koji je prije govorio: "Neka Bl. Nikola radi za se", došao je na misao, da mu u svojoj crkvi podigne oltar. Bilo je sredstava za oltar, ali ih nije bilo za Blaženikovu sliku. Ipak je dao napraviti sliku, a obratio se Bl. Nikoli, damu on pomogne doći do sredstava za sliku. Slika je visoka 280 cm, široka 134 cm. Izradjivala se i već došla do kraja, te imala zapasti 80.000 dinara, a on još ni-

je došao do potrebitih sredstava. Ustrajno je molio Bl. Nikolu, neka mu pomogne. Kad je slika bila gotova, dolazi mu jedna osoba, koja mu je poklonila 100.000 dinara, tako da je mogao podmiriti slikara, pokloniti mu lijep dar i podmiriti ostale troškove!

4.) Tako je Bl. Nikola dokazao, da on s nama sudjeluje u radu za svoju slavu, za svoje štovanje, a naše dobro. On je to pokazao i u drugim mnogobrojnim slučajevima, dijeleći milosti svojim štovateljima. O tomu u drugom dijelu.

TO: [illegible] [illegible] [illegible]
 FROM: [illegible] [illegible] [illegible]
 SUBJECT: [illegible] [illegible] [illegible]
 DATE: [illegible] [illegible] [illegible]
 TIME: [illegible] [illegible] [illegible]
 BY: [illegible] [illegible] [illegible]
 FOR: [illegible] [illegible] [illegible]
 BY: [illegible] [illegible] [illegible]
 FOR: [illegible] [illegible] [illegible]

D O D A T A K

... ..

TKO JE KRIV, DA BL. NIKOLA TAVELIĆ
JOŠ NIJE PROGLAŠEN SVECEM ?

"Pa to je sramota, da Bl. Nikola Tavelić još nije proglašen svecem. Da je on Talijanac ili Francuz, davno bi bio uvršten među svece kat. Crkve; a jer je Hrvat, mora još čekati. Mi smo Hrvati nazvani "Predzištem kršćanstva", mi smo spasili zapadnu kulturu, pa još nemamo svoga narod - noga sveca! Što misle ona gospoda?"

Tako je rekao jedan ugledan Zagrebčanin vice-postulatoru Bl. Nikole Tavelića, kad je ovaj u veljači god. 1960. tražio njegovo stručno mišljenje u jednom pitanju gledom na Bl. Nikolu Tavelića.

"Imate pravo, odgovorio mu je vice-postulator. Zaista je sramota, što Hrvati, uza sve svoje mnogobrojne mučenike i slavne muževe, još nemaju svoga narodnoga sveca. Velika je sramota, što Bl. Nikola Tavelić, taj slavni mučenik za Kristovu vjeru, još nije proglašen svecem. Ali sramota ne pada na Sv. Stolicu, na koju Vi ciljate, nego na nas Hrvate, na hrvatski narod. Da je Bl. Nikola Tavelić Talijanac ili Francuz, on bi davno bio proglašen svecem, jer Talijanci i Francuzi znadu za svoje svete ljude raditi, moliti i žrtvovati se; a mi Hrvati ne znamo za svoje velikane ni raditi ni moliti ni žrt -

tvovati se. Zato Bl. Nikola Tavelić, jer je Hrvat, mora još čekati, da bude proglašen svecem kat. Crkve, za koju je podnio mučeništvo, a krivnja se zato baca na Sv. Stolicu".

Budući da tako misli ne samo dotični gospodin, nego i mnogi drugi, iznijet ćemo ovdje glavne činjenice, iz kojih će biti jasno svima dobronamjernima, na komu je krivnja, što naš slavni zemljak Bl. Nikola Tavelić nije još uvršten među svece kat. Crkve.

1. Mi ne znamo za naše svete ljude raditi

1. Svečanom krunisanju blagopok. Pape Pija XII u ožujku g. 1939. prisustvovala je i jedna grupa Hrvata. Tom prigodom posjetili su oni i kard. H. Pellegrinetti-ja, koji je u svoje vrijeme bio papinski nuncij kod nas u Beogradu. Kardinal, nakon što im se zahvalio na počasti, koju su iskazali Sv. O. Papi i njemu, u nevezanom razgovoru prigovorio im je: "Velik je nedostatak kod Vas, što ne štujete svoje svete ljude. Koliko je samo bilo vaših mučenika! Pa tko o njima što zna?"

Prigovor potpuno opravdan, ukor više nego zaslužen!

2. Na blagdan Bl. Nikole Tavelića, 14.XI.1939, blagopok. zagrebački nadbiskup i hrv. metropolita Dr.A. kardinal Stepinac, po zaključku Bisk. Konf., na čelu 8 biskupa i nadbiskupa kao i 250 hodočasnika, u svečanoj audienciji, predao je istomu Papi Piju XII molbu, da Bl. Nikolu Tavelića, preslavnoga Kristova mučenika i junaka našega naroda, ekvipolentnom ili jednakovrijednom kanonizacijom uvrsti u broj svetaca kat. Crkve. Njihovoj molbi pridružili su se i politički predstavnici hrv. naroda. Molbu je potpisao Dr Vl. Maček, a Sv. Ocu predao g. Djuro Maršić. Sv. Otac je molbe primio veoma blagonaklono, izjavivši, da će ta kanonizacija, ako to bude u planovima Božjim, jednako veseliti njega kao i same Hrvate. Odmah je odredio osoblje, koje će se starati oko provedbe postupka za kanonizaciju. Kardinala Pellegrinetti-ja imenovao je kard. ponensom ili izvjestiteljem u kauzi. Mons. Dr J. Madjerec, rektor hrv. zavoda Sv. Jeronima u Rimu, na predlog našeg Episkopata, imenovan je postulatom. Dru O.D. Mandiću povjeren je, da istraži, prikupi, obradi i objelodani isprave o mučeništvu Bl. Nikole, na temelju kojih bi se imao povesti kanonski postupak za kanonizaciju.

3. Rad se uputio i razvijao s oduševljenjem. Očekivalo se, da će se kanonizacija obaviti god.1941-1942, za koju se godinu pripremljala prosla-

va 1300-godišnjice prvih odnosa hrv. naroda sa Sv. Stolicom. Međutim, nastao je drugi svjetski rat, koji se god. 1941. protekao i na naše krajeve i omeo koliko proslavu 1300-godišnjice toliko kanonizaciju Bl. Nikole. Ali rat nije bio glavna zapreka kanonizacije. Glavna zapreka bila je u tomu, što - uza sve živo nastojanje blagopok. kardinala - nisu bile objelodanjene isprave o mučeništvu Bl. Nikole. To potvrđuje činjenica, što je god. 1943. - dakle usred rata - istom kanonizacijom uvrštena - među svece Bl. Margarita Arpadovka, Dominikanka, kći ugarsko-hrvatskoga kralja Bele IV. (III).

Je li onda Sv. Stolica kriva, da Bl. Nikola Tavelić nije god. 1941 - 1942. proglašen svecem?

4. Koncem god. 1955, na zanimanje mnogih, sadašnji vice-postulator zamolio je Dra Velimira Čapeka, onda doktorada teolog, sada član Sv. Zbora Redovnika, da se propita kod nadležnih, na čemu je stvar kanonizacije Bl. Nikole. Odgovoreno mu je, da još Sv. Zboru Obreda nisu stigle isprave o mučeništvu Bl. Nikole; neka se pošalju što prije, pa će odmah početi postupak, jer Sv. Otac jedva čeka, da ga proglasi svecem. - U isto vrijeme poručeno je sadašnjem vice-postulatoru, nek se on prihvati tog posla; neka potraži, prikupi i prouči isprave o mučeništvu Bl. Nikole. On se prihvatio, stvar proučio s po-

vijesne i pravne strane i napisao na latinskom jeziku knjigu s naslovom: Povijesno-pravno osvjetljenje života, mučenništva i slave Bl. Nikole Tavelića, preslavnog Kristova mučenika u Jeruzalemu god. 1391. U isto vrijeme napisao je na latinskom jeziku brošuru: O ekvipolentnoj kanonizaciji u prilog Bl. Nikole Tavelića. Jedno i drugo bilo je gotovo g. 1957. Ta da je u Rim poslao svoj rad i O. Mandić, pa su sva tri rada objelodanjena god. 1958. - To znači, da je opet našom krivnjom izgubljeno punih 15 godina!

5. Kroz to vrijeme umro je postulator Mons. Madjerec i izabran novi Krešimir Zorić, umro Papa Pijo XII i došao novi Ivan XXIII, izmijenilo se osoblje u Sv. Zboru Obreda - što obično biva dolaskom novoga Pape - i došlo novo, koje nije bilo upućeno u stvar Bl. Nikole. Papa Ivan XXIII, na pozdrav Vice-postulature, blagoslovio je rad za kanonizaciju Bl. Nikole, još prije nego je svečano okrunjen za Papu!

6. Kad su bili gotovi radovi, na temelju kojih se imao povesti postupak za kanonizaciju Bl. Nikole, našli su biskupi sa svoje Bisk. Konf. u listopadu g. 1957. uputili Sv. Ocu novu molbu za kanonizaciju Bl. Nikole. Njima su se pridružili franjevački i drugi provincijali u Jugoslaviji, kao i mnogobrojni crkveni i svjetovni odličnici i vjernici, bilo

pojedinačno bilo zajednički, naši i strani. Ipak broj molba i potpisa nije bio dovoljan. Kad su Englezi tražili od Sv. Stolice, da istom kanonizacijom proglasi svetima njihove mučenike Bl. Ivana Fishera i Bl. Thomasu More, uputili su preko 200.000 molba. Sv. Otac Pijo XI. tražio je mišljenje još i drugih. A mi? Koliko smo molba uputili mi?

Kad se radi o proglašivanju svetaca ekvipolentnom kanonizacijom, potrebite su 2 stvari: 1/ da se uputi što je moguće više molba, da Sv. Otac vidi, kakav glas uživa dotični blaženik; 2/ da mu se štovanje u narodu što više proširi, e da bi Sv. Otac mogao to štovanje protegnuti na cijelu Crkvu.

Kad je vice-postulator nastojao, da se učini u što većoj mjeri jedno i drugo, jedni su govorili: "Kanonicizaciju Bl. Nikole tražili su biskupi, pa nek se oni za to staraju." Drugi su primjećivali: "Bl. Nikola bio je Fratar, pa nek Fratari za nj rade." Treći su ponavljali: "Bl. Nikola bio je Dalmatinac, pa nek Dalmatinci za to vode brigu." Četvrti opet: "On je bio misionar u Bosni, pa neka za nj rade Bosanci." Kao da Bl. Nikola Tavelić nije naše zajedničko blago, naš zajednički ponos?! - su suradnju odbijali tako, da su govorili: "Što će nam stari sveci? Držmo se mi novih", ili pak: "Što ćemo iz arhivalne prašine izvlačiti stare svece? Radimo mi za nove!"

Drugi su, točnije u ime znanosti, širili defetizam i malodušnost, govorili: "Prije će ovaj ili onaj, nego Bl. Nikola", ili pak: "Bl. Nikola Tavelić ne će nikada biti proglašen svecem, jer je bio nerazborit čovjek," poričući mu mučeništvo, milosti i.t.d.

Drugi su napadali vice-postulatora i na jedan ili drugi način one-mogućivali mu rad. U jednoj prigodi, kad se je našao u Zagrebu trogirski opat Mons. Dr. U. Krisomali i kad su ga pred njim napadali, bio je prisiljen, da im prigovori: "Što mu smetate? Ta on je podigao stvar ne od jednoga na sto, nego od ništa na hiljadu!" - Jedan gospodin nedavno ga je javno napao na ulici (Ilica) u Zagrebu i među ostalim rekao mu: "Kad bi Vi bili pristojan čovjek, Vi bi se na toj službi zahvalili, jer sam je ja obećao drugima!" -Napominjem, da taj gospodin nije crkveni dostojanstvenik ni crkvena osoba uopće, a po kanonima (kan. 2005) samo postulator u Rimu može imenovati vice-postulatora; a i-pak on se usudio to reći!

K tomu našao se jedan otpali redovnik, koji je napisao 6 pamfleta ili pogrdnih spisaprotiv Bl. Nikole i onih koji za njega rade. Pet ih je napisao na hrvatskom, jedan na latinskom jeziku. Njemu je svrha ne samo da spriječi kanonicizaciju Bl. Nikole, nego i da se opozove njegovo proglašenje blaženim! On u svojim pamfletima tvrdi, da Bl. Nikola nije ni Hrvat, ni muče-

nik, ni svetac, niti ima štovanja, niti je učinio bilo kakvu milost. U šestom pamfletu izjavljuje, da je pisao kardinalu Tisserantu, dekanu kardinalskog zbora - za kojega misli, da ne bi bio sklon Hrvatima - neka upozori Papu Ivana XXIII, da oni koji rade za kanonizaciju Nikole Tavelića, idu za tim, da osujete njegove ciljeve, koje hoće da postigne održavanjem sveopćeg sabora!!

Pri takovom stanju stvari je li onda Sv. Stolica kriva, što Bl. Nikola Tavelić još nije proglašen svetom?

8. Ni trećina poteškoća, na koje je nailazio rad za Bl. Nikolu, nije bila poznata banjalučkom biskupu Mons. Pichleru, kad je 27.VII.1960. pisao vice-postulatoru: "Kad sam pročitao Vaše najnovije djelo, pojačala se moja nada, da ćemo Bl. Nikolu i-pak jednoć imati na našim oltarima kao sveca. Iskreno govoreći, dosad nisam bio vrlo uvjeren u to. Ne zbog neke sumnje u Bl. Nikolu, već radi nemarnosti sadašnjih njegovih zemljaka, svećenika i redovnika, da se svojski zauzmu za njegovo proglašenje svetim". - Gledom na milosti, dobivene zagovorom Bl. Nikole, djakovački biskup Mons. Bauerlein pisao je 14.IX.1960. vicepostulatoru: "Lijepa je zbirka svećevе ljubavi. Dobro su uočili, da je potrebno izdati résumé Blaženikovih zagovora, koje je Gospodin uslišao."

2. Mi ne znamo za naše velike ljude moliti

Narodni svetac najveće je duhovno dobro, koje Bog može dati jednom narodu. Ali to dobro treba zaslužiti i od Boga isprositi mnogim molitvama, suzama i žrtvama. Kakvi smo mi u tom pogledu?

1. God. 1939, kad su Sv. Ocu predate molbe za kanonizaciju Bl. Nikole, naredjene su bile javne molitve u nedjelju i blagdane, iza mise ili blagoslova, kako je gdje zgodnije. Pojedini biskupi, svaki za svoju biskupiju, obdarili su propisane molitve sa 50 dana oproštenja. Iz početka se molilo gorljivo. Ali kad se rat proširio na naše krajeve, što su se više osjećale posljedice rata, mjesto da se još više moli, to se je više ohladnjivala gorljivost, dok koncem rata nije gotovo sasvim prestalo javno moljenje.

2. God. 1957, kad je bio imenovan sadašnji vice-postulator i kad je Sv. Ocu upućena nova molba za kanonizaciju, vice-postulatora je nastojala, da bi se javne molitve opet uspostavile, tim više što su obustavljene bez razloga, a na snazi su bile naredbe od g. 1939. Molitve su neophodne potrebite, jer je proglašivanje svetaca djelo Božje, a svako djelo Božje treba da prodje kroz vatru kušnja i teškoća. Radi toga treba mnogo, mnogo moliti Boga, da se kušnje i teškoće svladaju i kanonizacija što prije postigne.

Kakav je bio uspjeh? - Možemo reći: Uopće slab. Crkve, koje nisu prekinule molitve, nastavile su moliti i dalje. Neke su ponovno uvele javno moljenje. Ali broj tih crkava nije bio velik.

3. Radi toga je Vice-postulatura pokrenula privatne molitve. Ustanovila je "Molitveni savez Bl. Nikole Tavelića," koji nije ni crkvena ni svjetovna organizacija, nego nabožna ustanova sa svrhom, da se što više proširi poznavanje i štovanje Bl. Nikole i pospiješi njegova kanonizacija. Koji stupaju među članove Molitvenog saveza ne trebaju upisati svoje ime i prezime. Dovoljno je bećanje, da će moliti za kanonizaciju i, ako mogu, nešto pokloniti u jedan ili više puta za našanje troškova za postupak kanonizacije. Nije propisana nikakva određena molitva. Može se moliti bilo koja molitva u tu svrhu. Veći dio naših biskupa obdario je svaku molitvu i svako dobro djelo u tu svrhu sa loo dana oprostjenja.

Osim Molitvenog Saveza, Vice-postulatura je ustanovila "Priatelje Bl. Nikole Tavelića." Ovi mole svaki dan kad mogu, za kanonizaciju, Krunicu Bl. Nikole Tavelića, koja sastoji od 14 Očenaša, Zdravih Marija i Slava Ocu.

Pa kakav je uspjeh? Budući da Vice-postulatura ne može imati svoga tiskanog glasila, mora se osloniti na

dušobrižnike i preko njih to provesti. Na žalost mora se priznati, da je taj oslon bio labav.

Radi toga se blagopok. kardinal još i pred smrt tužio: "Mi premalo molimo na tu nakanu. Stoga smo sami krivi, što još nemamo svoga sveca".

3. Mi ne znamo žrtvovati se za svoje ljude

Treća stvar, koja je potrebna za proglašenje svetih, jesu materijalne žrtve. To je najosjetljivija strana, a kod nas i najslabija.

Postupak za proglašenje blaženih i svetih mnogostruk je, spojen s mnogim teškoćama i žrtvama. Da to donekle shvatimo, zamišlimo jedan teški kriminalni proces na državnom sudu, koji traje godinama. Kao što u kriminalnom procesu s jedne strane javni tužilac optužuje okrivljenoga, da je počinio jedan ili više zločina, to dokazuje raznim dokazima: preslušava njem stranaka, svjedoka, stručnjaka, isprava itd., te za njega traži zakonom propisanu kaznu; s druge strane, jedan ili više njegovih branilaca, na isti način dokazuje njegovu nevinost, i traži da ga riješi optužbe - tako je i u crkvenom postupku proglašiva nja blaženih i svetih. Javni tužilac u ovim postupcima zove se branitelj vjere (promotor fidei). On je po službenoj dužnosti dužan uložiti sve sile, da ne bi bio proglašen blaženim i

svetim onaj, koji toga ne zaslužuje. Stoga on navodi sve dokaze, da dotični Sluga Božji nije pravi svetac, da se nije odlikovao bogoslovnim i stožerskim krepostima u herojskom stupnju, da nije pravi mučenik, da čudesa koja mu se pripisuju nisu prava čudesa, i.t.d. Da to dokaže, pozivlje se na objelodanjene i neobjelodanjene spise, knjige, pisma i druge javne i privatne sastavke Sluge Božjega, koje treba sve prije prikupiti i po stručnjacima ispitati. Svatko, tko ima što opravdana prigovoriti Slugi Božjemu, dužan je to učiniti. Branitelj vjere (promotor fidei), da dokaže, da Sluga Božji ne zaslužuje, da se postavi za izgled svima vjernicima, da njegova čudesa nisu prava čudesa, da on nije pravi mučenik, pozivlje se i na iskaze svjedoka, stručnjaka, povijesnih isprava, i.t.d. Odvjetnik, koji zastupa stvar Sluge Božjega, dužan je sve dokaze brani- telja vjere pobiti i sve njegove poteškoće riješiti. I on se služi spisima Sluge Božjega, svjedocima, stručnjacima, ispravama, i.t.d. Ne uspije li osnovane dokaze pobiti i poteškoće riješiti, Sluga Božji ne će nikada biti proglašen blaženim i svetim.

Ispuštamo okolnost, da se postupak na crkvenom sudu vodi pismeno, t.j. sve treba da se napiše za slučaj priziva na viši sud, u postupcima za proglašenje blaženih i svetih sve treba da se tiska. Ali moramo na-

glasiti, da sve to traži ogromne troškove, jer se preslušavanja svjedoka, stručnjaka, njihova svjedočanstva, isprave i sve ostalo skupo plaća.

Stoga se ne ćemo čuditi, da se za slučaj proglašenja blaženim slovenskog biskupa Barage predviđaju troškovi od 200 milijuna lira. Budući da mi nismo u stanju snositi tako velike troškove, naši su biskupi odmah u početku tražili za Bl. nikolu ekvipolentnu ili izvanrednu kanonizaciju. Postupak za ovu kanonizaciju spojen je s mnogo manjim troškovima; no ipak i u tom slučaju troškovi su znatno veliki.

2. Kad je postulator Dr. K. Zorić dobio radove o Bl. Nikoli, na temelju kojih se imao povesti postupak za njegovu kanonizaciju, trebalo ih je najprije štampati. On to nije mogao učiniti, jer nije naslijedio od Mons. Madjerca ni jedne pare. A i Mons. Madjerec uzalud je više puta tražio iz domovine, da mu se što pošalje, jer sve intervencije, zauzimanja, obrane treba skupo plaćati. Stoga se je Dr. Zorić obratio svojim prijateljima i znancima, osobito u Americi. Netko mu je poslao 5, netko 10, 20, 30, 50, a jedan mu je poslao 100 dolara. S time ipak nije mogao dati knjige u štampu, još manje je mogao dati izraditi hiljade sličica s tekstom i molitvom na više jezika, dopisivati se, plaćati advokata, i.t.d. Stoga su se uputile

molitve Bl. Nikoli, da bi on pomogao i nadahnuo koju dobru dušu, da pomogne višom svotom. I zaista javile su se 2 dobre osobe, od kojih je svaka poklonila po 200.000 lira. Tako su knjige mogle poći u štampu. Kad su pak bile štampane, koliko štampanje knjiga, toliko izradba i štampanje sličica, trošak za dopisivanje, za advokata, i.t.d. iznosio je 1 milijun i po. Oni su skupili milijun i 200.000. Trebalo je još 300.000 lira. Opet su se molbe upravile Bl. Nikoli. Opet se je javila jedna dobra duša, koja je uzela ček i poslala ravno 300.000 lira, "da Hrvati što prije dobiju svoga narodnoga sveca."

Ta osoba ne pripada hrv. narodu. Tako se za nas znadu, iz kršćanske solidarnosti žrtvovati naša Kat.braća. A Hrvati?

3. Slovenski katolici u Americi obvezali su se, da će skupiti 200 milijuna lira, koliko se predviđa, da će iznositi troškovi za beatifikaciju njihova biskupa Barage. Kad je započeo postupak za beatifikaciju poljskog Konventualca O. Maksimilijana Kolbe, koji se za vrijeme rata žrtvo-
vao, da umre od gladi, samo da spasi od smrti jednog oca obitelji, na kojega je bila pala kocka u Dachau, poljski katolici u Americi ponudili su 50.000 dolara. - A Hrvati? Ima časnih iznimaka, koje pomažu s manjim doprinosima. Hrv. kat.zajednica u

Americi na svojoj godišnjoj skupštini u rujnu g. 1960, nastojanjem u prvom redu našega zemljaka odvjetnika i vojvode Kolumbovih Vitezova Vinka Knausa, zaključili su, da svi odsjeci Zajednice upute molbu Sv. Ocu za kanonizaciju Bl. Nikole i da se skupi za troškove postupka 500 dolara. Molbu je uputila i sama skupština. Delegati Sv. Stolice u Washingtonu Mons. Magnozzi pismo od 21.XI.1960. obavijestio je predsjednika Luku Samardžiju, da je Sv. Otac primio njegovu molbu i naredio, da se preda Sv. Zboru Obreda, koja se bavi kanonizacijom. Slično su učinili i neki drugi naši iseljenici u drugim državama. Njihova je pomoć lijepa, ali ni izdaleka nije dovoljna!

4. S druge strane, ako se uzme u obzir, da više ne izlaze glasnici i nabožni listovi, s pomoću kojih se prije rata i za vrijeme rata širilo i podržavalo štovanje Bl. Nikole, pa sada treba izdavati letke, knjige, slike, sličice i ostalo, da bi se proširila i sačuvala pobožnost prema Bl. Nikoli, što sve traži velike svote, a mi nemamo niti možemo imati kakvog fonda - onda se može zamisliti, kako je pri duši onima, koji vode stvar Bl. Nikole. Vice-postulator je predlagao, na inicijativu zagrebačkog nadbiskupa, da bi se jedan put na godišnu, prigodom vanjske proslave blagdana Bl. Nikole, u crkvi skupljala milostinja za snažanje troškova kano -

nizacije. Bilo je ganutljivih primjera idealnih pojedinaca; ali ogromna većina - ništa! Pače vice-postulator, koji sve radi badava i za sve se žrtvuje bez ikakve nagrade, na svoje je uši čuo: "Pita pare, da može šetati!" - Kad se je jednom prigodom obratio nekim upraviteljima crkava, da bi nešto poklonili za pokriće troškova kanonizacije, nastala je prava uzbuna! Stvar potpuno neshvatljiva, jer upravitelji crkava mogu, po kan. 1535, nešto pokloniti, prema običaju mjesta, od crkvenih pokretnih dobara u nabožne i dobrotvorne svrhe, bez ičije prethodne ili naknadne dozvole!

Pri takovom stanju stvari, možemo li onda očekivati, da će skoro doći do kanonizacije Bl. Nikole? Je li onda Sv. Stolica kriva, da naš Bl. Nikola još nije proglašen svecem?

5. Još nešto. Neki govore: "Bo - lje bi bilo, da se traži svečana kanonizacija. Neka proslava bude što svečaniya i slava Bl. Nikole što veća!"

Oni, koji to govore, ne znadu ili ne pomišljaju, da sama vanjska i nutarnja iluminacija ogromne crkve Sv. Petra, u kojoj se obavlja svečana kanonizacija, njezino kićenje, kao i ostalo s tim spojeno stoji čitavih 40 milijuna lira! A mnogi od onih, koji to govore, nisu za stvar Bl. Nikole žrtvovali niti jedne pare!

4. Zaključak

Iz svega ovoga jasno je: 1/ da nije Sv. Stolica kriva, nego da smo mi sami krivi, što naš Bl. Nikola nije još proglašen svecem; 2/ da on uopće ne može biti proglašen svecem, ako ne budemo svi za nj radili, molili i žrtvovali se.

To ne vrijedi za Bl. Augustina Kažotića i za O. Leopolda Mandića, jer za njih rade Talijanci, koji znadu i raditi i moliti i žrtvovati se. Mi Hrvati tražimo kanonizaciju Bl. Nikole, a eto smo odmah u početku podbacili, i još krivnju za to bacamo na drugoga! Stoga treba da se sada prenamo, priznamo svoju krivnju i nastojimo je popraviti. Složnim silama radimo što tko može, a svak može barem nešto, i uspjeh je siguran, tim više, što smo se s tuđjom pomoću približili koncu.

Naš Bl. Nikola, mimo sve druge naše Blaženike, zaslužuje, da bude naš prvi svetac i nebeski zaštitnik. Njega je Bog proslavio izvanredno svetim životom; jer je bio, kako kažu izvješća o mučeništvu narešen svima krepovima, Bogu preodan, svojim poglavarima preposlušan, vjernicima preizgledan, prestrogoga života, i u svakoj redovničkoj vrlini preiskusan i presavršen.

Bog ga je u mučeništvu proslavio velikim znamenjima i čudesima, sačuvavši njegovo tijelo, nakon što

je bilo sasječeno na komade i tri puta bačeno u ogromnu vatru, da bi se pretvorilo u pepeo, i u vatri stalo više sati - potpuno netaknuto od vatre kao triju mladića u babilonskoj peći.

Bog je našega Bl. Nikolu u posljednje vrijeme proslavio vrlo mnogo milostima, od kojih se neke mogu nazvati pravim čudesima, tako da je njegovo ime postalo i u tom pogledu slavno u našem narodu.

Naš Bl. Nikola Tavelić zaslužuje, da bude naš prvi svetac i nebeski zaštitnik svoga naroda i s drugih razloga. Naš je narod u prošlosti bio mučenički i patnički narod. Stoga Bl. Nikola, koji je život svoj žrtvovao za vjeru svoju, kao simbol vjekovnih patnja svoga naroda, zaslužuje, da bude službeno priznat uzorom, idealom i nebeskim zaštitnikom svoga naroda, tim više što su ga, radi vjernosti vjeri i Crkvi Kristovoj, ubili budući vjekovni tlačitelji njegova naroda.

Radi toga mi njegovi sunarodnjaci, koji se s njim ponosimo, moramo uložiti sve sile i napore, da naš Bl. Nikola Tavelić bude što prije proglašen svecem kat. Crkve, da nam njegov život i rad, njegovo mučeništvo i zaštita budu utjehom i svijetlim, zalogom i jamstvom bolje i sretnije budućnosti.

